

QUINA GUERRA?

La memòria pública a través de la creació artística vinculada a l'educació.
Procés d'aproximació a la història de l'hospital Sueco-Noruego d'Alcoi

Mainés Esteve Vizcarra
Treball de fi de Grau
Educació Social
UVIC 2023

RESUM

L'objectiu d'aquest treball de fi de grau és mostrar un procés alternatiu d'aproximació a la memòria vinculat a l'educació i a través de la pràctica i la creació artística. Per fer-ho, se centra en investigar un edifici de la ciutat d'Alcoi, l'edifici de l'Escola industrial que va acollir l'Hospital de Sang Sueco-Noruego en la guerra civil espanyola. Amb aquest context s'analitza la relació entre memòria pública, educació i art des de la premissa de que la memòria pública és fonamental per a la construcció de la identitat col·lectiva de la societat i de que l'art i l'educació són eines útils per a vehicular-la i transmetre-la.

D'una banda s'analitzen els conceptes i es contextualitza l'espai per emprendre un viatge experimental a través de la pràctica artística, així, mitjançant un diari de procés es canalitza tota la informació i dades recollides. D'altra banda es reflexiona sobre els mecanismes de la memòria, la importància de la història, els mecanismes educatius i el vincle que ho uneix tot a l'educació social.

En conclusió, aquest treball vol mostrar una manera diferent d'acostar-se a la recerca, a la història, a l'educació i a l'art. Donant la màxima importància al procés, atenent la dificultat i sostenint un ritme més pausat que doni espai a la creació. Una forma de treballar que coexisteix amb aquella més acadèmica o formal, que se situa al marge per observar i actuar des d'allà i que ofereix uns resultats oberts i interpretables de la mà d'una obra artística.

ABSTRACT

The aim of this thesis is to show an alternative process of approaching memory linked to education through practice and artistic creation. To do this, the focus is on investigating the Industrial School building that housed the Swedish-Norwegian Blood Hospital during the Spanish Civil War located in Alcoy. With this context, the relationship between public memory, education and art is analyzed from the premise that public memory is fundamental for the construction of society's collective identity and that art and education are useful tools to convey and transmit it.

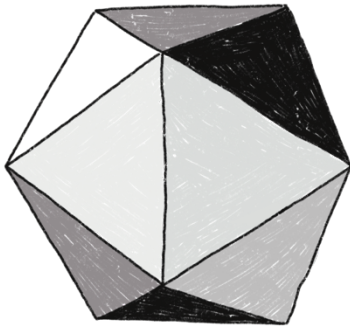
On the one hand, the concepts are analyzed and contextualized in the referred space to undertake an experimental journey through the artistic practice. A process diary was used to collect and channel all the information and data found. On the other hand, this research reflects on the mechanisms of memory, the importance of history, educational mechanisms and the link that unites everything to social education.

In conclusion, this work wants to show a different way of approaching research, history, education and art. Giving maximum importance to the process, attending to the difficulty and maintaining a more leisurely rhythm that gives space to creation. A way of working that coexists with what is more academic or formal, that is placed on the sidelines to observe and act from there and that offers results that are open and interpretable by the hand of an artistic work.

INDEX

INTRODUCCIÓ (1)	5
PREGUNTA I OBJECTIUS DE RECERCA(2)	10
Objectius de recerca (2.1)	11
PUNT DE PARTIDA (3)	13
Memòria pública (3.1)	13
Fer memòria pública des de la individualitat (3.1.1)	15
Fer memòria pública des de la col·lectivitat (3.1.2)	17
Memòria i educació (3.2)	18
Memòria, educació i art (3.3).....	23
METODOLOGIA DE LA RECERCA (4)	30
Investigació basada en les arts (4.1).....	30
ASPECTES ETICS (5)	35
PROCÉS DE RECERCA (6)	37
Viatjar a Alcoi (6.1)	38
Comparar el material fotogràfic (6.2).....	40
Experimentar (6.3).....	43
Prendre decisions (6.4)	50
CONCRETAR L'OBRA (7)	52
Artistes; parlar de memòria i la història a través de l'art (7.1)	53
Història de vida de l'edifici de l'hospital Sueco-Noruego (7.2)	57
El moviment de solidaritat internacional (7.3)	58
OBRA (8)	61
Format i tècniques escollides (8.1).....	61
Recollida de dades, anàlisi i interpretació (8.2)	61
Lectura del material (8.2.1).....	62
Converses informals (8.2.2)	64
Material fotogràfic (8.2.3)	67

Anàlisi de dades (8.2.4)	68
RESULTATS: OBRA (9)	70
DIFUSIÓ (10)	77
CONCLUSIONS (11)	79
Reflexions (11.1)	83
ANNEXES	85
Annex 1. Fotografies realitzades en el viatge a Alcoi	85
Annex 2. Fotografies recollides de les fonts documentals	86
Annex 3. Artistes de referència	87
Annex 4. Història de vida de l'espai que ocupa l'Hospital Sueco-Noruego	89
Annex 5. Moviment de solidaritat internacional	94
Annex 6. Diari de Procés	99
Annex 7. Post-its	105
Annex 8. Categorització post-its	106
Annex 9. Conversa informal amb Angel Beneito	113
Annex 10. Categorització de la conversa informal amb Angel Beneito	134
Annex 11. Taula de recollida de conceptes	157
BIBLIOGRAFIA	160

INTRODUCCIÓ (1)

La present recerca sorgeix de la idea de fer confluïr l'educació social, la història i l'art en un treball acadèmic. Per fer-ho, s'ha cercat un context concret, l'edifici que va acollir l'Hospital Sueco-Noruego a Alcoi en l'època de la Guerra Civil Espanyola.

Alcoi és una ciutat caracteritzada per la seva orografia. Situada en una vall, conformada per petits turons, envoltada de muntanyes i travessada per sis rius. Aquesta configuració ha acabat construint una ciutat que s'estén pel seu territori saltant barrancs i pujant costeres fins més amunt del peu de les muntanyes.

*Pont de Sant Jordi
2023. Elaboració pròpia*

Les persones que l'habiten creuen ponts cada dia per desplaçar-se arreu, ja sigui a la feina o a visitar els amics. El pont de Sant Jordi reproduït n'és un. Un altre d'aquests ponts és el viaducte de Canalejas, inaugurat el 1907, que salva el riu Molinar. Aquesta construcció va millorar les comunicacions de la ciutat i va permetre que el barri perifèric del Tossal estigués connectat al centre de la ciutat, promovent així el seu desenvolupament. I és en aquest barri on s'emplaça l'edifici que ha estat punt de partida, però també fil conductor de la recerca. Un edifici que, com es veurà, està revestit d'una història complexa i diversa. La primera pedra de l'edifici es va col·locar el 23 d'abril de 1923. Enguany fa cent anys. L'ús que se li havia de donar era el d'escola industrial, però l'esclat de la Guerra Civil Espanyola va canviar completament els plans. Primer va acollir regiments d'infanteria, després es va convertir en Hospital de Sang i més tard, en presó, escola, universitat, escola d'adults i escola municipal de Belles Arts. Segons s'ha pogut esbrinar, pont i edifici estàn profundament imbricats per la seva història, esdevenen una continuïtat, com s'observa en la següent fotografia:

*Viaducte de Canalejas i l'edifici del Sueco-Noruego al fons
2023. Elaboració pròpia*

Igual que la història de l'edifici, s'ha buscat fer una recerca amb un recorregut orgànic i no lineal -encara que sí cronològic- pels esdeveniments, persones, successos i anècdotes relacionades amb l'edifici de l'Escola Industrial, amb la voluntat de fer memòria pública. Una memòria pública que vol ser transmesa a partir de l'art, i més concretament, a partir d'una creació artística.

Aquest segon fil conductor per al relat ens remet a conceptualitzar la memòria pública com la circulació de records entre membres d'una mateixa comunitat, que des de la informalitat i diversitat que els caracteritza, reafirma del convenciment que per construir altres realitats s'ha de comprendre la realitat passada, però també s'ha de ser conscient de la rapidesa amb què s'esborren les petjades de la història.

Una mutabilitat inherent a la memòria pública consolida l'art com a catalitzador. Ja que aquesta és una eina que permet passar a l'acció i experimentar amb la informació recollida d'una manera diferent, jugant amb les mans, afegint materials, suports i tècniques artístiques a la investigació, iniciant i treballant en processos plàstics com a eina per indagar a través de la mirada i el tacte, però també com a eina de transmissió al servei de la memòria.

A més a més, aquest relat encara té un tercer fil conductor, el de l'Educació Social s'escola per les esquerdes de la recerca mostrant la seva presència arreu. Quan semblaria que s'explica un petit bocí d'història, en realitat s'estan exposant dinàmiques socials, relacions personals, solidaritat internacional, organització d'institucions i de

memòria, totes elles qüestions que afecten la professió, ja que totes elles tenen impacte en la vida de les persones. En aquest cas, una contribució destinada a les persones que conformen la comunitat dels alcoians i alcoianes.

La societat actual està immersa en una espiral de canvi constant. La tecnologia avança ràpidament i evoluciona impactant en la vida de les persones i en el seu desenvolupament, en ocasions genera un impacte positiu com ho va fer durant la pandèmia de COVID'19, un moment en què les noves tecnologies van cobrir necessitats esdevingudes i van fer possible la comunicació amb persones aïllades o van permetre la continuació de les classes per via telemàtica. En ocasions l'impacte és negatiu, ho podem veure en la proliferació d'informació falsa que acaba generant societats mal informades o en la recerca d'informació a cop de clic que allunya a les persones de la necessitat de saber o de coneixement davant la possibilitat de buscar qualsevol cosa en una cerca de 3 segons.

Tenir accés al saber o la possibilitat d'adquirir coneixements i conservar-los no és una característica exclusiva dels temps actuals, és una situació que s'ha donat amb anterioritat i en la que l'educació sempre ha tingut un paper important. En altres moments, però, la qüestió estava més relacionada amb la falta d'accés al coneixement, si no pots accedir al coneixement és difícil desenvolupar la necessitat d'accedir-hi, en canvi ara és un: tinc l'accés al coneixement però, com hi tinc accés permanent, no dedico temps a aprendre'l.

En relació a aquesta pèrdua d'interès pel coneixement en general i tenint en compte que aquest accés infinit tampoc és tal, ja que està esbiaixat pels interessos de les empreses i polítiques del món, una de les qüestions que s'estan oblidant és la història.

Durant els anys en els que he estat cursant el grau d'Educació Social. En moltes ocasions, des de les matèries ofertes s'ha demanat als i les estudiants contextualitzar esdeveniments succeïts al llarg de la història i aquesta demanda ha manifestat la manca de coneixement que patim al respecte.

El fet de no saber sobre la nostra pròpia història, de vegades fins i tot de la més immediata, ens impedeix reflexionar sobre ella, advertir si alguna cosa s'està repetint o comprendre els esdeveniments que van impactant en el nostre món. I aquesta visió m'anima a parlar d'història o a utilitzar la història com a excusa per a reflexionar en aquesta recerca.

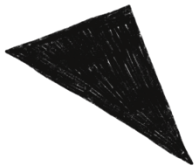
A més a més, la recerca posa el focus en la desaparició de la memòria. Com tants altres indrets, Alcoi tracta d'oblidar els moments dolorosos, però l'edifici del Sueco-Noruego es manté com una peça d'història que es pot recórrer. Durant la meua visita a la ciutat, llegeixo un cartell turístic que hi ha a l'entrada, menciona que va ser un hospital però oblida convenientment l'ús de presó que se li va donar durant 3 anys.

Aquestes situacions reafirmen la intenció de treballar sobre la memòria pública i sobre la història en la recerca, ja que és evident que l'exercici de l'oblit és més fàcil i més rentable quan es pretén reviure una ciutat a través del turisme. Les zones obscures s'amaguen per generar un relat únic que serveixi a la societat per enorgullir-se i no per fer auto-crítica i millorar.

L'edifici també serveix de base per narrar un altre relat, un relat de solidaritat internacional, en el que la sensibilitat, l'organització i les simpaties polítiques o ideològiques aconseguen portar tot un hospital a Alcoi i com d'aquí sorgeixen amistats, recerques, actes educatius, nous relats i reflexions.

És aquesta solidaritat internacional com l'actual? Què la diferencia? Què passava dintre de l'Hospital? Qui era qui en aquesta història? Quin és l'impacte dels escandinaus en la societat Alcoiana? Com es retorna la història de l'hospital als alcoians i alcoianes?

Totes aquestes qüestions, que tenen a veure amb les relacions, amb les maneres de tenir cura dels altres i amb l'impacte col·lectiu, són qüestions que segueixen interpel·lant a l'educació social i que en aquesta recerca són explorades d'una manera crítica i no normativa. Una mirada allunyada d'allò més institucional que aprofita també per explorar un format diferent a partir de la pràctica artística.

PREGUNTA I OBJECTIUS DE RECERCA (2)

Aquesta recerca proposa fer un recorregut de descoberta i mostrar el procés seguit. Així, no tracta de respondre una pregunta concreta ni donar solució a cap problema sinó que allò que cerca és que es generin preguntes, inquietuds, o despertar la curiositat per la memòria. La recerca es presenta a partir d'una immersió en la etapa de la guerra Civil Espanyola a través de la vida de l'edifici de l'escola industrial d'Alcoi i a partir d'aquesta immersió, anar desgranant els diferents moments de la investigació.

Que no existeixi una pregunta de recerca no significa, en cap cas, que no hi hagi preguntes a respondre, de fet, aquestes són múltiples. Però parteixen d'una perspectiva diferent a la de buscar una resposta immediata i definitiva. Són preguntes que es situen al llarg de tot el treball. Es tracta de generar preguntes senzilles que cerquen aportar dades que puguin provocar altres preguntes i així ubicar-nos en un cercle de qüestions. Són un mecanisme per seguir endavant, per anar endarrere o per a la reflexió i són formulades segons la necessitat en cada moment.

Les preguntes de partida són senzilles:

- Com va arribar l'edifici a ser hospital?
- A qui atenia?
- Qui el regentava?
- Qui hi treballava?
- Quines coses hi van succeir?

Després comencen a ser més complexes:

- Quins són els mecanismes de la memòria?
- Com s'oblida allò que ha succeït en el passat?
- Com es pot incidir en la recuperació de la memòria?
- Quin és el paper de la comunitat?
- Què pot activar la memòria o el record?

- Quines són les memòries a utilitzar?

Aquestes preguntes són les que han orientat el procés creatiu, i que li han permès donar forma. Com es veu, algunes pertanyen al procés de recollida d'informació, al procés d'anàlisi o al procés creatiu de l'obra. D'aquesta manera, tant les respostes com les preguntes es van succeint, algunes obtenen respostes, altres es queden sense resposta i algunes es deixen enrere.

Aquest procés es va enfocant a poc a poc fins que sorgeix la pregunta que donarà nom a la recerca: **Quina guerra?** Aquesta pregunta i l'exploració de diferents possibles respostes donen peu a l'obra artística resultat del treball. I d'aquesta pregunta que teixeix el procés se'n deriven els següents objectius que es relaten a continuació:

Objectius de recerca (2.1)

Els **objectius generals** de la recerca són:

1. Analitzar l'espai històric i conèixer la seva història i usos
2. Elaborar memòria pública comunitària a partir d'una translació artística de la recerca

D'aquests es desprenen uns **objectius específics**:

Obj. 1:

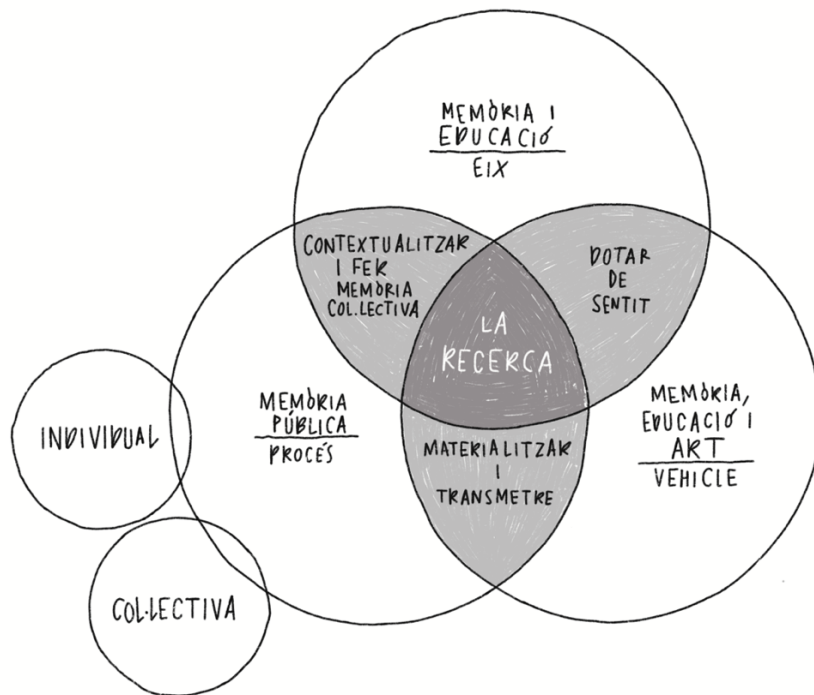
- 1.1. Esbrinar com va arribar a ser un hospital de sang
- 1.2. Conèixer o acostar-se al que succeïa a Alcoi i a l'edifici

Obj. 2:

- 2.1. Realitzar una creació artística
- 2.2. Obrir espais nous per a diferents formes de recordar

PUNT DE PARTENÇA (3)

Memòria pública + educació + art. Elaboració pròpia

Com s'ha indicat en la introducció, aquesta recerca es desenvolupa a partir dels conceptes de memòria pública, educació i art. La memòria pública com a focus per centrar la investigació en un temps i un espai concret i com a eina de transmissió de la recerca. L'educació com a eix per donar sentit a la transmissió de la memòria i com a eina per fer memòria col·lectiva i l'art com a vehiculador de la recerca i com a eina per materialitzar la recerca.

Així, a través del marc teòric es presenta una suma de les característiques i funcions que ofereixen i quin és l'ús i el sentit que li donen a la investigació. S'exposa, així mateix, de quina manera es relacionen des de la idea de què no són compartiments estancs sinó que cada concepte aporta i es barreja amb el següent.

Memòria pública (3.1)

Quan es parla de memòria, és difícil no pensar en un procés individual, en aquesta capacitat que tenen les persones per comprendre, retenir informació, emmagatzemar-la i recuperar-la en un altre moment. Com totes hem experimentat, l'acció de recordar

és un procés no lineal, dinàmic i ple de complexitats, que es produeix tant de manera voluntària com involuntària i que no garanteix que allò recordat sigui fidel a la realitat succeïda. En l'acció de recordar, el record sempre es veurà influenciat per factors de percepció, socials, autobiogràfics i emocionals que modelaran i modificaran aquests records individuals.

En un estudi que té com un dels seus eixos la memòria, és important, llavors, que quan es tracta de recordar un moment passat, ja sigui una experiència de la pròpia vida o un esdeveniment històric, tinguem sempre present en el pensament la consciència d'aquesta aleatorietat. Ser conscients del fet que fins i tot una experiència comuna serà viscuda i recordada de diferents maneres segons qui sigui la persona que ho recorda, segons el seu tarannà, segons el seu moment vital. D'aquesta manera, un mateix moment pot recollir infinitat de punts de vista, experiències i matisos.

Els records individuals no s'han d'ignorar o menysprear per ser aleatoris o de part. Els testimonis, les cartes i les fotografies construeixen la memòria col·lectiva enriquint els relats més asèptics, ja que el passat és compartit però no ho són així els records i memòries que se'n desprenen. Aquesta memòria col·lectiva resulta essencial per fer aflorar la història humana. Per tant la història, entesa com a disciplina d'estudi i transmissió del passat comú, és en essència una creació, ja que recull la memòria de temps passats construint un relat sobre el desenvolupament de la humanitat des del seu origen i per fer-ho, escolta, analitza i recull memòries individuals que s'aglutinen en la memòria col·lectiva i que acaben conformant la memòria històrica, aquella que ofereix a la societat un relat concret, oficial i institucional dels fets passats. En aquest punt resulta evident que si existeix un relat oficial, existeixen també altres relats que construeixen una altra memòria feta de relats coetanis que es poden contradir, enriquir o mantenir el propi relat oficial i que conformen la memòria pública.

Memòria. Elaboració pròpia

“El termino memoria publica se refiere a la circulación de recuerdos entre los miembros de una determinada comunidad. Estos recuerdos están lejos de ser registros perfectos del pasado; más bien, implican aquello que recordamos, las formas en las que lo enmarcamos y que aspectos olvidamos. En términos generales, la memoria publica difiere de las historias oficiales en que la primera es más informal, diversa y mutable, mientras que la segunda se suele presentar como formal, singular y estable”.

(Houdek i Philips, 2017).

En aquest fragment, Houdek i Philips reflexionen sobre la informalitat, diversitat i mutabilitat de la memòria pública, característiques que l'allunyen de convencionalismes, de representacions i de les institucions creades per mantenir la memòria històrica de la societat a la que pertany. No es pot oblidar tampoc tot allò que porta implícita la memòria, ja que els records sobre la història, pròpia o aliena, porten adherits sentirs. Els records estan impregnats de sensacions que recorren els cossos d'aquell/a que tracta de recuperar-los i que es van barrejant amb la vivència pròpia, perquè el passat s'imagina i es construeix, no es coneix.

Fer memòria pública des de la individualitat (3.1.1)

La historia pública no es construeix per tant en museus, monuments i commemoracions de dates clau per mantenir un discurs oficial. Al contrari, esdevé el resultat de l'aparició de les altres idees que conformen relats alternatius, ja sigui per una voluntat de confrontació o de recuperació. En tenim un exemple clar a Espanya, en els primers anys de transició es va construir un relat idíl·lic sobre aquella etapa. S'explica com un període catalogat i explicat per les institucions polítiques i educatives, com un procés modèlic i pacífic, molt lluny de les vivències de molts ciutadans i ciutadanes, ja que la repressió franquista encara cuejava als carrers de les ciutats i pobles del país. Al 1977, l'Ovidi Montllor cantava la cançó “Encara nois, encara”, de versos curts però missatge transparent.

ENCARA NOIS, ENCARA

NO RIGUES MASSA DE PRESSA,
QUE SE'T POT GLAÇAR EL RIURE.

ATENCIÓ A LA JUGADA,
QUE ENS POT PLOURE ALTRA VEGADA.

AQUELL QUE ANAVA D'OCRE, ARA VA DE CROC.
CANVIA POC.

AQUELLA PAPALLONA, ARA BORINOT.
NO SURT DEL POT.

AQUELL QUE TANT RESAVA, ARA VA PER SANT.
PATIM, PATAM.

AQUELL OBREK DEL PLOM, ARA PLOM I GOMA.
DE BROMA A BROMA.

AQUELL QUE DRETA I DRET, ARA DRET I DRETA.
TURET, TURETA.

AQUELL QUE ACONSELLAVA, ARA JA FOT CRITS.
ESTATS UNITS.

AQUELL DE LA MÀ DURA, ARA "DURA-CRÀCIA".
VES QUINA GRÀCIA.

AQUELL DE TISORETA, ARA PUNYALET.
ÉS MÉS FINET.

AQUELL DEL NO DIÀLEG, ARA PARLA AMB TOTS.
EL JOC DEL BORD.

AQUELLS DEL NO HEM GUANYAT, ARA NO HEM PERDUT.
L'ARRÒS EIXUT.

AQUELLS VOLEN SER ELLS, ARA, ABANS, DESPRÈS.
AU! CORRE! VES!

AH!
I AQUELL QUE NO VIVIA, ARA ENCARA MENYS.
I ELS BORLINS PLENS

NO RIGUES MASSA DE PRESSA,
QUE SE'T POT GLAÇAR EL RIURE.

ATENCIÓ A LA JUGADA,
QUE ENS POT PLOURE ALTRA VEGADA.

*Encara nois, encara. De manars a garrotades.
Ovidi Montllor. 1977. Elaboració pròpia*

La cançó explica una transició feta a mitges, construïda sobre el silenci i sense reparació per a les persones que havien patit persecució, censura i les condicions de vida de la dictadura franquista. Denunciant i confrontant el relat oficial l'Ovidi Montllor estava construint una memòria pública que encara perdura i que d'alguna manera s'ha infiltrat a les institucions. Avui dia, el relat idealitzat de la transició es troba més desfigurat i persones com ell, són reconegudes al territori catalanoparlant, inclús a la seva ciutat, Alcoi, on a partir del 2013, amb la col·locació d'una escultura per el 70e aniversari del

seu naixement, se'l va començar a commemorar des de les institucions públiques i polítiques.

Aquest exemple ajuda a comprendre l'evolució de la memòria i la història, i el vincle entre la història oficial i la història popular a partir de l'interès o la necessitat de persones individuals per recordar i relatar bocins de memòria. En aquest cas es dona una situació que senyala Ekaterina Haskins: *"Las representaciones históricas empezaron a hablar el lenguaje de la cultura popular para ganar tracción en la imaginación popular"* (Haskins, 2015, p. 12).

Fer memòria pública des de la col·lectivitat (3.1.2)

En paral·lel a aquests relats de memòria popular també existeixen relats oficials que es resisteixen a incorporar altres veus que encara no han obtingut reparació. Generalment, quan això succeeix es pot observar que el relat evoluciona amb els anys per pura supervivència, per aconseguir el fi de perpetuar-se. Un exemple proper es troba en la commemoració, a tot l'estat Espanyol, del dia 12 d'Octubre. Festivitat que ha canviat de nom essent originàriament "El dia de la Raza" i actualment "El dia de la hispanidad" i que celebra la commemoració de l'efemèride del descobriment del continent americà.

Avui dia, el 12 d'Octubre, els militars segueixen sortint al carrer en desfilades representant l'herència cultural d'un imperi conqueridor, però la societat comença a qüestionar-la. És l'exemple de diferents col·lectius de persones que tenen els seus orígens en l'Amèrica indígena, que s'organitzen i re-signifiquen la data en un acte de memòria popular. Aquestes persones participen d'una desfilada alternativa amb el lema "12 de Octubre, nada que celebrar" i assenyalen les conseqüències que va tenir el descobriment en els seus avantpassats, reivindiquen diferents cultures ancestrals així com els seus costums, indumentàries i música.

En aquesta trobada que es realitza cada any, es posa el focus en què la versió oficial i institucional és una celebració anacrònica que té la finalitat de mantenir una identitat nacional que ja no hauria d'existir perquè parteix de premisses de part i discrimina les persones. Premisses de part perquè conquerir unes terres va voler dir exterminar a la

població originària, imposar una cultura diferent i la explotació de les terres alienes i discriminació a les persones perquè no té en compte la diversitat que conforma l'estat Espanyol actualment, deixant fora de la celebració a persones de diferents ideologies i diferents orígens.

En aquest cas, memòria oficial i memòria popular no s'han barrejat ni han dialogat encara, però totes aquelles persones que transmeten visions alternatives del fet estan fent memòria pública quan recorden una part de la història que pretesament està oblidada. És una memòria que inclou la memòria oficial tot negant-la i ens acosta a la memòria popular. Aquesta és una fusió de negació que podem observar en el següent cartell:

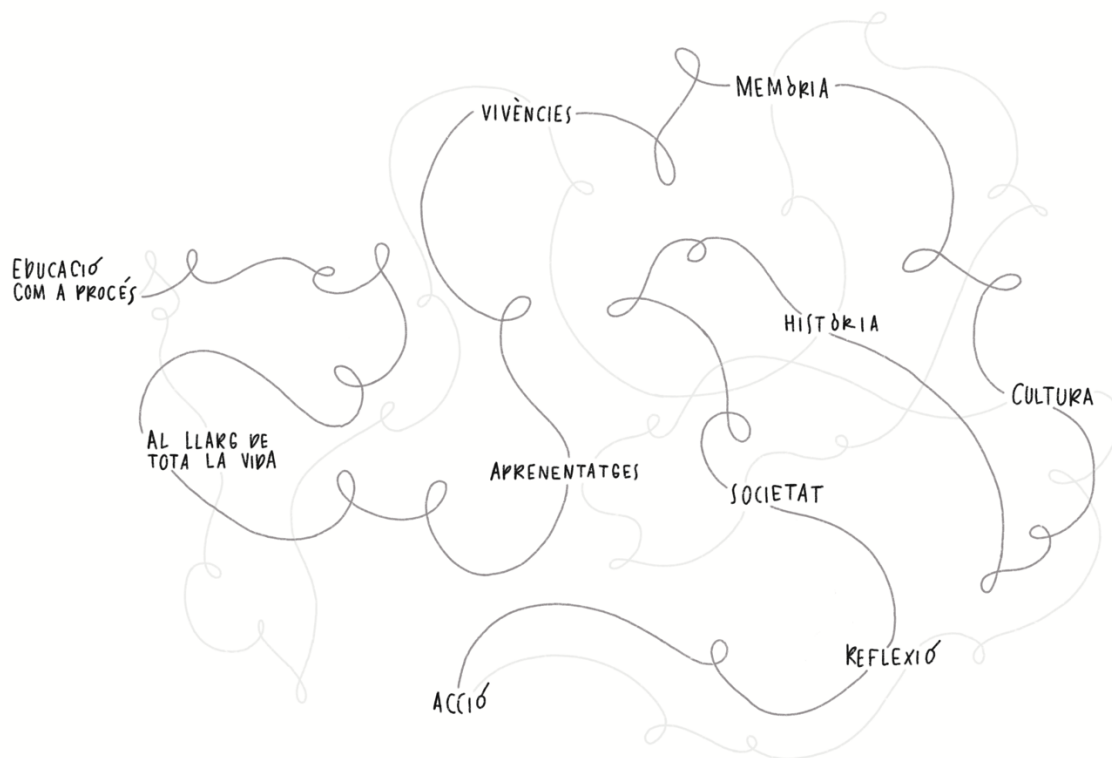

*Asamblea descolonicémonos 12 de octubre nada que celebrar
2022*

Memòria i educació (3.2)

L'educació és una disciplina de gran amplitud que no pot ser explicada a partir de reduir-la a la transmissió de coneixement dintre d'una aula, ja que es tracta d'un procés inabastable que succeeix al llarg de tota la vida i en el que participen i influeixen tant les institucions educatives, les activitats diàries, les persones amb les que es treballa, la família, els mitjans de comunicació i fins i tot les xarxes socials.

Un cop es visualitza aquesta imatge de l'educació com a procés, allunyada per tant de la lògica escolar o institucional, és necessari apuntar també que no es tracta d'un procés lineal sinó orgànic. De nou la imatge del riu que recorre diferents camins segons l'aigua que contingui evoca aquest procés d'aprenentatge en el que els coneixements es barregen amb les vivències i acaben caminant juntes. Com el riu necessita aigua i sediment per sobreviure, les persones necessiten educació per desenvolupar-se i continuar caminant i aquesta educació necessària ha de tenir la voluntat de promoure el pensament però també de plantar la llavor de l'acció d'aquelles persones que la reben. Ho exemplifico amb el següent gràfic:

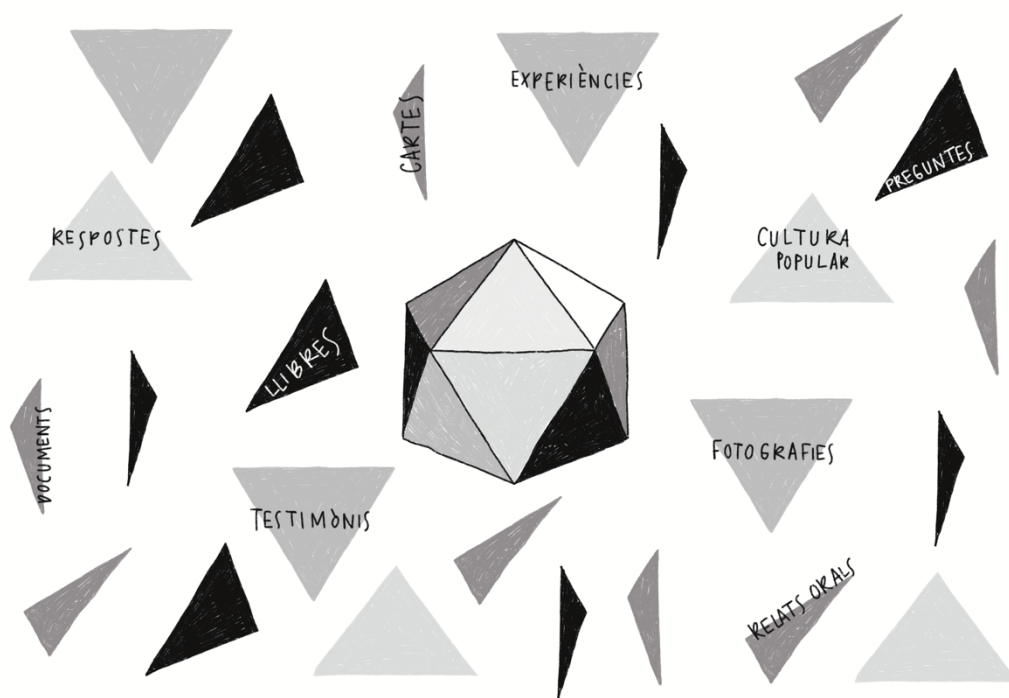

Educació-Acció. Elaboració pròpia

Com hem vist l'educació pot pensar-se des de molts àmbits. Sempre, però, necessita concretar-se en un focus per a poder-la estudiar. En aquest cas, la recerca se centra en la relació que manté amb la memòria històrica i els processos de recuperació de la mateixa així com també amb la creació artística com a mitjà per exercir l'acció de transmetre-la des de la convicció de que conèixer el passat permet reflexionar al voltant del present i del futur i pot, en algun cas, allunyar a les persones de la indiferència. La importància de recordar sortint de les mirades més convencionals establertes a partir

dels discursos oficials ens possibilita avançar en una comprensió més intensa la complexitat del món actual i poder, en algun moment, actuar en conseqüència. Perquè s'actua quan es pensa, quan es recorda, quan es transmeten coneixements, quan es promou el diàleg i quan es comparteixen vivències i d'aquesta manera, es construeix història a partir de les accions pròpies. Tot això és història i és educació.

Inicialment, pensar sobre un fet de la història pot semblar un àmbit reduït, però tant la història com la memòria cal visualitzar-les com una figura geomètrica de moltes cares. Com l'icosaedre, un polígon de 20 cares. Perquè estan construïdes a partir de la inclusió de testimonis, documents, vivències, relats orals, relats escrits o fotografies i aquestes fonts són necessàries per conformar-les. Però no són només això, ja que el procés d'aprenentatge que proposen està influït també per les preguntes que genera i les respostes que apareixen després d'aquestes preguntes.

Icosaedre. Elaboració pròpia

Pensant en la meua construcció, en el meu isocaedre, recordo que quan era petita, m'agradaven molt els artistes i vaig estar un temps especialment atreta pel moviment surrealista. Aquest interès em va portar a investigar la figura de Salvador Dalí a través de la lectura. Vaig llegir "La vida desafortada de Salvador Dalí" (Ian Gibson, 1997) i vaig

començar un viatge que avui dia encara no ha trobat final. Començar a fer recerca em va portar a conèixer a Lorca, a Buñuel, a Gala o a Paul Éluard i enfonsar-me en un període històric aliè.

Poc després caminaria per Madrid imaginant que estava passejant per els mateixos carrers que els tres amics (o enemics) Buñuel, Dalí i Lorca, van recórrer quan estaven a la residència d'estudiants. Aquesta història també em va portar a interessar-me per la història política de l'estat i a començar a aprendre sobre la dictadura de Primo de Rivera, sobre la segona República Espanyola i sobre la guerra Civil perquè aquella història no tenia sentit si no comprenies el context que l'acompanyava.

*Burros putrefactes en representació de figures de poder de l'esglèsia i de la societat.
Un Chien Andalou. Luis Buñuel 1929*

Uns anys més tard l'atzar em va portar a Granada donant-me l'oportunitat de seguir reconstruint la història caminant per la ciutat, imaginant que Lorca s'asseia en un o altre banc mirant l'Albaycin, al costat del riu, imaginant-lo reposant al costat de qualsevol dels portons del Sacromonte. Però no només això, vaig tenir l'oportunitat de cobrir com a becària de fotografia una de les excavacions que es van realitzar tractant de trobar el seu cos a una fosa comuna. Mai em van publicar la fotografia.

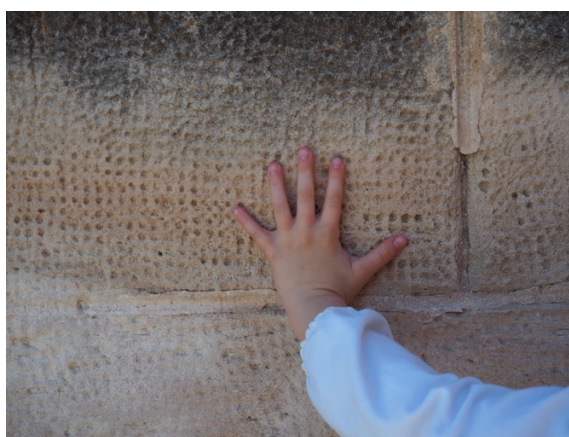
I és que no és el mateix caminar una ciutat coneixent el que hi ha succeït o coneixent qui hi ha caminat, que hi feia o quines inquietuds tenia. No és el mateix admirar que mirar o veure una mica més enllà. Saber que per un camí qualsevol, un escamot d'execució va prémer els gallets o saber les motivacions que els van emprendre a fer-ho.

En aquest sentit, l'educació i la història es tornen a relacionar des de la complexitat, des de la idea de veure-les com realitats a comprendre i no com a veritats inamovibles i en conseqüència a no aspirar a donar-hi solució sinó a viure-les i explicar-les com proposen L'Anna Gómez i l'Eulàlia Collelldemont en el següent fragment:

“Una de las confusiones es la de pensar que aquello a aprender es la verdad, otra la de pensar que el acto educativo debe ser placentero y divertido, y otra confusión la dieta de adelgazamiento que ha impulsado la didactización del proceso de enseñanza-aprendizaje y de la divulgación del conocimiento, lo que se ha traducido en una simplificación de las ideas acerca de lo que es y cómo es la historia. A todo ello se ha unido, además, unas lógicas de pensamiento lineales, mono causales y dicotómicas para así dar a entender un mensaje más comprensible y digerible. Parece como si se evitara la emergencia de la complejidad y los puntos de fuga para poder continuar presentando el discurso de la historia como aquel que ha resuelto los problemas acaecidos a lo largo de los tiempos. Sin embargo, ni la educación ni la historia son problemas a resolver, sino realidades a comprender. Por ello no se debe aspirar a dar soluciones, ni a rendir cuentas, sino contarlas. Narrarlas.”

(Collelldemont i Gómez, 2021)

Amb aquesta voluntat de narrar sense la pretensió d'oferir solució, la recerca em va portar a la meva ciutat, epicentre de la investigació. Un altra vegada iniciant un viatge, aquest cop per uns carrers caminats incomputables vegades. Estava cansada i el meu pare em va oferir portar-me en cotxe fins l'edifici on va estar l'Hospital Sueco-Noruego. La meva neboda també es va apuntar.

*La mà de la meva neboda i a sobre de la façana de l'hospital Sueco-Noruego
Març 2023. Elaboració pròpia*

Mentre caminàvem, les preguntes van començar a sorgir i les respostes també. Perquè fas aquesta foto? Tu sabies que aquest edifici va ser un hospital durant la Guerra Civil?

Quina guerra? Que és la guerra? Cap pregunta tenia resposta fàcil, però entre el meu pare i jo vam anar explicant el que veiem i el que sabíem. Estàvem tots tres contents, havíem generat un espai educatiu sense adonar-nos en el que tres generacions compartien, aportaven i s'escoltaven. Un cop realitzades les fotografies de l'edifici del Sueco-Noruego vam continuar caminant, vam mirar fotos antigues i noves i vam copsar la evolució del nostre poble. La ruta es va ampliar per el centre de la ciutat i els barris propers.

*La mà de la meva neboda sobre els desperfectes dels bombardejos de 1938
Març 2023. Elaboració pròpia*

Aquesta descripció de la caminada conjunta representa perfectament la importància de la narració en l'acte educatiu i la creació de memòria pública vistos com un engranatge comú. Una experiència que fuig de el relat lineal, que dona importància a totes les memòries, a totes les preguntes i a totes les respostes.

Memòria, educació i art (3.3)

Com la memòria i l'educació, l'art és un concepte complex, que pot ser entès de diferents maneres, des de la idea de llenguatge universal fins a la de disciplina tècnica. I és que l'art pot servir tant com a mecanisme de comunicació, de transmissió o d'expressió com a font de goig o de satisfacció quasi hedonista. A més , pot encarnar diferents funcions que es poden donar alhora o separades entre si. Aquestes diferents visions, idees o funcions associades al concepte responen a diferents sensibilitats. Algunes que provenen de períodes o etapes de la humanitat, altres a sentiments personals dels artistes, altres a les necessitats d'una o altra societat o d'un o altre

individu. L'art com a mitjà comunicatiu, propagandístic, crític o auto-expressiu són alguns exemples que interrelacionen aquests elements.

Quan s'entén l'art com a llenguatge es fa referència a la seva capacitat d'esdevenir una eina comunicativa. En aquest sentit, la simbologia, el traç, el color, la llum, el material o el suport conformen les lletres d'un abecedari que vol transmetre un missatge a l'observador. Pintura, cinema, música, teatre o literatura són llengües diferents amb arrels comunes.

Si es parla de l'art com a eina d'expressió, idea molt vinculada al llenguatge que comparteix aquesta finalitat, és ineludible dirigir la mirada cap a la infància o fer un exercici de memòria per corroborar que en aquella etapa l'art, ja sigui a través del dibuix, les manualitats o inclús de la cal·ligrafia, és un recurs utilitzat de manera comú entre les criatures.

És una manera d'expressar-se intuïtiva, lliure i sense normes estrictes que atreu als infants per aquesta flexibilitat i que se sol mantenir durant tota aquesta etapa del desenvolupament d'una persona.

*Gat i paisatge fets amb elements del prat.
Agost 2022. Elaboració pròpia*

En canvi, a l'edat adulta, aquesta forma d'expressar-se va progressivament perdent importància en detriment de l'escriptura o l'oralitat. En la professió de l'Educació social

és recurrent trobar reaccions en aquest sentit davant de propostes artístiques i/o culturals. Tant si es tracta de embrutar-se les mans i crear com de fer un exercici contemplatiu d'una obra artística és comú trobar en un inici una certa resistència vinculada a idees com que l'art és una activitat infantil o una qüestió destinada a persones privilegiades.

I és que en societats plenes de desigualtats, l'art en les seves diferents vessants, la contemplativa o la participativa, ha estat en moltes ocasions, reservat per a les persones que disposaven d'una vida privilegiada. Això és, a les persones que tenien més temps i més recursos, ja que la resta de la població en l'etapa adulta ocupava gran part del seu temps en la feina i la família. Tot i que en la actualitat la població general té més oportunitats d'accés al món artístic i als coneixements relacionats, encara existeix molta desigualtat entre classes socials.

La idea de l'art com a privilegi se sustenta en l'ús de les propostes pseudo-artístiques propagandístiques per a la població comuna que se n'han fet històricament. Un exemple de l'ús d'aquestes darreres, el podem veure en la pel·lícula "Raza" (1941), un film basat en la novel·la del mateix nom escrita per Franco que relata la història d'una família espanyola i que retrata la posició dels Nacionals com la correcta demonitzant els actes de la població republicana.

*Cartell de la pel·lícula "Raza"
José Luis Sàenz de Heredia. 1941*

Davant una societat desfeta i dividida per una guerra civil aquells que sostenen el poder necessiten mantenir l'ordre i transmetre uns valors que més endavant regiran les vides de les persones del país i una manera de fer-ho és a través del cinema. El citat es pot considerar un bon exemple de la funció de transmissió intencional i esbiaixada que pot tenir l'art.

Amb aquest recorregut es comença a intuir aquesta variabilitat i flexibilitat en les funcions de l'art segons la societat, les necessitats de l'individu o del col·lectiu, però encara es poden observar algunes funcions més per obtenir una idea més complexa i acurada del que significa l'art i la creació artística i en l'impacte que té sobre les persones.

Si es fa un petit salt endavant en la història del nostre context es pot observar un altra de les funcions que pot complir l'art. La d'esdevenir una eina de crítica dirigida a la societat general. Un exemple és la pel·lícula "El Pisito" de Berlanga que representa la situació dels ciutadans en la Espanya de finals dels anys 50 i els problemes de precarietat i de vivenda als que s'enfrontaven. Una barreja de tristesa i humor que critica i alhora té la capacitat de generar pensament crític.

*Fotograma de "El pisito"
Berlanga 1958*

Per últim, l'aproximació a l'obra de Louise Bourgeois, presenta un altra funció de l'art, la de l'auto expressió. En aquest sentit, l'autora pensava en l'art com una sublimació de les experiències dolentes de la vida i com a vehicle per expulsar-les a l'exterior. Se n'ha parlat molt de l'autora i se li atribueix una frase icònica: "Art is a guarantee of sanity",

en una conversa transcrita amb Christiane Meyer- Thos, es reafirma: “...*If a person is an artist, it is a guarantee of sanity*” (Borgeois, 1992).

En la seva obra “The destruction of the father” explora els sentiments d’odi, traïció i venjança cap al seu pare. Crea una instal·lació que representa un sopar caníbal en resposta al patiment causat.

The destruction of the father
Louise Bourgeois 1974

Aquests exemples ajuden a comprendre que l’art pot desenvolupar moltes funcions diferents que estan relacionades amb les diferents dimensions de les persones i que involucren no només als sentits, als sentiments, a la capacitat motora o al pensament sinó també a la relació amb els altres, la comunicació o la comunitat. Aspectes que evoquen a l’Educació Social.

En aquesta investigació, l’art és utilitzat com a eina d’expressió a través de la creació artística però també com fil conductor de tota la experiència de recerca. Les imatges i obres escollides són part del text. Donen informació, l’exemplifiquen, la complementen o senzillament l’acompanyen. Es tracta d’una manera de subratllar la seva versatilitat com eina per a la recerca.

Per acabar i sense afegir més obres i artistes sinó posant el focus en les ja exposades es pot generar un petit relat a través d’elles, des de les motivacions per a la creació centrades en la transmissió de coneixement fins a la expressió dels sentiments individuals passant per la crítica social. Totes les idees contingudes a dintre de les obres permeten aprofundir en el passat, en la societat, en el món que s’habita i reflexionar

sobre la individualitat, les relacions, la col·lectivitat o la tecnologia. Permeten per tant generar memòria, narrar història i en conseqüència fer Educació Social.

METODOLOGIA DE LA RECERCA (4)

La metodologia utilitzada en aquesta recerca és la Investigació basada en les Arts, d'ara endavant IBA. Es tracta d'una metodologia qualitativa que utilitza el procés artístic com a element vertebrador de la recerca. El fet que aquesta proposta metodològica utilitza les arts com a eix central, la fa idònia per a una investigació que pretén oferir a la comunitat un relat artístic sobre un espai històric de la seva ciutat. Hernández (2008), defineix les característiques de l'IBA de la següent manera: *“utilitza elements artístics estètics, cerca altres maneres de mirar i de representar l'experiència, no persegueix la certesa sinó mostrar els matisos i llocs no explorats i tracta de desvetllar allò del que no es parla per proposar una conversa més amplia”*. I aquesta, com s'ha indicat, és una recerca que indaga a partir d'elements no convencionals com el mètode artístic. En aquest cas amb la utilització de tècniques narratives, tècniques mixtes, fotografia i il·lustració digital.

Insistir a més en el fet que en aquesta modalitat de recerca són molt importants els conceptes de comunicació i responsabilitat social mentre que, en contra del que pot semblar, el criteri estètic o la qualitat artística queden en un segon pla. L'acció de crear i l'obra esdevenen el suport per divulgar la recerca i generar conversa així com fer-ho d'una manera alternativa. Perspectiva que s'ha mantingut durant la recerca.

Investigació basada en les arts (4.1)

Quan es parla d'investigació basada en les arts es fa referència a una metodologia d'investigació que entrellaça els rols d'educador/a, el d'artista i el d'investigador/a en una sola figura. Amb aquesta convergència es genera un nou espai que permet a qui realitza la recerca col·locar-se en diferents posicions davant de la investigació.

L'IBA va començar a principis de la dècada dels anys 80, un moment en que es generava un gir en tot allò que tenia a veure amb la recerca en ciències socials. I va nàixer “com un procés d'exploració i validació institucional que donaria com a resultat la constitució d'un nou gènere metodològic una dècada després” (Hernandez,2008). Al 1992 a Regne

Unit es va establir com una metodologia pràctica de recerca i des d'aquell moment ha sigut utilitzada per investigadors i investigadores arreu del món.

Amb la voluntat de comprendre millor l'IBA es fa a continuació una recerca comparada de les aportacions que diferents autors han fet alhora de definir-la. A més a més, es seleccionen algunes de les aportacions (ressaltades amb una) que són les que seran integrades en la perspectiva des de la qual partim.

Autor	Aportació	Característiques	Selecció d'idees
Barone i Eisner (2006)	<i>Un tipus d'investigació d'orientació qualitativa que utilitza procediments artístics (literaris, visuals i performatius) per explicar pràctiques d'experiència en les que tant els diferents subjectes (investigador/a, lector/a, col·laborador/a) com les interpretacions sobre les seves experiències desvelen aspectes que no es fan visibles en altre tipus d'investigació</i>	Qualitativa Procediments artístics Interpretació sobre experiències Aspectes no visibles	
Mullen (2003)	<i>El que tenen en comú les formes d'investigació basades en les arts és que a l'indagar sobre la creativitat (els continguts de la investigació) i la seva interpretació (una explicació dels continguts) el participant en la investigació s'enforteix, la relació entre l'investigador acadèmic i l'investigador participant s'intensifica i es fa més igualitària, i els continguts són culturalment més exactes i explícits, donat que s'utilitzen tant formes de coneixement emocionals com cognitives.</i>	Indagar sobre la creativitat Relació entre investigador acadèmic i investigador participant Formes de coneixement emocionals Formes de coneixement cognitives	

Mason i Sclater (2002-2003)	<i>Els dibuixos, les històries o la utilització de vinyetes i fotografies no només actuen com disparadors en una entrevista, sinó que poden també ajudar a connectar abstraccions ideològiques amb situacions específiques, al utilitzar tant elements personals i col·lectius de la experiència cultural.</i>	L'art com a connector Elements personals i col·lectius	★ ★
Silverman (2000)	<i>La finalitat de qualsevol investigació és permetre accedir a allò que les persones fan i no només al que diuen. En aquest sentit les arts porten "el fer" al cap de la investigació</i>	Accedir a allò que les persones fan	
Hernández (2008)	<i>Podem definir la investigació basada en les arts com qualitativa i de caràcter interdisciplinari, que utilitza processos de producció (audiovisuals, artístics, literaris, performatius, mediàtics) per indagar a través de la pràctica i la experiència humana, problemes que no són revelats a través d'altres metodologies</i>	Qualitativa Interdisciplinària Indagació a través de la pràctica	★ ★
Leavy (2009)	<i>La investigació basada en les arts és també un grup d'eines metodològiques que travessen múltiples disciplines i àrees d'estudi i que comporten totes les fases de la investigació social, des de la recollida de dades, anàlisi, interpretació i representació. Aquestes eines s'han adaptat a les arts creatives per respondre a preguntes en les que teoria i practica es barregen</i>	Eines metodològiques Interdisciplinària Respondre a preguntes en les que teoria i practica es barregen	★

A partir d'aquestes aportacions es poden veure algunes característiques de l'IBA. S'apunta a una metodologia qualitativa i interdisciplinària no només perquè beu d'altres disciplines sinó perquè uneix les figures d'investigador acadèmic i investigador participant. A més es pot extreure que hi ha un vincle amb la pràctica i la utilització de la mateixa com a eina d'investigació.

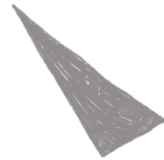
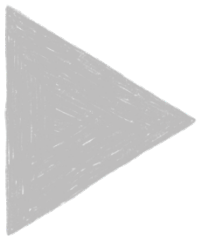
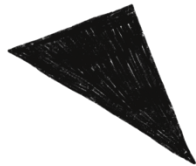
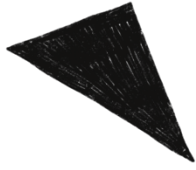
Els procediments artístics són utilitzats per aprofundir i indagar sobre els aspectes no visibles de les investigacions. L'art és un connector entre el coneixement, la investigació i la comunicació.

Per últim s'extreu que L'IBA utilitza formes de coneixement cognitives i emocionals, elements personals i col·lectius per accedir no només a allò que les persones diuen sinó també al que les persones fan tractant de respondre a preguntes en les que teoria i practica es barregen.

Per tant es tracta d'una metodologia que suma els elements artístics i estètics a la recerca. Que cerca diferents maneres de mirar i de representar, però que no pretén la certesa. Es fixa i vol assenyalar els matisos i els llocs no explorats per trobar noves perspectives. Posa el focus en allò que no es parla i no pretén oferir alternatives sinó ampliar i profunditzar les coses que es naturalitzen o que són obvies.

L'elecció d'aquesta metodologia també està basada en les possibilitats que genera en matèria de llibertat per a la experimentació, treballar amb materials físics com la pintura, el paper o les tisores permet una aproximació tàctil a l'objecte d'estudi i genera camins diversos perquè les preguntes que apareixen o les decisions que es prenen tenen un aire aleatori que fa fluir la informació per canals alternatius. En la pràctica genera espais impossibles per a l'escriptura o per l'anàlisi més científic, espais lliures de certes restriccions. I és que aquests espais sorgeixen al marge, tot sortint de les línies delimitades.

Penso doncs, que l'art és una eina poderosa que permet aproximar-se a l'objecte d'estudi d'una manera diferent i que utilitzat com a eina de recerca ofereix resultats diferents als d'una recerca convencional.

ASPECTES ETICS (5)

Realitzar una recerca amb la metodologia IBA requereix tenir en compte una sèrie de consideracions ètiques. En primer lloc és necessària la rigorositat alhora de recopilar dades, d'analitzar-les o d'interpretar-les. En aquest sentit és important comprovar la precisió de les dades per tal que puguin ser verificables i mantenir un mètode durant la recerca perquè l'IBA és una metodologia que treballa també amb elements subjectius. En relació a aquesta subjectivitat que conté la recerca es fa imprescindible clarificar i delimitar els espais de treball que són subjectius i aquells que són objectius.

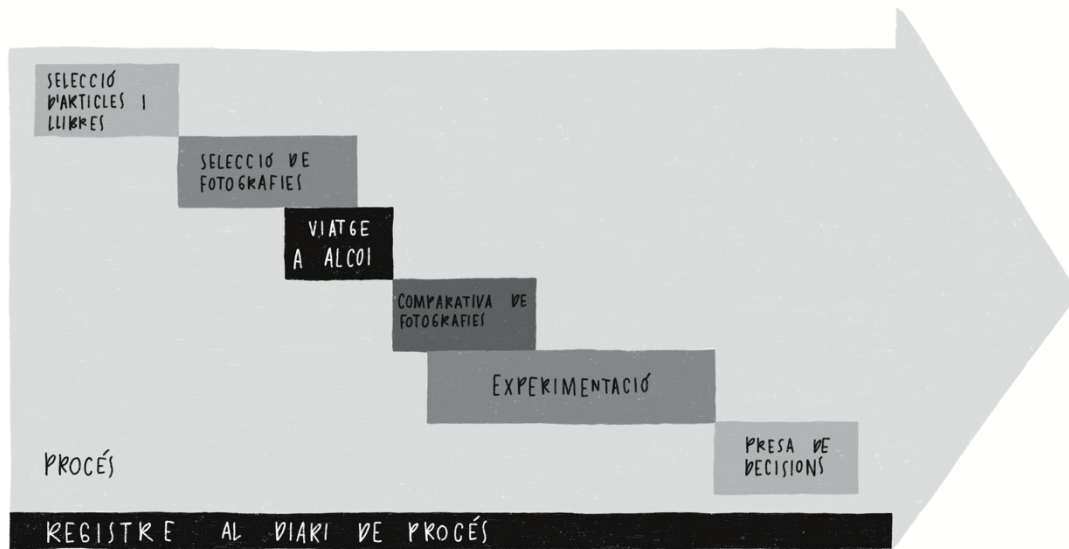
En segon lloc, la investigadora ha d'adquirir un compromís amb la integritat del treball i ha de ser transparent amb els mètodes i eines que utilitza així com amb els processos d'investigació. En aquesta línia, pràcticament tot el treball escrit ofereix una radiografia completa dels processos, eines i tècniques utilitzats per a realitzar-la. També s'ha de tenir en compte el paper doble d'investigadora acadèmica i investigadora participant.

En tercer lloc és important reconèixer el compromís ideològic relacionat tant amb l'elecció de la metodologia com en la realització del treball ja que aquesta elecció parteix de la voluntat de treballar al marge i de fixar-se en les coses més petites. Aquesta idea de centrar-se en allò més petit i de posar el focus en el procés allunya les mirades de la obra final que deixa de tenir tanta importància i que en una societat com la que vivim, on l'excel·lència, els resultats i les aparences són tant importants, és una manera de posar en valor altres qüestions.

Per últim, com que es tracta d'una recerca des de la pràctica artística que deixa en mans de la comunitat la obra i el procés, la comunitat té la capacitat d'observar-la, d'interpretar-la i de dotar-la de continguts alternatius. D'aquesta manera el relat continua, però no estarà inclòs en aquest treball i aquesta situació fa important ressaltar els objectius plantejats en inici que tenen a veure amb conèixer un espai, fer memòria pública a partir de la realització d'una obra i el trasllat a la comunitat i per tant no contempla l'impacte posterior de la recerca.

PROCÉS DE RECERCA (6)

*Esquema de procés
Elaboració pròpia*

Inicialment, i com s'ha assenyalat, la proposta, que té a veure amb acostar-se a un bocí d'història a partir de la recerca sobre un ús que se li va donar a l'edifici de l'escola industrial d'Alcoi durant els anys de la Guerra Civil Espanyola, ha utilitzat fonts escrites, fonts orals i fonts d'elaboració pròpia per realitzar la recerca.

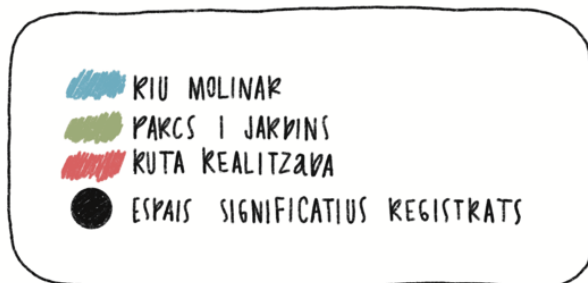
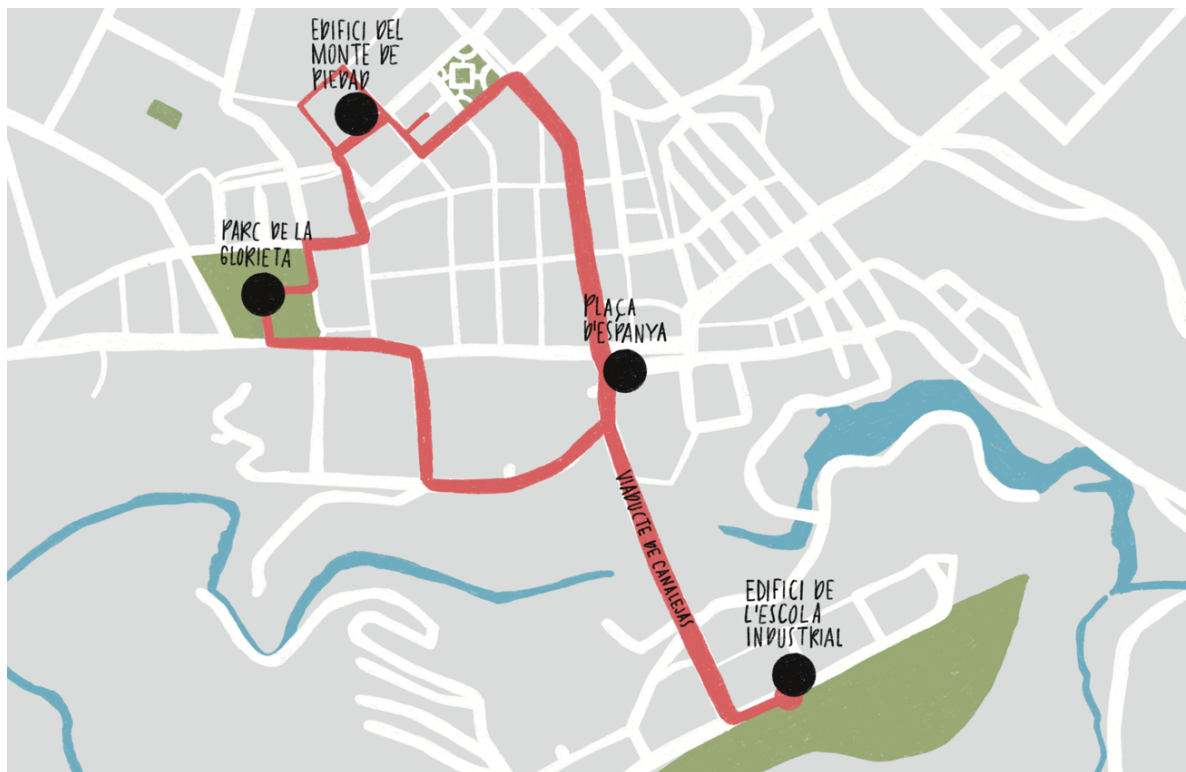
Des d'un principi s'ha anat seleccionant articles, autors, llibres i altres materials que estiguessin relacionats amb la recerca, s'han ressaltat idees i esdeveniments per anar encaminant la investigació, però paral·lelament s'ha realitzat una aproximació a l'edifici i a la realitat de l'Alcoi de la època a partir d'un desplaçament físic a la ciutat. A més a més tot el procés ha quedat registrat en un diari (veure annex 6).

Viatjar a Alcoi (6.1)

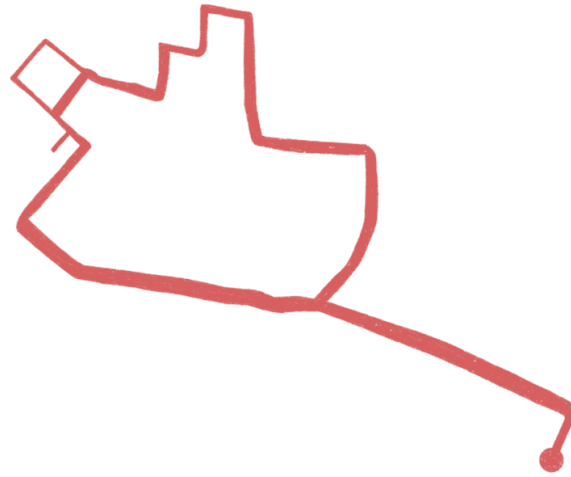
Un altre moment del procés és quan es realitza un viatge de pocs dies per caminar per la ciutat amb la informació recollida anteriorment al cap (i al mòbil) i es fan dos passejos llargs per aconseguir més detalls sobre la recerca. En primer lloc, un primer trajecte per arribar a una cita per tenir una conversa amb Angel Beneito, historiador i mestre d'Alcoi

que ha estudiat l'edifici del Sueco-Noruego. En segon lloc, una ruta improvisadament guiada per el meu pare per barri del viaducte i el centre de la ciutat.

Seguidament es pot observar el recorregut realitzat per els dos barris, units per el viaducte de Canalejas. Al mapa es pot observar un fragment de la ciutat que permet apreciar la seva orografia i la seva manera d'ocupar el territori. Es pot veure el salt entre els dos barris, el trajecte del riu i com els habitatges i carrers se situen al voltant aprofitant l'espai disponible.

Cartografia del recorregut per la ciutat
Elaboració pròpia

*Ruta resseguida a la ciutat
Elaboració pròpia*

Comparar el material fotogràfic (6.2)

Aquest trajecte es documenta a través de la fotografia (veure Annex 1), es prenen fotos que retraten els mateixos llocs retratats en els anys del Sueco-Noruego a mode de comparativa (veure Annex 2).

*Comparativa any 1938-2023 del pont del viaducte amb l'Hospital Sueco-Noruego de fons
Elaboració pròpia*

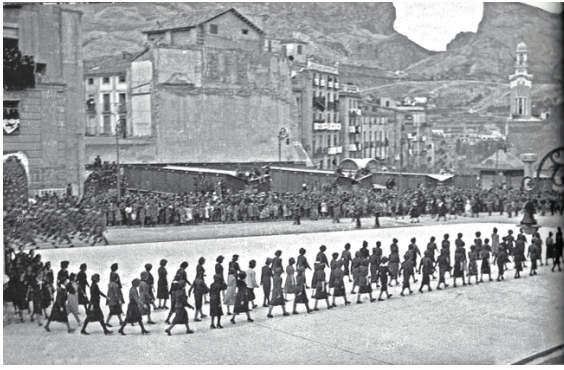

*Comparativa any 1937-2023 de la porta de l'Hospital Sueco-Noruego
Elaboració pròpia*

*Comparativa any 1937-2023 del darrere de l'Hospital Sueco-Noruego
Elaboració pròpia*

Però, no només es fotografia l'edifici i el seu entorn, també es fotografien altres espais de la ciutat que van tenir relació amb la Guerra Civil Espanyola i en conseqüència són espais lligats a l'Hospital i que enriqueixen el relat que es presenta. Un exemple el tenim a la plaça d'Espanya, en temps de República, la plaça de la República. La imatge que correspon a l'època ens mostra un espai diàfan que permet veure el barranc del Cint de fons, no hi és la església perquè va ser tombada durant la guerra i en canvi podem observar una instrucció de la secció femenina que s'està realitzant en el nucli de la ciutat. La imatge actual, mostra el canvi, l'església reconstruïda en el franquisme i diverses millores en el paviment i els edificis adjacents.

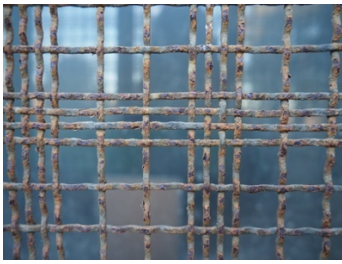
*Comparativa any 1938-2023 de la plaça d'Espanya
Elaboració pròpia*

En un altre exemple veiem una comparativa de una foto de la República amb un grup de treballadores davant de l'edifici i un fotografia actual que permet veure que algun element com la barana exterior encara es conserva. L'edifici va ser important per a la ciutadania perquè era una caixa d'estalvis que permetia als treballadors obtenir diners a baix interès i va poder créixer gràcies a l'augment de la indústria en la ciutat. A més a més, al 1938 seria bombardejat per les forces aèries italianes en el context de la Guerra Civil.

*Comparativa any 1936-2023 de la orta de l'edifici del Monte de Piedad
Elaboració pròpia*

Aquests detalls que va oferint Alcoi es van registrant durant el trajecte en previsió d'una possible utilització del material obtingut per crear l'obra final. En aquest sentit, es fotografa tot allò que pot ser susceptible de ser utilitzat. Des dels edificis, carrers, senyals de la guerra o cartells fins a textures, patrons o detalls aparentment més minsos. Es tracta de mirar i connectar amb la informació ja obtinguda i generar nova informació en forma de material fotogràfic.

*Detalls façanes de l'edifici de l'Hospital Sueco-Noruego i del Monte de Piedad
Elaboració pròpia*

Experimentar (6.3)

Després d'aquest procés de recerca en viu, un cop retornada a casa i sense deixar de banda la recerca d'informació escrita van ressonant les paraules de les converses informals que s'han portat a terme.

La decisió d'anar a Alcoi s'ha pres per anar a buscar la font amb la idea de que per arribar a la font s'ha d'anar on estigui, en aquest sentit Angel Beneito diu (veure annex 10) : "La història està feta. On està?" i si bé és cert que les fonts de la història de l'Hospital ell les ha anat a buscar a Suècia, a Noruega, a Itàlia i a Madrid entre d'altres llocs, les fonts que s'han anat a buscar, per sort, són més físiques i tenen a veure amb el territori, els edificis i el que es manté o no es manté a la ciutat.

En aquest punt s'inicia un procés creatiu d'experimentació que combina diferents tècniques artístiques per indagar a partir de les imatges sobre les qüestions que van sorgint. Amb aquesta finalitat s'utilitzen materials com tempera, llapis de grafit,

retoladors de tinta opaca negra, retoladors acrílics, deliniadors, bolígrafs, tissors, paper de diferents gramatges i colors i paper vegetal, però també es combina amb eines digitals, amb una tablet i el programa Procreate.

Procés de creació de fonts d'elaboració pròpia

En aquest exemple es pot observar un procés de creació de fonts d'elaboració pròpia que parteix de la pregunta: **com desapareix la memòria?** I que experimenta sobre aquest procés d'una manera gràfica.

Procés de creació de fonts d'elaboració pròpia

Aquestes fonts d'elaboració pròpia són una manera de trencar amb la forma en la que de vegades es treballa en l'àmbit acadèmic i en l'àmbit social. En el cas de l'àmbit acadèmic existeixen poques propostes que encaixin amb la creació d'una obra artística o que tinguin l'art com a vehiculador de la professió i en l'exercici d'aquesta moltes vegades queda poc espai per a la improvisació així que poc espai per l'art. En canvi fer la recerca des d'aquesta perspectiva permet fixar-se en els matisos.

En aquesta elaboració es tracta de reflexionar d'una manera plàstica en la idea de la desaparició de la memòria i suggereix com les persones individuals són part important d'aquesta. Quan es pinta a sobre les persones desapareixen els relats que integren. De la mateixa manera quan es pinta sobre l'edifici, sobre la pedra, les persones conserven el relat, però no el context en el que es produeix.

A més d'una proposta visual sobre la desaparició de la memòria, l'exercici ofereix la possibilitat d'analitzar i extreure algunes dades. En primer lloc s'aprecia la joventut d'alguns dels soldats ferits i l'expressió dels rostres que semblen cansats, però no en una màxima tensió. El metge explica en una carta (veure annex 8): " Si dices a un hombre que le van a dar un permiso, inmediatamente se pondrá bien". Aquesta sembla ser l'expressió dels soldats, entre agraïment de no estar al front i commoció per el que s'ha observat.

En segon lloc es pot apreciar el deteriorament de l'edifici en la comparativa de la foto antiga i l'actual. Les pedres de les parets de l'edifici avui estan tacades per el pas del temps i en canvi totalment blanques en la fotografia dels soldats. A més d'aquestes apreciacions es pot observar la constitució dels soldats, tot força prims o la diferencia evident entre els esglaons que s'han reconstruït amb posterioritat.

Quan els processos i idees es barregen donen peu a altres preguntes o reflexions. Qui eren els soldats? Se sap que hi va haver un bombardeig amb víctimes, va ser aquest el motiu del reemplaçament de l'escala o és posterior? Com es podria recuperar la memòria d'aquest espai?

Procés de creació de fonts d'elaboració pròpia. Detall

L'IBA ofereix la possibilitat de tocar-se les mans i entrar en espais que no es veuen a simple vista, de comprometre's amb el que es fa. Una immersió que permet analitzar amb calma el context i mirar els detalls com una oportunitat d'anàlisi del que s'observa. Sense deixar-se portar per la velocitat, la rapidesa i la tendència a posar solució al

problema de manera immediata. Una calma, una manera de fer pausada que s'ha d'aplicar a la pràctica educativa. Ser capaces i capaços de veure el detall. En l'últim exemple, s'explora la fotografia dels metges a partir del dibuix i gràcies a això apareix l'element dels rellotges que exemplifica la distància social que hi havia entre els treballadors escandinaus i els soldats atesos a l'Hospital Sueco-Noruego.

Aquest ritme i aquesta atenció al detall fan de L'IBA una eina de reflexió que pot ser individual o col·lectiva. Perquè els detalls contenen informació important de l'objecte d'estudi i generen un diàleg dintre de la recerca però que pot externalitzar-se i portar-se a la societat a través de l'obra artística. En aquest sentit, aquesta pràctica es relaciona amb la idea que proposa Angel Beneito quan parla de traslladar les seves recerques històriques a la comunitat: "Vinc a dir-te que el que es feia tenia una intencionalitat, lo que volíem era, ajudar-los a pensar, no a canviar-los o llavar-los el coco, sinó ajudar-los a pensar", és a dir, la transmissió del coneixement amb una voluntat d'enriquir i de sembrar la llavor del pensament.

A més a més, aquesta metodologia té espai per a l'expressió de la individualitat, que també funciona si es pensa la creació artística de manera col·lectiva perquè en les dues opcions es respecta la individualitat. Cada persona experimenta d'una manera diferent així que pot escollir diferents suports o materials.

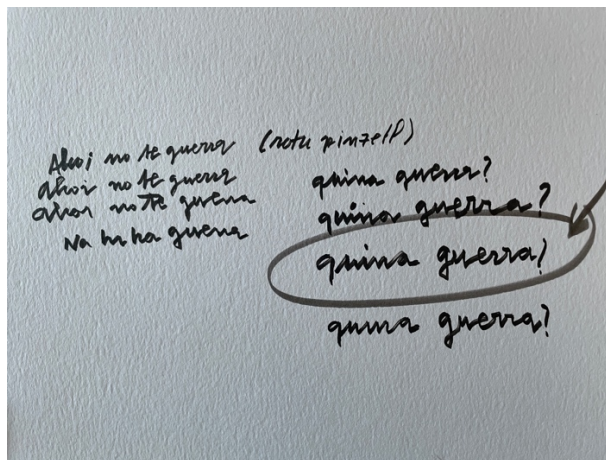

*Imatges de procés
Elaboració pròpia*

Les imatges del procés exemplifiquen la llibertat de la expressió individual. Es pot apreciar la meua manera de treballar, per parts, amb cert ordre però en ple desordre. Comprendre aquesta manera particular d'aproximació a la recerca és important per

comprendre com durant aquest procés es va passant d'una idea a altra, del material a la informació i de la informació a l'acció o viceversa.

Les imatges també donen pistes per comprendre el paper de tots els materials utilitzats ja que se n'han utilitzat de molt variats i molts s'han combinat entre ells. Fer llistes, apuntar idees, escriure o dibuixar sense objectius previs, retallar, fer esbossos i fer proves cal·ligràfiques és una part molt important del procés de creació de l'obra un cop recollida i analitzada la informació.

*Proves cal·ligràfiques
Elaboració pròpia*

Durant el procés s'han realitzat més aproximacions al material recollit, a continuació una relació d'algunes d'elles amb la finalitat d'aprofundir en les idees de mutabilitat, creativitat, sortir-se de les línies marcades i treballar al marge que es troben al voltant de cada part de la recerca.

Idea

**Aproximació
artística**

**Aproximació
conceptual**

**Buit de
memòria**

Elaboració pròpia

A partir de les siluetes es representa el buit que deixen les persones si se les separa de la història, també planteja la pregunta: que passa quan només queda l'edifici? Que passa quan la gent marxa?

**Fragments
de memòria**

Elaboració pròpia

A partir d'allò que va sobrant d'altres proves es fa una composició relacionada amb la fragmentació de la memòria, amb el fet que es faci bocins i quedi repartida arreu del món

L'Hospital

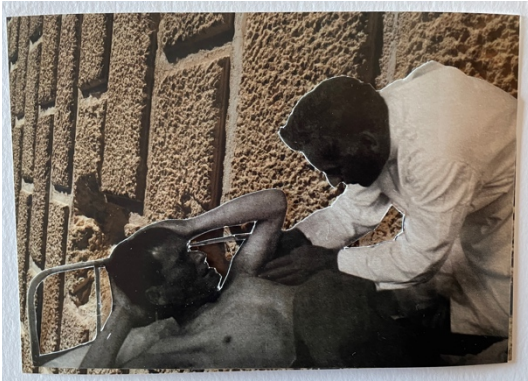
Elaboració pròpia

Amb la idea de reproduir l'ambient del Sueco-Noruego proves amb la façana del Monte de Piedad

Prendre decisions (6.4)

Arribats a aquest punt, és hora de prendre les últimes decisions de la recerca. Es tracta d'un moment en el que cal deixar enrere l'experimentació i improvisació que ha estat present en el procés de producció tant del treball escrit com del procés creatiu. Com en un acte de fe, el procés s'ha anat donant orgànicament sense una fulla de ruta marcada prèviament.

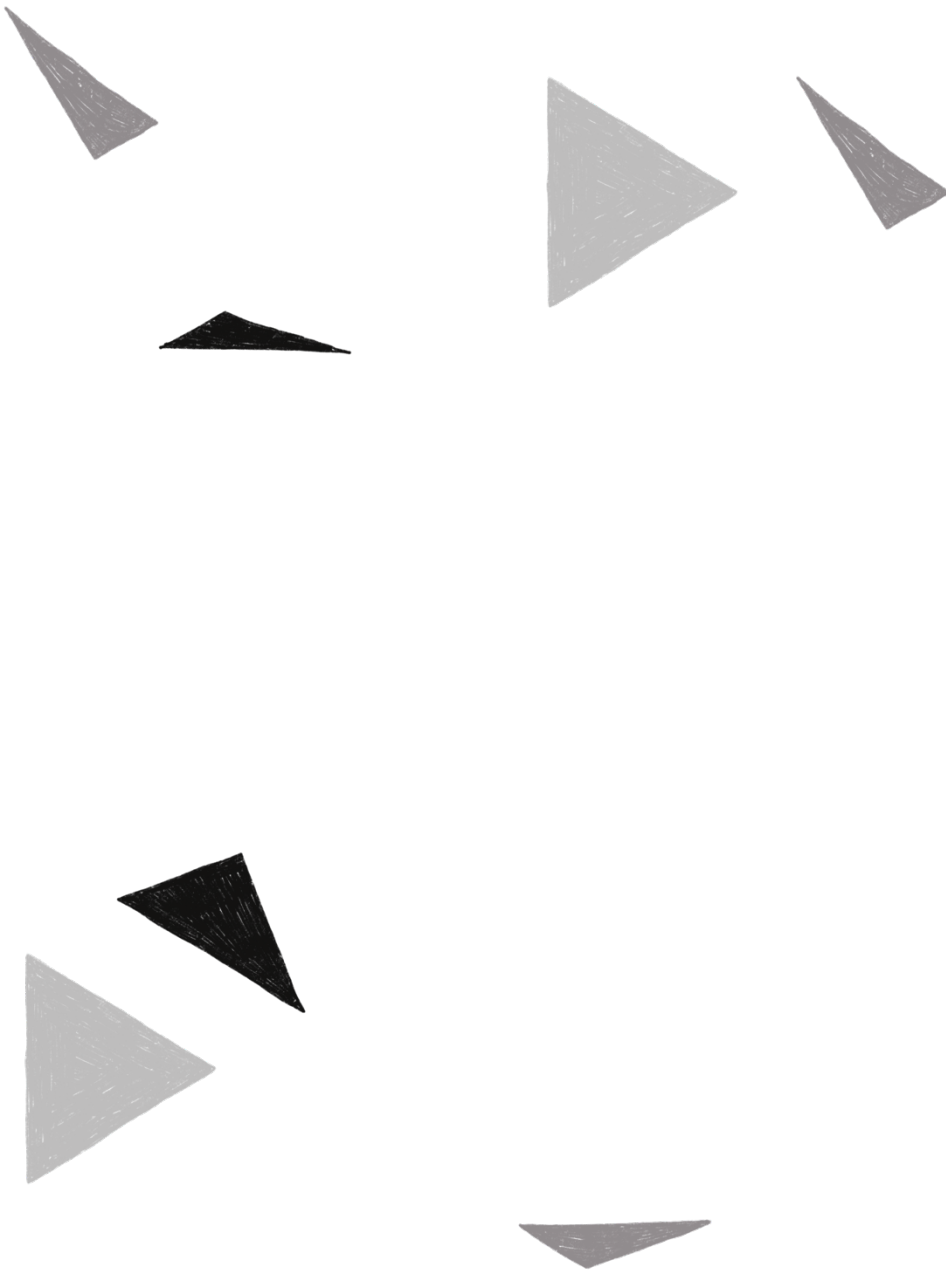
Els resultats són diversos i és important fer un cribratge abans de realitzar l'obra que representa el resultat final. Aquest pas anterior es troba representat per la selecció d'una sèrie de collages.

*Últims collages
Elaboració pròpia*

Uns collages que em permeten obrir el camí a la creació de la proposta artística que es presenta com a resultat.

CONCRETAR L'OBRA (7)

Abans de començar a crear la obra artística que representa la darrera etapa de la investigació, ha estat necessària la realització d'altres recerques complementaries. Aquestes recerques s'han centrat en trobar referències artístiques que representen la relació entre l'art i la memòria, la història o la memòria pública en la seva dimensió artística. Del que n'extrec em permet conèixer la història de l'edifici de l'hospital Sueco-Noruego i en aprofundir sobre el moviment de solidaritat que el va fer possible des d'una dimensió social i artística.

Artistes; parlar de memòria i la història a través de l'art (7.1)

Al llarg de la història hi ha hagut molts autors i autores que han fet del seu art un instrument per parlar específicament d'història. Bé de manera intencional o bé de manera intuïtiva han participat de la creació de la memòria col·lectiva amb la seva obra. Des de Francisco de Goya amb el conegudíssim quadre "*El 3 de Mayo de 1808*" en el que retrata un afusellament amb la voluntat de representar la injustícia subjacent d'aquesta pràctica, fins a les modernes performance modernes, algunes de les quals és impossible seguir el rastre dels autors.

A continuació es pot resseguir un petit recull d'artistes (el recull complet es pot veure a l'Annex 3).

Juana Francisca (1911-2008) (7.1.1)

*Cartell per a les Joventuts Socialistes Unificades
Juana Francisca 1937*

Nascuda a Madrid, el seu nom real era Paquita Rubio i va ser la única dona que es va dedicar a la cartelleria al front de Madrid durant la Guerra Civil Espanyola. Va haver-se d'exiliar, primer a França i després a Mèxic per la feina feta com il·lustradora.

El cartellisme viu una etapa important a finals del segle XIX i primeres dècades del segle XX per el sorgiment de la publicitat comercial i la propaganda. És un format que permet la relació amb l'observador/a o destinatari/a a peu de carrer. Permet una interacció quasi directa amb l'interlocutor/a. Solen ser obres que contenen missatges clars plens d'intencionalitat. L'estètica varia al llarg dels anys, però va lligada al moment social que es viu segons la època.

És per això que el cartellisme constitueix en si, un acte de memòria pública, ja que sintetitza els sentirs de la societat en la qual va ser creat, però a més pot indicar quines són les necessitats, les inquietuds polítiques o els conflictes d'una època.

Doris Salcedo (1958) (7.1.2)

*Sense títol. 1550 cadires, topografía de la guerra
Doris Salcedo 2003*

Doris Salcedo és una escultora Colombiana que treballa en les seves obres amb una gran influència per la situació política del país. La seva metodologia enllaça el diàleg amb els familiars de les víctimes del conflicte armat, la recollida dels testimonis i la transformació d'aquests testimonis en obres escultòriques.

En l'obra de les cadires, l'artista acumula 1550 cadires entre dos edificis per parlar de l'oblit i de la memòria, però també de l'absència i la presència. Materialitzant un espai que sol estar sota terra com una fossa comuna en una perspectiva diferent, enlairant-se a sobre els caps dels observadors/es. Aquest canvi de posició i la representació dels cossos en les cadires permet a qui vulgui fer-ho, reflexionar sobre els estralls de qualsevol conflicte armat. Sobre la pèrdua, sobre la col·lectivitat de la pèrdua i per tant pensant en la història, la pròpia i la dels altres pobles.

Art Spiegelman (1948) (7.1.3)

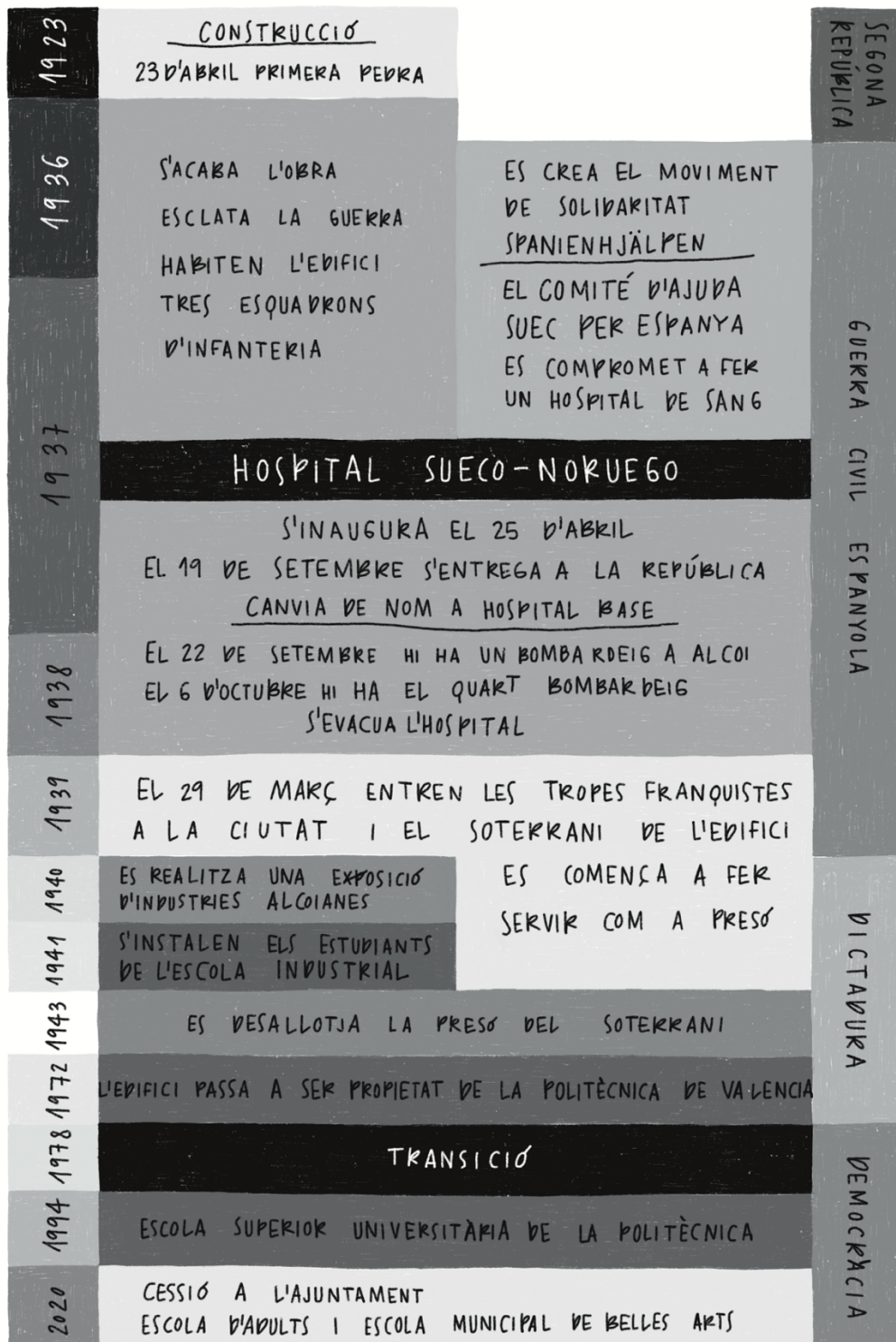
*Portada de Maus
Art Spiegelman*

Nascut a Estocolm, Artie Spiegelman és historietista. És molt reconegut per la novel·la gràfica anomenada Maus que relata les situacions que van haver de viure els jueus polacs per part dels Nazis després de la invasió de 1939. A través de personatges dibuixats com ratolins explica la seva història mentre entrevista al seu pare, conformant un relat de la història comuna. El relat de la Segona Guerra Mundial i de l'holocaust.

Aquesta obra és un exemple de l'art com a transmissor de la història i com a eina de reflexió i és que la temàtica i el format escollit per l'autor generen curiositat, l'estètica i el llenguatge són amables i tot i que el relat sigui d'un dels capítols més obscurs de la història de la humanitat, convertida en novel·la gràfica es torna accessible a tothom.

Història de vida de l'edifici de l'hospital Sueco-Noruego (7.2)

Els edificis també tenen una història que esdevé història de vida quan es narren a partir de les seves experiències. La informació que s'ha localitzat i registrat es pot sintetitzar (les dades completes es poden veure a l'Annex 4) gràficament de la següent forma:

Cronologia de la vida de l'edifici. Elaboració pròpia

El moviment de solidaritat internacional (7.3)

El moviment de solidaritat internacional que va fer possible la creació de l'Hospital Sueco-Notuego és un element que ha anat agafant cos mentre es donava el procés de recerca. En un inici anava a formar part de la investigació, però se li havia pressuposat un paper secundari. Es podia intuir quan Angel Beneito reflexiona sobre el tema en el seu llibre "Escandinavos en Alcoi, solidaridad internacional en tiempo de guerra":

"Ir descubriendo que el Hospital Sueco-Noruego estuvo financiado íntegramente gracias a las aportaciones de miles de ciudadanos suecos y noruegos agrupados bajo el movimiento Spanienhjälpen, o saber que fue un empeño colectivo realizado sin ningún tipo de ayuda gubernamental, o conocer que decenas de médicos y de enfermeras escandinaves vinieron, de forma desinteresada, a atender a los heridos que dejaba un país en guerra, nos permite apreciar y valorar este acto de solidaridad y de civismo colectivo"

(Beneito ,2004)

I és que sense aquesta ajuda el destí de l'edifici no hagués sigut el que va ser, però no només això, estudiar el moviment (els resultats de l'estudi es poden veure a l'Annex 5) brinda la possibilitat d'acostar-nos a un relat paral·lel que ajuda a comprendre la complexitat dels temps de la República i de la Guerra Civil Espanyola. Que encamina la mirada cap al paisatge internacional que era radicalment diferent de la realitat a Espanya i que dona pistes sobre qüestions d'avui dia que s'haurien de revisar.

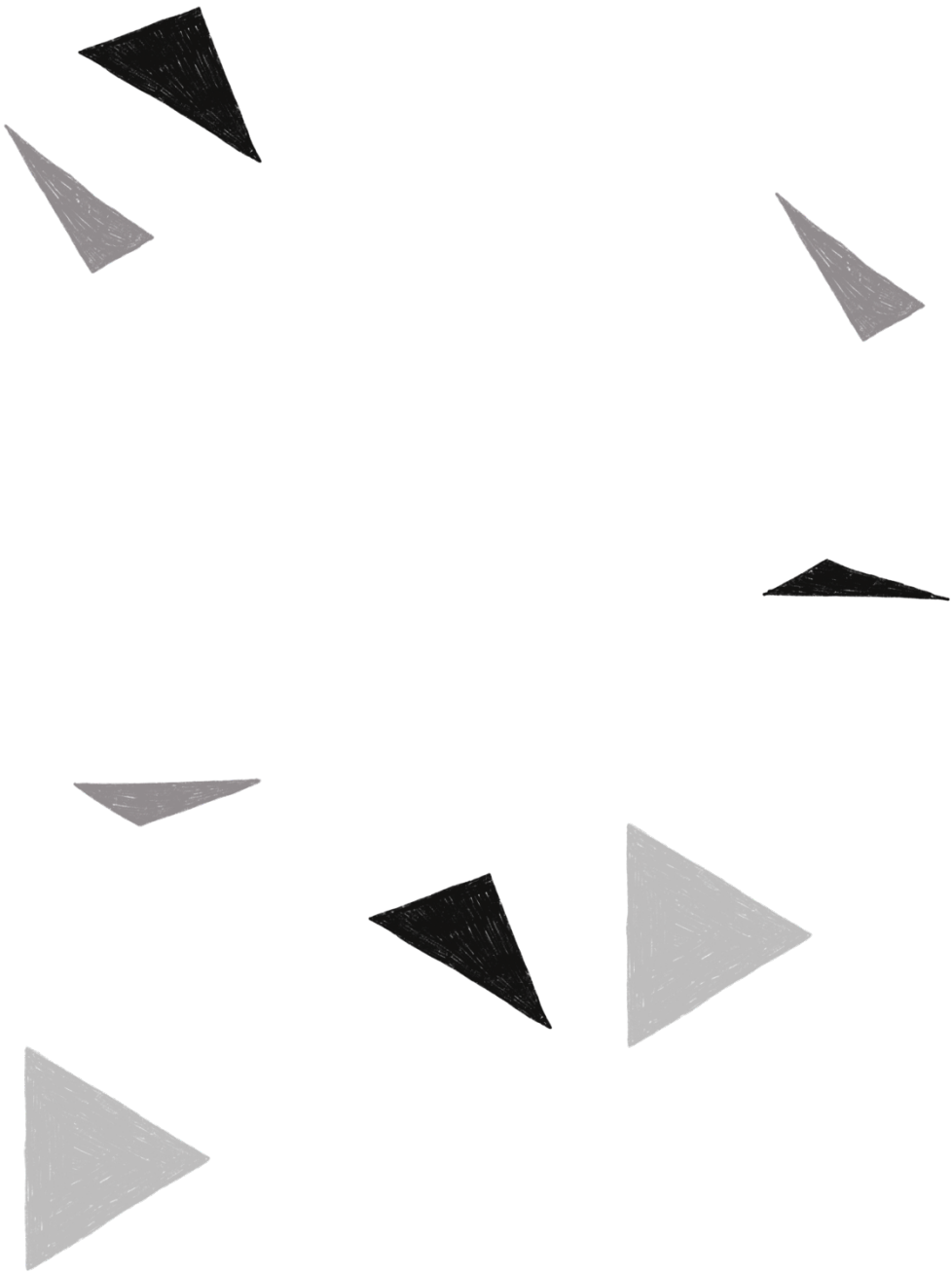
Per exemple, en el programa "El sentido de la birra" (2023) es va entrevistar a Saní Ladán, Educador Social, que durant la conversa aborda el tema de la solidaritat internacional. Apunta que una ajuda per ser efectiva ha d'estar destinada a desaparèixer, pensada i desenvolupada per fer-se càrrec d'un problema concret, solucionar-lo i desaparèixer. D'aquesta idea es desprèn que l'ajuda que va brindar el moviment d'ajuda escandinau era una bona ajuda ja que marcava terminis, es posava en marxa l'hospital i després es deixava en mans de la República. És així amb totes les ajudes que es van donar des del moviment?

A més a més, el moviment, permet reflexionar sobre la capacitat de la gent quan actua col·lectivament ja que en aquest cas la mobilització és considerable ja sigui en termes

de donacions, com de voluntariat com de trasllats a l'Espanya en conflicte. Es va generar un compromís en la població i moltes persones van treballar per a la sensibilització i la recaptació de fons. En aquest sentit també és una mostra, quasi a mode de manual de com actuar si es pretén mobilitzar a la població per a alguna finalitat concreta.

REPORTATGES FOTOGRÀFICS I CINEMATOGràFICS A LA PREMSA INTERNACIONAL	INICI DE LA GUERRA CIVIL	
EL MOVIMENT ES POPULARITZA, NORUEGA CREA EL SEU PRÒPI COMITÉ I LES BRIGADES INTERNACIONALS S'HI UNEIXEN	4 OCTUBRE 1936	GÖTEBORG (SUÈCIA) FORMA EL PRIMER COMITÉ D'AJUDA INTEGRAT PER SINDICATS, EL PARTIT COMUNISTA, EL PARTIT SOCIALISTA I ORGANITZACIONS CIVIQUES VEINALS
	9 OCTUBRE 1936	ES CREA UN ALTRE COMITÉ INTEGRAT PER ADVOCATS, METGES, ENGINYERS, PERIODISTES, PERSONALITATS I REPRESENTANTS SINDICALS
	24 NOVENBRE 1936	JÀ S'HAVIEN RECOLLIT MÉS DE 100.000 CORONES PER AJUDAR A ESPANYA AMB MATERIAL SANITARI
	5-12 DESEMBRE 1936	NORUEGA ORGANITZA "LA SETMANA D'ESPANYA" APEL·LANT A LA SOLIDARITAT
	A PARÍS SE CELEBRA UN CONGRÉS INTERNACIONAL D'AJUDA A ESPANYA	1937
EN AQUEST CONGRÉS S'ARRIBA AL COMPROMÍS DE FER L'HOSPITAL		
S'ENVIA PER CARTA A ESPANYA L'OFERTA DE FER UN HOSPITAL	6 FEBRER 1937	
S'ACCEPTA LA PROPOSTA		
PARTEIX LA PRIMERA EXPEDICIÓ NORUEGA CAMI DE L'HOSPITAL	9 MARÇ 1937	

Cronologia del moviment d'ajuda internacional. Elaboració pròpia

OBRA (8)

Format i tècniques escollides (8.1)

Per a la realització de l'obra s'ha escollit fer una sèrie de 3 làmines mida DinA3 que combinen el collage amb retolador. Cada làmina tracta un tema concret dels extrems anteriorment en el període d'anàlisi de la informació recollida. I totes elles formen un conjunt destinat a respondre a la pregunta: **Quina guerra?**

1. Planteja la memòria com una hibridació del que existeix actualment i el que succeïa en un altre moment històric
2. Respon visualment a la pregunta amb un: **Aquesta guerra**
3. Desenvolupa la guerra a partir de la idea de memòria i de la coexistència dels esdeveniments en diferents moments històrics

S'escull aquest format per la seva versatilitat i la facilitat de transport. L'obra final no és ni massa gran ni massa petita i no pesa així que és fàcil de traslladar, però a més ofereix diverses possibilitats per fer-ne ús a futur ja que es pot realitzar una petita exposició amb la sèrie o ser part d'una exposició col·lectiva, però també es pot pensar en ella com a material didàctic o com exemple per proposar una investigació similar.

Recollida de dades, anàlisi i interpretació (8.2)

La recollida de dades ha estat realitzada a partir de diferents fonts. Per una banda, s'han portat a terme diferents converses informals i la corresponent amb la trobada amb l'historiador i docent Angel Beneito ha estat registrada i categoritzada. Per un altra banda, s'ha llegit material en format article o llibre imprès relacionat amb l'Hospital Sueco-Noruego, amb les infraestructures d'Alcoi en temps de República i Guerra Civil o amb el moviment escandinau d'ajuda a Espanya. A més a més s'ha realitzat una aproximació d'observació i d'experimentació artística a partir del material fotogràfic.

Lectura del material (8.2.1)

Quan es parla de lectura del material es fa referència a llibres en format imprès. S'han consultat i analitzat sis llibres que s'han treballat a partir del registre, l'extracció d'idees clau, l'anàlisi i la interpretació (veure el procés complet a l'Annex 7).

Les obres que formen part d'aquest corpus son:

-**El Hospital Sueco-Noruego de Alcoi durante la Guerra Civil española.** Àngel Beneito ,2004

-**Alcoi, Objetivo de guerra.** Àngel Beneito, 2007

-**Bombes sobre Alcoi.** Àngel Beneito, 2008

-**Escandinavos en Alcoi, solidaridad internacional en tiempo de guerra.** Àngel Beneito i Jon Olav Myklebust, 2011

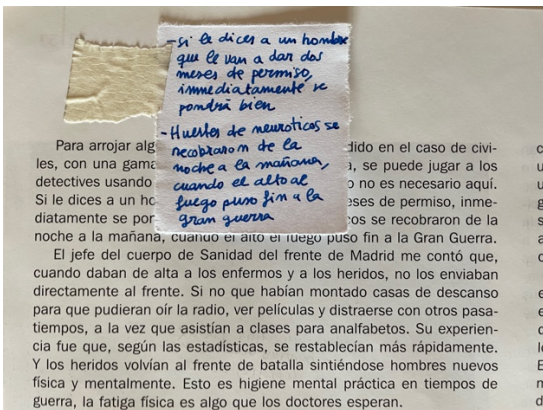
- **Guerra i Revolució a Alcoi: Els llocs de la memòria.** Angel Beneito i Francesc-x. Blay ,2013

-**Alcoi inèdit 1940-1980.** Jorge Juan Tomàs, 2023

Indicar que la cerca dins d'aquestes lectures estava centrada en trobar curiositats, detalls, matisos i contextualització de la època i de l'espai que ocupava el Sueco-Noruego.

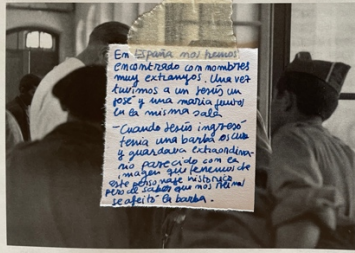
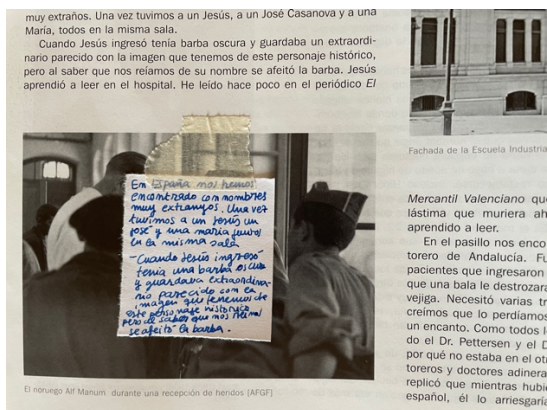
En la primera lectura es van marcar algunes pàgines d'on poden sortir referències per a la recerca o per a la creació artística. En una segona lectura, es van transcriure fragments i es van seleccionar fotografies. La cerca està centrada en trobar curiositats, detalls, matisos i contextualització de la època i de l'espai que ocupava el Sueco-Noruego.

Un exemple gràfic del procés és el següent:

Para arrojar alg...
les, con una gama...
detectives usando...
Si le dices a un hc...
diatamente se por...

El jefe del cuerpo de Sanidad del frente de Madrid me contó que, cuando daban de alta a los enfermos y a los heridos, no los enviaban directamente al frente. Si no que habían montado casas de descanso para que pudieran oír la radio, ver películas y distraerse con otros pasatiempos, a la vez que asistían a clases para analfabetos. Su experiencia fue que, según las estadísticas, se restablecían más rápidamente. Y los heridos volvían al frente de batalla sintiéndose hombres nuevos física y mentalmente. Esto es higiene mental práctica en tiempos de guerra, la fatiga física es algo que los doctores esperan.

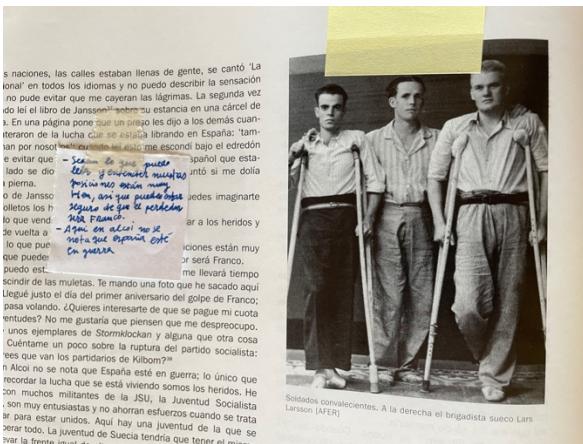

El noruego Alf Manum durante una recepción de heridos (AFGF)

Fachada de la Escuela Industrial Mercantil Valenciano que aprendió a leer.

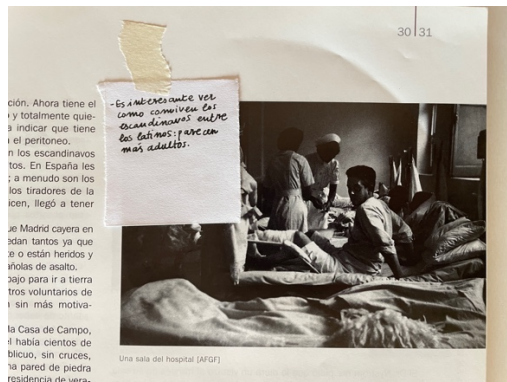
En el pasillo nos encor...
toro de Andalucía. F...
pacientes que ingresaron...
que una bala le destrozara...
vejiga. Necesitó varias tr...
creímos que lo perdimos...
un encanto. Como todos...
do el Dr. Pettersen y el...
por qué no estaba en el ot...
toreros y doctores adinera...
repliqué que mientras hubi...
español, él lo arriesgará

s naciones, las calles estaban llenas de gente, se cantó 'La...
ional' en todos los idiomas y no puedo describir la sensación...
no pude evitar que me cayeran las lágrimas. La segunda vez...
do leí el libro de Jansson...
En una página pone que un prajo les dijo a los demás cuan...
teraron de la lucha que se estaba librando en España: 'Tam...
san por nosotros...
e evitar que...
- Sean...
ellos y...
pierna...
o de Janso...
diletos los h...
lo que vend...
de vuelta a...
lo que pue...
que puede...
puedo est...
scindir de las muletas. Te mando una foto que he sacado aquí...
Llegué justo el día del primer aniversario del golpe de Franco;...
pasa volando. ¿Quieres interesante de que se pague mi cuota...
entudes? No me gustaría que piensen que me desprecio...
unos ejemplares de Stormlockan y alguna que otra cosa...
¿Quédate un poco sobre la ruptura del partido socialista...
n Alcoi no se nota que España esté en guerra; lo único que...
recorder la lucha que se está viviendo somos los Heridos. He...
son muy entusiastas y no ahorran esfuerzos cuando se trata...
ir para estar unidos. Aquí hay una juventud de la que se...
parar todo. La juventud de Suecia tendría que tener el mis...

Soldados con muletas. A la derecha el brigadista sueco Lars Larsson (AFGF)

ción. Ahora tiene el...
y totalmente quie...
indicar que tiene...
el peritoneo...
n los escandinavos...
tos. En España les...
a menudo son los...
los tiradores de la...
icen, llegó a tener

de Madrid cayera en...
idan tantos ya que...
o están heridos y...
ñolas de asalto...
ajo para ir a tierra...
tros voluntarios de...
sin más motiva...

la Casa de Campo...
había cientos de...
bliecu, sin cruces...
la pared de piedra...
residencia de vara...

Una sala del hospital (AFGF)

Procés de selecció de dades
Elaboració pròpia

Per organitzar la informació es van transcriure tots els fragments seleccionats (veure Annex 7) i es van dividir segons les següents categories que varen emergir en el propi procés de lectura:

1. **Infraestructures i Hospital:** tot allò que està relacionat amb l'hospital Sueco-Noruego o que parla de l'edifici.
2. **Serveis :** serveis que ofereix l'hospital quan està en funcionament.
3. **Condicions dels soldats:** tot allò que té a veure amb les condicions de vida que tenien els soldats que eren pacients de l'hospital.
4. **Origen dels ferits:** origen de les persones que ingressaven a l'hospital.

5. **Diferències culturals/socials:** diferències que s'aprecien o es desprenen entre la cultura i/o maneres de fer dels escandinaus i els espanyols.
6. **Actitud dels soldats:** tot allò que tingui a veure amb l'actitud i comportament dels soldats i/o pacients.
7. **Caràcter dels alcoians:** el que es pugui desprendre sobre el caràcter dels alcoians.
8. **Ideologia:** qüestions ideològiques, a nivell polític, però també conviccions personals de testimonis, pacients, doctors i infermeres de l'hospital.
9. **Curiositats i anècdotes:** dades que criden la meua atenció i anècdotes que es desprenen de la documentació que aporten els llibres.
10. **Les cures/les conseqüències de la guerra:** tot allò relacionat amb l'impacte que té la guerra en les persones i maneres de tenir cura dels pacients o autocora.

Per extreure més informació al final es feu una taula (veure Annex 8) en la que s'annotaren apunts o preguntes i conceptes que més endavant serviran per inspirar la obra final o per encaminar-la.

Converses informals (8.2.2)

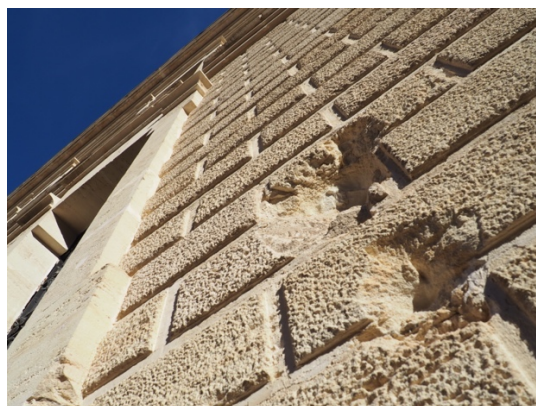
S'han realitzat diverses converses informals, amb familiars (pare, mare), amb amics i coneguts amb la voluntat saber si l'entorn proper sabia alguna cosa relativa a l'Hospital Sueco-Noruego. Moltes de les persones amb les que es va conversar només sabien de la seva existència, però no coneixien l'origen ni perquè es va fer a la seva ciutat i no en un altra ni cap dada més. Curiosament quan se li donaven dades o se'ls explicava alguna anècdota si que mostraven interès.

Només en la conversa amb el pare varen sorgir dades de l'Hospital. Ell explicà i va ressaltar el fet que els soterranis fossin utilitzats de presó després de la guerra, un cop entrades les tropes feixistes a la ciutat i destaca l'estança de Joan Valls, poeta alcoià, en aquest soterrani. Va aportar diferents dades que van molt més enllà de l'Hospital, crida l'atenció sobre l'alarma antiaèria que encara es pot veure a dalt de l'ajuntament d'Alcoi.

*Alarma antiaèria a l'Ajuntament d'Alcoi
Elaboració pròpia 2023*

També va proposar una ruta per el centre i la visita de l'edifici del Monte de Piedad on encara es conserven els desperfectes que van provocar les bombes en els bombardejos que van tenir lloc a la ciutat.

*Impacte dels bombardejos a l'edifici del Monte de la Piedad
Elaboració pròpia 2023*

A més a més es va realitzar una trobada amb L'historiador Angel Beneito, que és autor o coautor dels llibres que s'han revisat per a la recerca. Aquesta conversa si va ser gravada amb permís exprés (veure Annex 9).

Per organitzar la informació que es pot extreure de la conversa es van adaptar les categories proposades amb anterioritat, deixant algunes com les infraestructures i l'hospital, eliminant d'altres com els serveis de l'Hospital i afegint d'altres com la d'Història d'Alcoi o les idees sobre educació o educació social.

La conversa i les categories estan pensades per entreveure les motivacions per la recerca històrica, la vinculació amb l'acte educatiu i per tant amb l'educació social i per extreure conceptes de cara a preparar la obra final:

1. **Infraestructures i Hospital:** tot allò que està relacionat amb l'hospital Sueco-Noruego o que parla de l'edifici.
2. **Solidaritat internacional:** tot allò que té a veure amb la cooperació entre països i l'ajuda humanitària.
3. **La recerca històrica:** tot allò que té a veure amb la recerca, amb fer recerca històrica, amb mètodes, maneres o impressions.
4. **Diferències culturals/socials:** diferències que s'aprecien entre la cultura i/o maneres de fer dels escandinaus i els espanyols.
5. **Idees sobre educació i educació social:** tot allò que té relació amb la pràctica educativa, ja siguin mètodes o opinions o experiències sobre l'educació, ja sigui institucional o social.
6. **Caràcter dels alcoians:** el que es pugui desprendre sobre el caràcter dels alcoians.

7. **Ideologia:** qüestions ideològiques a nivell polític, però també conviccions.
8. **Curiositats i anècdotes:** dades que criden la meua atenció i anècdotes i curiositats que estan dintre de les històries o dintre del relat.
9. **Història d'Alcoi:** qüestions relatives a la història de la ciutat.
10. **Condicions dels habitants d'Alcoi en diferents etapes:** condicions de les persones a Alcoi.

Per recavar més informació i continuar treballant-la es realitza una taula (veure Annex 10) amb dues seccions on s'anoten apunts i preguntes i conceptes destinats a realitzar la pràctica artística.

Material fotogràfic (8.2.3)

El material fotogràfic del que es disposa està extret dels llibres consultats i de l'arxiu digital d'Alcoi, però a més es realitza un viatge a Alcoi per fer fotografies actuals dels espais que surten en el material fotogràfic antic. Aprofitant l'avinentsa es retrata altres espais de la ciutat relacionats amb la guerra com l'edifici del Monte de Piedad o la Plaça d'Espanya, on està l'Ajuntament. Un cop amb totes les fotografies es realitza una selecció i s'imprimeixen en paper.

Les fotografies impreses són utilitzades per repensar tota la informació extreta durant la recerca a través de l'art. S'utilitzen per fer de base, per dibuixar i fer esbossos, també per observar-les i comparar-les unes amb les altres. En definitiva per pensar i extreure informació.

Anàlisi de dades (8.2.4)

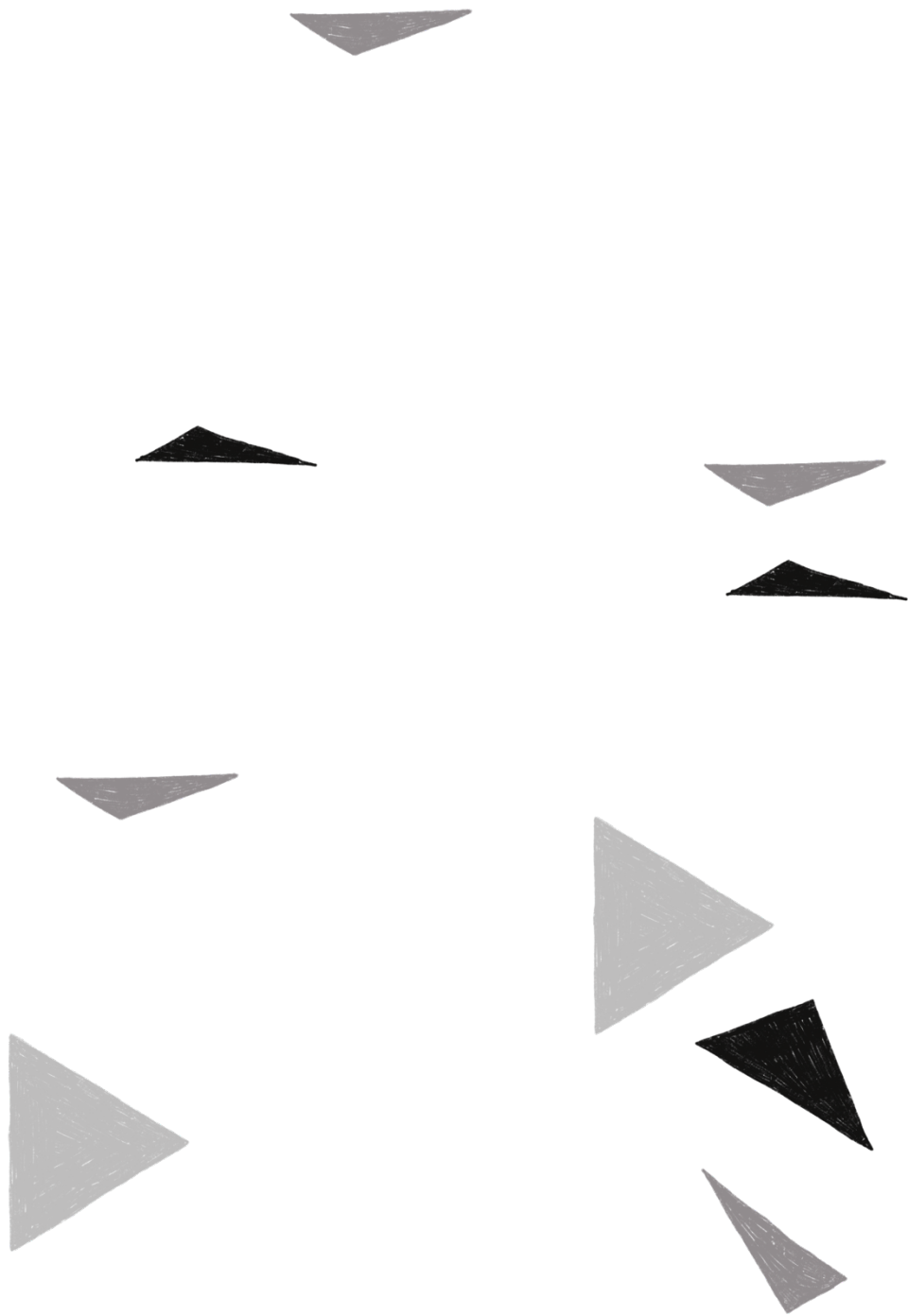
Per recollir les dades durant el procés d'investigació s'han utilitzat eines convencionals com taules de categorització, llistes, mapes mentals i elements més relacionats amb la percepció o la intuïció com l'observació i la experimentació així que el procés d'anàlisi manté una tònica similar.

La finalitat d'aquest procés és generar i inspirar una obra artística així que l'anàlisi de la informació es va donant poc a poc al mateix temps que es recull la informació. D'aquesta forma l'observació porta a apuntar idees, aquestes porten preguntes o s'acosten a un concepte i al mateix temps els conceptes esdevinguts de l'entrevista s'uneixen a la llista aportant noves idees que s'apunten. De la mateixa manera una fotografia inspira un esbós i d'aquest s'extreu alguna idea i així en un cicle que continua fins a la creació de l'obra final.

*Procés d'anàlisi de dades
Elaboració pròpia 2023*

La característica més important per definir la manera en la que s'ha realitzat l'anàlisi és que a sigut a través d'un mitjà analògic. Generalment la informació passa de canals escrits a formats escrits, actualment d'una manera tecnològica, és a dir, amb l'ordinador com a única eina o si més no com a eina predominant, però en aquest cas s'ha fet un pas per saltar a un mitjà de pensament en viu on el cos també participa, però on és necessària la experimentació, és a dir, ha estat una recerca 30% digital 70% analògica.

RESULTATS: OBRA (9)

L'obra consisteix en una sèrie de tres làmines mida DinA3 per reflexionar sobre una època concreta de la història dels alcoians i alcoianes. El discurs artístic està relacionat amb la recuperació de la memòria col·lectiva des d'una perspectiva crítica vinculada al compromís de treballar al marge, és a dir, sense perdre de vista l'educació social.

L'obra no tracta de comunicar una idea concreta ni de respondre a cap pregunta sinó de fer una proposta a partir de la qual es pugui començar a pensar i aprofundir en la història de la ciutat. Aquest exercici destinat a la comunitat pot tenir algun resultat i arribar a respostes inesperades, però és una qüestió que escapa a la present recerca.

En canvi el que si es pot explicar breument és el context de l'obra i les idees que conté. En primer lloc es reflexiona sobre la sensació de que a Alcoi no hi havia guerra que descrivien els escandinaus. La idea es fa estranya tenint en compte que si algú veia la guerra a Alcoi eren precisament ells, aquells que atenien els soldats provinents del front. En segon lloc s'experimenta sobre la situació tractant d'endinsar-se en les possibles sensacions i ambient que es donava a dintre de l'edifici de l'hospital i per últim s'explora la idea de coexistència de la memòria, i la història a la ciutat d'Alcoi.

*Sèrie Quina guerra?
Elaboració pròpia 2023*

Relacionades entre si, les làmines acaben tenint un breu diàleg que comença amb la pregunta: **Quina guerra?** I acaba responent: **Aquesta guerra.**

*Làmina 1
Elaboració pròpia 2023*

La primera làmina planteja la memòria com una hibridació entre el temps passat i allò que no es podia fotografiar representats per el metge, els soldats i la línia negra i el present representat per les escales actuals de l'edifici del Sueco-Noruego.

La guerra a Alcoi es concentrava pujant aquestes escales que portaven a les sales on s'acumulaven els ferits de diversos fronts. Probablement la guerra començava a aquestes escales que van ser utilitzades com espai de descans dels pacients.

L'interior de l'edifici es pot intuir a partir de les mirades dels personatges presentats que extrets del seu context original representen per ells mateixos el que és un escenari de guerra amb tots els seus matisos, la pobresa, la falta d'aliment i medicines, l'escassetat de roba i altres estris, la precarietat en general.

*Làmina 2
Elaboració pròpia 2023*

La segona làmina reflexiona i fa una hipòtesi, de les moltes possibles, sobre la situació a l'interior de l'edifici en la època del Sueco-Noruego. Per fer-ho es planteja un joc de sensacions, un espai que hauria de ser diàfan i lluminós s'exposa des de l'obscuritat, un espai que demanda transparència i lluminositat es retorna com un jeroglífic de llums i ombres, quasi com si les parets es poguessin caure a sobre de les persones a qui han de guarir.

El focus es posa en el factor humà com a imprescindible en qualsevol entorn per marcar la diferència. Ja sigui en benefici dels altres o no, les persones impacten allà on estan. En aquest cas un soldat que ajuda a un altre a escriure una carta i un metge atenent a un pacient trencant la jerarquia que se suposaria entre un càrrec i l'altre.

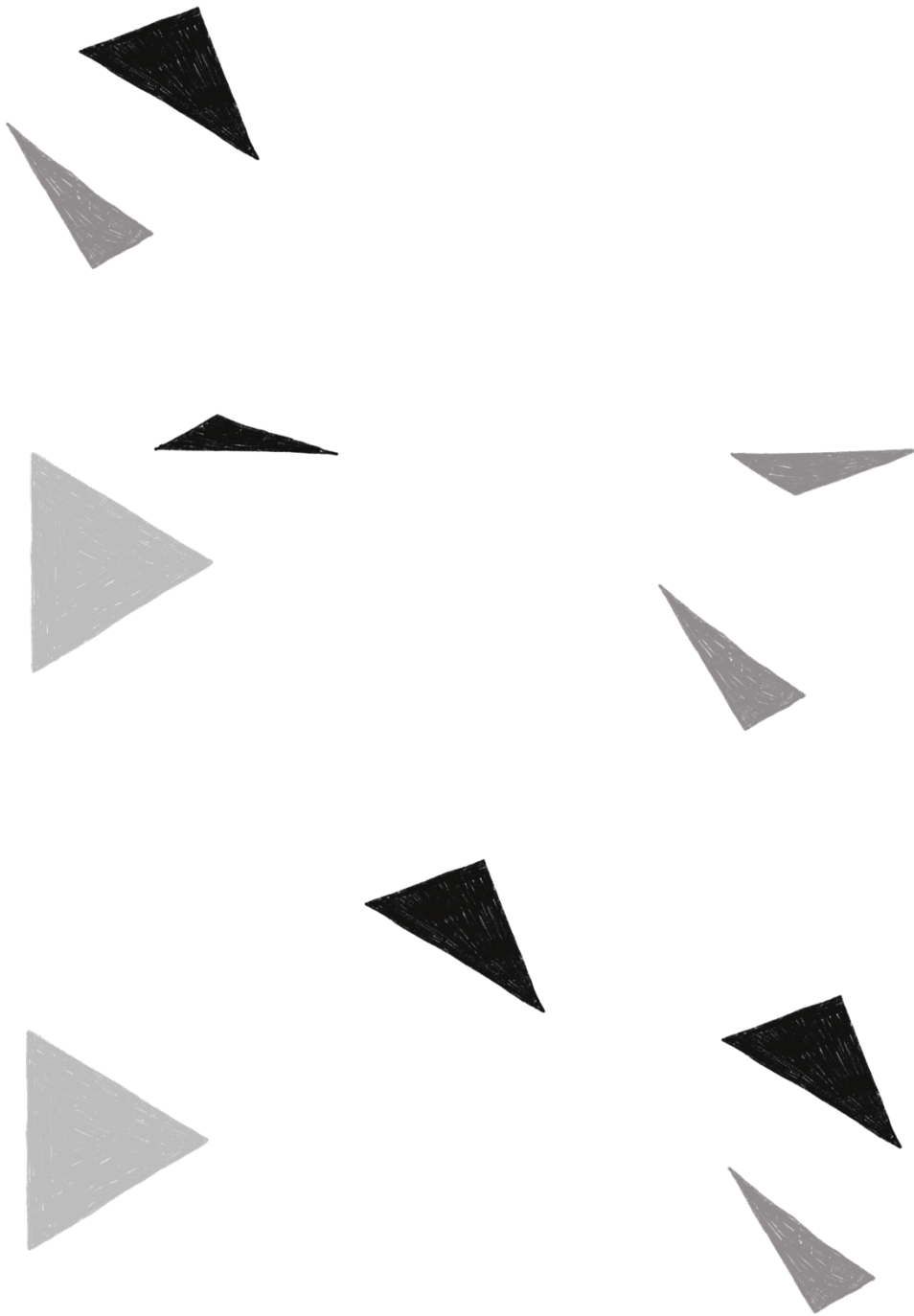
A més a més, la làmina té la voluntat de posar en valor la possibilitat i necessitat de treballar amb les persones atenent totes les seves dimensions. Missatge per a la professió de l'educació social però també per a la població general, és important alfabetitzar mentre es té cura de les persones. És important atendre les necessitats de l'altre i donar eines relacionades que el puguin beneficiar.

*Làmina 3
Elaboració pròpia 2023*

La tercera i última làmina desenvolupa la idea de la guerra i de la coexistència d'un esdeveniment històric en dos moments diferents a través de la combinació entre una imatge aèria dels bombardejos de 1938 sobre la ciutat d'Alcoi i una imatge dels desperfectes que van deixar aquells bombardejos a la façana de l'edifici del Monte de Piedad presa aquest 2023.

A través del buit, amb les siluetes d'una escena de l'hospital, s'explora la idea de que sense les persones falta alguna cosa. Quantes persones passen per davant d'aquest edifici sense saber que aquests forats que presenta són fets per aquells bombardejos? De nou l'accent sobre les persones, en aquest cas sobre la seva capacitat per transmetre i sobre la necessitat d'interessar-se prèviament.

DIFUSIÓ (10)

La recerca ha estat realitzada amb la voluntat de ser retornada a la comunitat. En aquest sentit, la situació ideal seria tenir l'oportunitat de fer aquest retorn d'una manera física, però la distància no permet que aquesta acció es materialitzi en aquests moments. Per aquest motiu l'eina escollida per fer difusió ha estat la plataforma d'Instagram.

En primer lloc perquè gràcies és una eina versàtil a l'hora de fer publicacions en diferents formats, en segon lloc perquè ofereix la possibilitat d'afegir text explicatiu i per últim perquè el seu sistema de Hashtags permet etiquetar la publicació i localitzar-la. Aquesta última funció és important ja que la recerca està dirigida a la comunitat d'alcoians i alcoianes i per tant si s'utilitzen etiquetes relacionades amb la ciutat és més probable que arribi al destinatari.

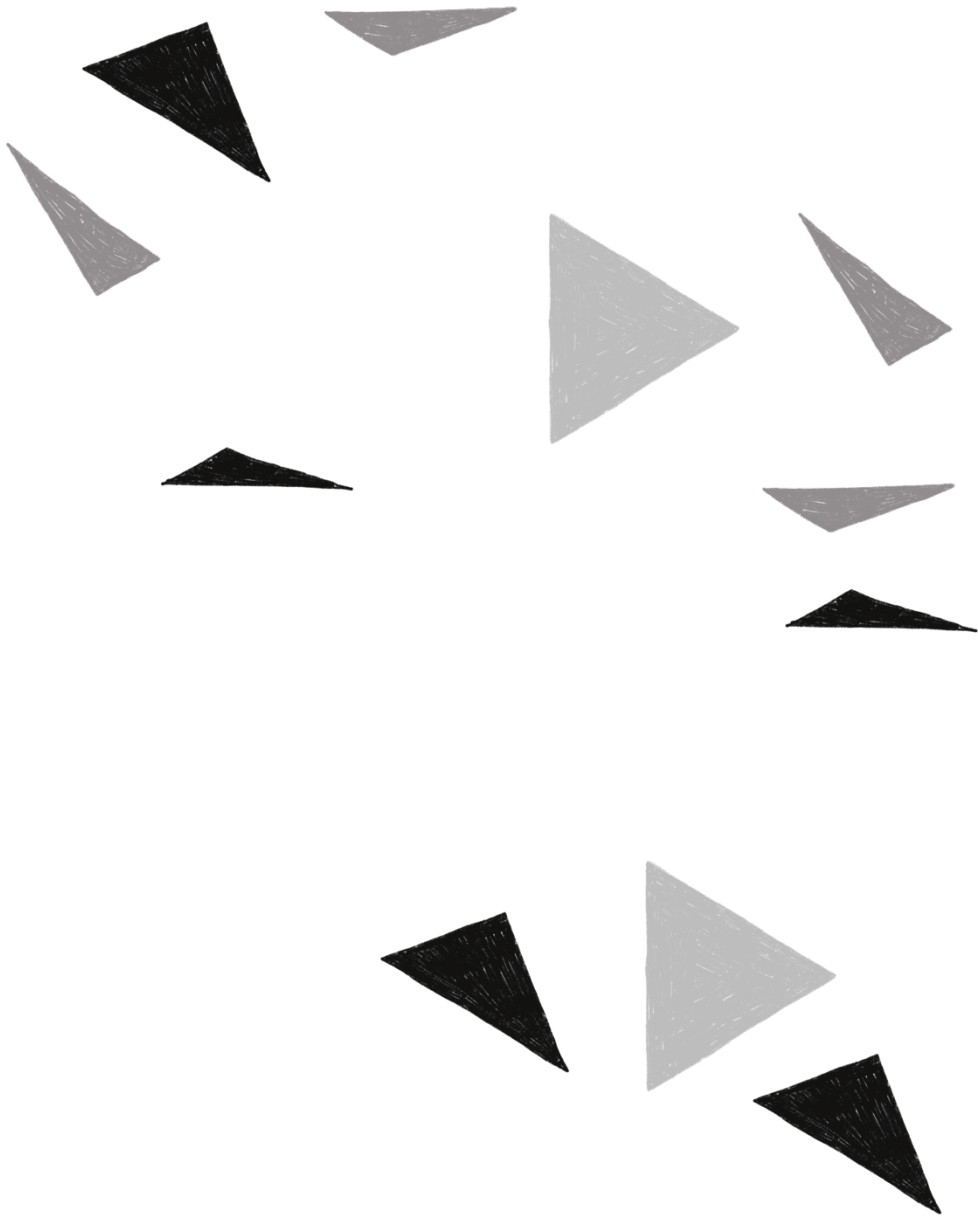
Per a fer la difusió s'ha generat un compte d'Instagram vinculat a l'usuari: **quina guerra?** Que es pot trobar a la plataforma cercant: **@quinaguerraaquestaguerra**

S'han realitzat 12 posts que contenen imatges i reflexions extretes de la recerca i que busquen mostrar els resultats obtinguts però també el camí recorregut fins aconseguir-los. Es poden trobar imatges de proves rebutjades, idees explorades i fotografies del procés d'experimentació.

Per últim, els 3 posts finals exposen les tres làmines que conformen la sèrie final i que eventualment poden servir de porta per portar la recerca una mica més endavant i més a prop de la comunitat a la que va dirigida.

*Galeria a la plataforma Instagram
Elaboració pròpia 2023*

CONCLUSIONS (11)

Un cop realitzat l'anàlisi de les dades cal retornar a l'inici de la recerca i revisar els objectius que havien estat plantejats. Per una banda, el primer objectiu general i els dos primers objectius específics estan relacionats amb conèixer el context:

-Analitzar l'espai històric i conèixer la seva història i usos

-Esbrinar com va arribar a ser un hospital de sang

-Conèixer o acostar-se al que succeïa a Alcoi i a l'edifici

Es tracta de donar a l'edifici de l'hospital Sueco-Noruego un temps, uns usos, una història i uns habitants així com saber com va arribar a ser un hospital de sang. La lectura i anàlisi de diversos materials ha fet aflorar la informació per situar l'espai però també ha donat informació més en relació amb la època de la guerra civil i amb el moviment escandinau d'ajuda a Espanya.

D'altra banda, el segon i el tercer objectius generals i el tercer objectiu específic es relacionen amb realitzar memòria pública a través de la creació d'una obra artística, amb la difusió de la mateixa i amb generar espais per a diferents formes de recordar:

-Elaborar memòria pública a partir d'una translació artística de la recerca

-Ofertir o traslladar l'obra artística a la comunitat

-Obrir espais per a diferents formes de recordar

En aquest sentit, s'ha de veure l'obra com un tot, és a dir, no s'ha de pensar en l'obra com les tres últimes làmines presentades, ja que l'obra conté tot el procés en si mateixa i és el procés. El viatge a Alcoi, les caminades i les converses informals ja són actes de memòria pública, però a aquests se'ls hi ha de sumar la difusió final del procés i de l'obra,

punt final de transmissió de la memòria. Curiosament, el propi procés ha permès assolir els objectius d'una manera dinàmica i orgànica.

El resultat de la feina sorgit de la deriva de la recerca es divideix en dues parts, en primer lloc, un registre del procés que és necessari per explicar la recerca, però que també constitueix part dels resultats de la mateixa. I en segon lloc, una obra final que consisteix en tres làmines DinA3.

Els resultats són una invitació a l'observador/a a pensar, a preguntar i a fer les coses d'una manera alternativa. És una mostra del que significa no seguir una línia recta, però alhora és la certificació de que es pot arribar a algun lloc sense seguir la línia recta. La part del diari conté diferents llistes, esbossos, retalls, folis externs i anotacions que exemplifiquen un procés fet sense un ordre prefabricat sinó seguint l'ordre orgànic de la investigació. Sense dates, dies ni registres del que ha passat, és un retall en brut. En canvi, la part de les obres condensa i concentra la part del diari de procés i la síntesi de la recerca. És el treball en net.

Amb tot, durant tota la recerca s'han trobat limitacions en diferents aspectes que es poden resumir en una qüestió. La necessitat de confiar en el procés.

La recerca ha estat una mica caòtica a l'hora d'escollir informació rellevant, a més existia una falta de fonts variades, ja que quasi tot el material trobat és fet o integra la participació d'Àngel Beneito i per últim la metodologia IBA, una autèntica desconeguda.

Ha estat un procés que ha demandat temps, calma i confiança per avançar sense oblidar allò treballat amb anterioritat perquè era com un terreny empantanegat. Tothora la sensació d'estar errant perquè hi ha coses incomprensibles o imprevisibles en l'activitat que s'està realitzant, en cada moment un dubte per estar sent massa flexible, però confiar. Encara que sigui difícil.

“Porque lo difícil requiere suspenderse en lo incomprensible. Comprender lo difícil pide ponerse en manos de una narrativa más intuitiva, más sensible, incluso diríamos que más poética. Moverse entre lo difícil pide, aunque parezca paradójico, aflojar

tensiones, despojarse de rigideces para entrar en un estado grávido lo suficientemente flexible para poder ir acogiendo aquello imprevisto, (casi) impensable, controvertido e inquietante que puede aparecer a lo largo del proceso. En definitiva, comprender y escribir lo difícil de la educación nos hace plantear que para evitar lo común, lo ya sabido y expuesto, lo repetitivo, son necesarias las narrativas que ensayan, no consuelan, no determinan, no refuerzan, pero si interpelan”.

(Collelledemont i Gómez, 2021)

Aquest fragment ho explica a la perfecció, la part més difícil i limitant de la recerca ha estat submergir-se en una narrativa més flexible i estar disposada a treballar amb tot allò que sorgís.

La idea de que la recerca té limitacions és una evidència, ja que tots els treballs acadèmics parteixen d'uns límits que emmarquen el treball que es pot fer o que surt de l'objecte d'investigació o del paraigües que creen els objectius de recerca. En aquest sentit, aquest treball podria haver sortit dels seus límits amb facilitat ja que a través o a partir d'ell podrien sorgir noves idees, això sí, en aquest escrit s'esmenten com possibles, ja que el futur mai se sap el que depara.

Seria interessant continuar la recerca o fer més làmines relacionades amb ella. També seria una bona opció traslladar els resultats de la recerca físicament a la ciutat d'Alcoi en forma d'exposició o com a complement d'una exposició col·lectiva, però l'eina que considero més interessant extreure de la recerca és la part del diari del procés. Amb el diari es podrien realitzar moltes activitats diferents per donar a conèixer la història de l'hospital i per animar a fer obra individualment o de manera col·lectiva.

Aquesta última idea, que és susceptible de desenvolupar-se molt més enllà, connecta directament amb la professió de les educadores i els educadors socials per la seva versatilitat i flexibilitat. Seria possible utilitzar el diari de procés en alguna intervenció social? Seria possible emular o imitar el procés per fer activitats amb les persones que acompanyem? Seria aquesta una manera d'incloure l'expressió artística en la pràctica social allunyada del paternalisme de pintar mandales?

Reflexions (11.1)

Fer aquest treball ha estat una feina llarga durant la que m'he desplaçat, he llegit, he mantingut converses de tot tipus, he retallat, he fet fotografies, he dibuixat, he patit, he escrit i reescrit, he confiat i he pensat que no me'n sortiria.

La definició s'acosta força a la vivència que ha suposat realitzar la recerca ja que m'ha resultat difícil sortir de la mirada més convencional per entrar en una dinàmica més intuïtiva i flexible, això es veu retratat en la necessitat de realitzar taules per l'anàlisi de dades i en la estructura del treball. La idea era mantenir la fluïdesa de la pràctica en el treball escrit però no ha sigut possible.

En la mateixa línia, la recerca m'ha portat a una contradicció en el moment d'explicar l'obra artística. És una qüestió en la que podria haver pensat abans però que apareix en el moment de relatar el que apareix en les tres làmines. Entenc que aquesta racionalització de l'expressió artística és necessària en el marc d'un treball de fi de grau però ha generat en mi certa incomoditat fer-ho ja que considero que, de vegades, explicar l'art pot fer perdre una part a l'observador o observadora que parteix d'una idea preconcebuda en el moment d'acostar-se a una obra.

Per contra, o més bé complementant aquestes situacions més incòmodes, el treball m'ha servit per reflexionar al voltant de la memòria, sobre la meua professió i sobre el meu paper com a professional. Respecte a la memòria, m'ha ajudat a recordar que de vegades aquesta desapareix de manera forçada, com en el meu viatge a Alcoi, que llegint el cartell informatiu de turisme que hi ha penjat a la façana de l'hospital Sueco-Noruego vaig veure com s'obliden convenientment els tres anys en que va estar funcionant com a presó. Però a més he recordat que la memòria pot desaparèixer per no fer-ne ús. Hi havia coses que sabia que ja no podia situar a la meua ciutat, tants anys després de viure fora hi havia records que s'havien esvaït o que estaven desapareixent. Pensava que encara es conservava el cartell del Sueco-Noruego a la façana de l'edifici, tot i que jo no l'havia vist mai, i creia que els edificis que conservaven desperfectes dels bombardejos del 1938 es trobaven a l'avinguda del País Valencià i no al Monte de Piedad.

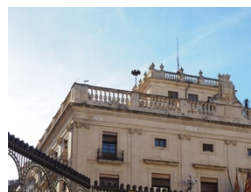
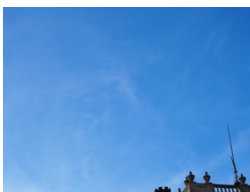
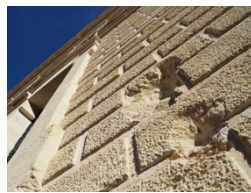
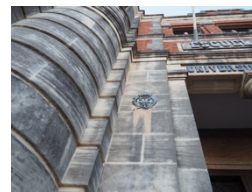
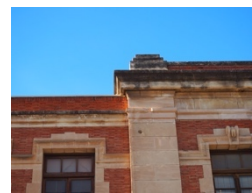
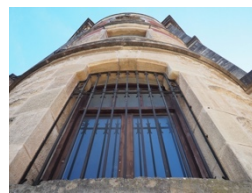
Respecte a la professió i al meu paper com a professional, la recerca ha sigut com una pràctica per aplicar idees com la d'aprendre mentre experimentes artísticament que en el fons és quasi com és la professió en si mateixa. Amb calma, confiant en el procés, afegint elements poc a poc i parlant altres llenguatges. Aquest paral·lelisme que explica un vincle que ha estat present mentre la recerca ha estat activa i que permet veure les esquerdes i trencar una mica amb les normes establertes. Però a més d'aquesta mirada més global també m'ha donat una mirada més concreta, la de fer un exercici de memòria amb les persones a les que acompanyi en un futur. És aplicable amb infància, joventut i edat adulta i segur que pot aportar beneficis al vincle, a la cohesió de grup, a l'aprenentatge i a l'autoimatge d'aquestes persones.

A més de tots aquests aprenentatges, he tingut la sort de tenir converses molt enriquidores com la que vaig mantenir amb Àngel Beneito. Jo anava a veure a un historiador, però vaig acabar veient en ell un educador per la passió amb la que parlava de la recerca i per la feina feta en el conjunt de la ciutat d'Alcoi, per una banda per totes les investigacions que va compartir amb els alumnes, professorat i altres treballadors del seu institut i per l'altra per els llibres que ha escrit i en els que ha participat i participarà. Em va demostrar la importància de traslladar la feina acadèmica a la comunitat i em va ajudar a reafirmar la meua voluntat de fer-ho també.

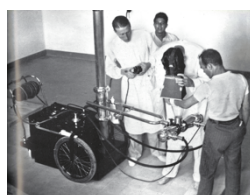
Per últim m'agradaria fer menció al fet de què investigar el moviment solidari internacional que va ser responsable de la recaptació i donació de fons i de la creació i funcionament de l'hospital Sueco-Noruego va ser per a mi un descobriment molt interessant, la manera en la que es va fer, amb els seus espais en negre, el temps que va estar en marxa l'ajuda i altres ajudes que quedaven fora del marc d'aquesta recerca, com les llars per a infants, són temàtiques que han despertat el meu interès i que em van fer pensar que, per a la propera ocasió, serien un bon objecte de recerca perquè aquest tema em permetria treballar sobre la vida de les dones, un altre dels meus punts d'interès personal i professional.

ANNEXES

Annex 1. Fotografies realitzades en el viatge a Alcoi

Annex 2. Fotografies recollides de les fonts documentals

Annex 3. Artistes de referència

Artista	Obra	Descripció
<p>Anselm Kiefer</p> <p>1945</p>	 <p><i>Berenic</i> 1989</p>	<p>Artista que utilitza la pintura, la fotografia, el collage i altres tècniques a més d'utilitzar materials com la terra, deixalles o material militar.</p> <p>La seva obra gira entorn al pes de la història incidint en la segona guerra mundial.</p>
<p>Agustina Triquell</p> <p>1983</p>	 <p><i>Fragment extret de la seva galeria on-line</i> <i>Elaboració Pròpia</i></p>	<p>És artista i investigadora Social.</p> <p>La seva obra està vinculada a les relacions entre història, memòria i política a partir de la investigació poètica, la producció fotogràfica i la producció audiovisual.</p>

Colectivo
Democràcia

2006

Charity
2006

És un col·lectiu
d'artistes que fan obres
en grup relacionades
amb l'àmbit social.

També treballen en
col·laboració amb
diferents comunitats ja
sigui dintre o fora de
l'àmbit artístic.

Rachel
whiteread

1963

House
1993

Escultora que utilitza la
tècnica del buidatge
per fer escultures que
representen el buit.

Que representen
l'espai que ocupa el
buit.

Annex 4. Història de vida de l'espai que ocupa l'Hospital Sueco-Noruego

Construcció

Creació i vida del moviment de solidaritat Spanienhjälpen

-L'edifici construït amb la funció d'ensenyar.

-El 17 de Juny de 1838 Francisco Tomás Gosalbez deixa en el seu testament 7.300 reals de velló anuals per a la construcció d'una Càtedra per a l'ensenyança de les matemàtiques. L'ajuntament acaba convertint el projecte en una escola industrial i després d'oferir a l'estat una sèrie de pactes i enfrontar-se a la negativa de la viuda d'entregar els diners, acaba per obrir-la en un edifici propietat de la Real Fabrica de Paños. L'escola es trasllada a diferents localitzacions però els edificis no són adients.

-La Real fabrica de Paños dona gratuïtament a l'ajuntament un solar i encarrega el projecte a l'arquitecte Timoteo Briet per fer un pla per urbanitzar la zona.

-Poc abans al 1907 s'havia inaugurat el viaducte de Canalejas, que salva el riu Molinar.

-El 14 de juny de 1911 surt a concurs l'obra i Joaquin Pla Laporta la guanya. El projecte inclou grans aules, salo d'actes i jardins.

-El 23 d'Abril del 1923 es posa la primera pedra però hi ha diverses parades en la construcció ja que no hi ha diners o s'acaben les concessions. Cada vegada van remodelant l'edifici. Volen fer dues

plantes menys per el cost i es paralitza fins al 1934.

-Al 1936 s'acaba l'obra, ja hi ha guerra. La constructora entrega l'edifici i La República hi fica tres batallons d'infanteria.

-A l'Octubre de 1936 es va fundar una organització a nivell nacional a Suècia que tenia el propòsit de recaptar i enviar diners així com material humanitari al bàndol Republicà.

-S'anomena comitè d'Ajuda Suec per a Espanya: Svenska Hjälpkommittén för Spanien, SHFS.

-Al 1937 es celebra a París el congrés Internacional d'ajuda a Espanya. Els comitès d'ajuda de Suècia i Noruega col·laboren, inicialment per crear orfenats i llars d'acollida per als "infants de guerra" però també es comprometeren a fer un hospital de Sang (100 llits).

-Les condicions dels escandinaus per fer l'hospital son:

a)Funcionament baix direcció i vigilància de les autoritats Espanyoles però la direcció i administració interior a càrrec dels metges i sanitaris Suecs i Noruecs.

b)L'hospital havia d'estar allunyat del front i Espanya havia de provenir del personal sanitari subaltern. Després d'un temps l'hospital seria entregat a la República.

La Guerra i l'Hospital Sueco-Noruego

-Es un hospital de sang, no de guerra.

-El 17 de Febrer del 1937 Federica Montseny fa saber que el lloc més idoni per posar l'hospital és Alcoi perquè és una ciutat que es troba a la rereguarda, hi ha un edifici que podria allotjar-los i que tenia espais amples. L'escola industrial, de nova construcció. Disposava de dues estacions de ferrocarril, connectades amb Alacant i Valencia.

-Al Març comencen els viatges per anar a Alcoi de les comitives escandinaves.

-L'edifici estava ocupat per batallons d'infanteria i van desallotjar tot just els dies previs. Alcoi era plaça militar així que hi havia alguns regiments d'infanteria.

-S'inaugura el 25 d'Abril. Hi va assistir el ministre d'estat Julio Álvarez del Vayo i el cap de sanitat de l'exercit republicà, El DR Julio Bejarano entre d'altres personalitats.

- El 19 de Maig arriba el primer contingent de soldats ferits, del front de Córdoba i d'Extremadura.

-A mitjans de Juliol ja tenen 700 llits. A aquestes altures ja veuen que no fa bona pinta la guerra per als republicans.

-Pettersen, un dels doctors escandinaus no parava de posar diners perquè els espanyols deien que no tenien diners.

-El 20 d'Agost és el dia que s'acaba el "contracte".

-Hi ha gent que s'hi vol quedar i altres no així que alguns es comprometen a quedar-se.

Hospital base de districte

-El 19 de Setembre de 1937 s'entrega l'hospital a la República.

-El dia 20 la comitiva de metges i infermeres i resta de personal escandinau marxen d'Alcoi.

-Molts d'ells es van quedar a Espanya per ajudar en altres llocs.

-A principis de Setembre de 1937 arriba el DR BASTOS, el cap de l'equip quirúrgic. No assumiria la direcció tot i que venia per fer-ho.

-Canvi de nom al d'Hospital Militar Base. S'elimina el cartell.

-La guerra va cada cop pitjor, els malalts s'acumulen als passadissos.

-El 22 de Setembre de 1938 hi ha bombardejos de la aviació italiana, arriben a l'hospital i hi ha un parell de víctimes.

-El 16 d'Octubre hi ha el 4rt bombardeig de la ciutat, l'edifici és un blanc fàcil. No hi ha víctimes però es decideix evacuar l'edifici i traslladar als interns.

Exposició d'indústries alcoianes

Presó

-Al 1940 la indústria d'Alcoi està en crisi i la càmera de comerç proposa una exposició on els empresaris puguin mostrar els seus productes.

-Els soterranis es converteixen en Presó habilitada per els nacionals.

-Posen acera, fonts i plantes a fora. Ja no és un descampat.

-Treuen del soterrani als presos temporalment.

-Celebren la exposició a l'abril del 1940. Al pur estil Barcelona.

Escola industrial

-El 1941 s'hi instal·len els estudiants de la Escuela Superior de Trabajo y els del Instituto de Enseñanzas medias només la planta baixa i superior.

-1943 S'instal·len els tallers de la Escola de Perits Industrials al soterrani.

-Al 1943 desallotgen soterrani definitivament.

Politécnica de València

-Al 1972 l'edifici passa a ser propietat de la politècnica de València.

Transició

-Al 1994 s'instal·la l'Escola superior universitària de la politècnica de València.

-Al 2020 es fa una cessió a l'Ajuntament per mantenir l'Escola d'adults que ja es trobava en funcionament i per ubicar l'Escola municipal de Belles Arts.

Annex 5. Moviment de solidaritat internacional

Quan	Que	Idees	Problematització
Inici de la guerra civil	<p>-La premsa internacional fa cròniques i reportatges fotogràfics i cinematogràfics.</p> <p>-La classe obrera de Suècia i Noruega mostra la seva solidaritat.</p>		Amb quina finalitat fa les publicacions: per donar a conèixer una situació o per fer diners (encara que estiguin destinats a l'ajuda???)
4 d'Octubre de 1936	<p>-A Göteborg, Suècia, es forma un comitè d'ajuda.</p> <p>-L'integren sindicats de treballadors, el partit comunista, el partit socialista i organitzacions cíviques i veïnals.</p> <p>-Comencen una campanya d'ajuda en favor de la República Espanyola.</p>	Ideologia	
9 d'Octubre de 1936	<p>-Es crea un altre comitè d'ajuda a Espanya, l'Svenska HjälpKomoriten för spanien.</p> <p>-L'integren advocats, enginyers, periodistes, personalitats, metges, catedràtics i representants sindicals.</p>		Hi ha diferències entre l'ajuda que ofereixen els dos comitès?
1936	-El moviment es popularitza i Noruega acaba creant el mateix moviment al seu país.	<p>Replicació</p> <p><i>Su causa es nuestra causa.</i></p>	

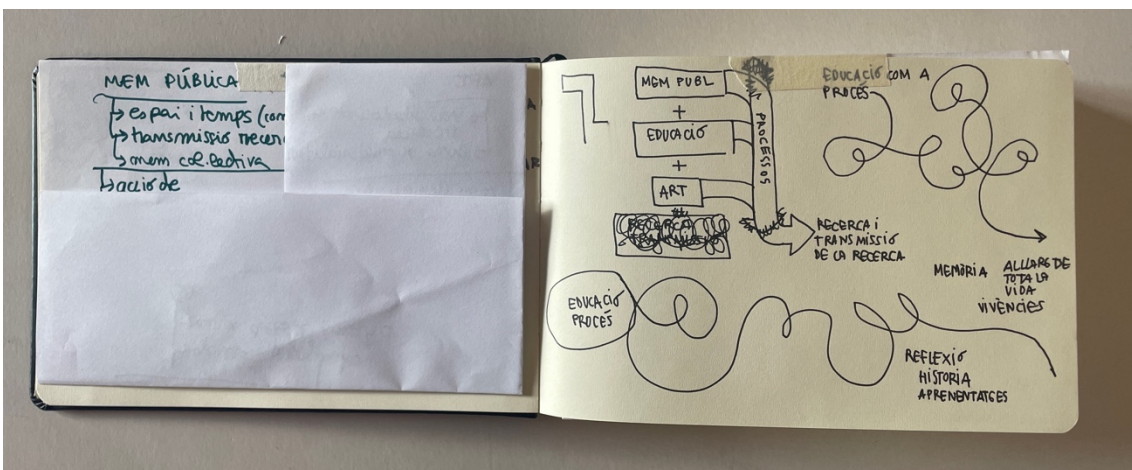
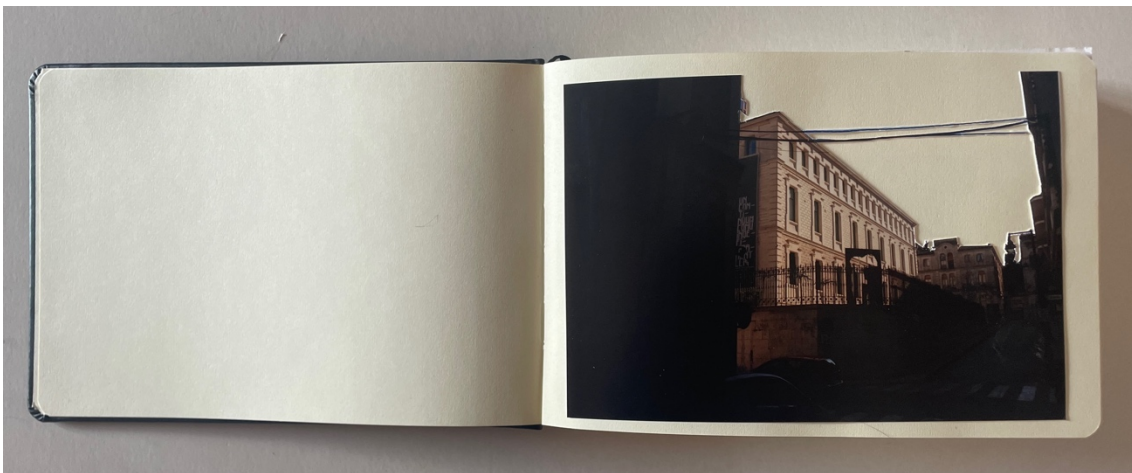
	<p>-Per recaptar diners es crea una revista: Störm över Spanien de la qual s'imprimeixen 20.000 exemplars.</p> <p>-Les brigades internacionals s'uneixen al moviment d'ajuda a Espanya.</p>	<p>La població comença a demanar als governs que intervinguin</p>
<p>24 de Novembre de 1936</p>	<p>-Ja s'havien recollit més de 100.000 corones que van servir per enviar a espanya material quirúrgic i mèdic.</p>	
<p>5-12 de Desembre de 1936</p>	<p>-Noruega organitza "la setmana d'Espanya".</p> <p>-S'editen més revistes i periòdics que apel·len a la solidaritat.</p>	<p>Solidaritat o caritat?</p>
<p>1937</p>	<p>-A París se celebra un congrés internacional d'ajuda a Espanya i allà sorgeix el compromís de fer un hospital de sang.</p> <p>-A més, a Suècia i a Noruega es creen subcomitès de propaganda que produeixen diversos materials i programen diverses activitats amb la voluntat de recaptar més diners per ajudar a Espanya.</p>	<p>Articles de periòdic</p> <p>Conferències</p> <p>Projeccions de pel·lícules i reportatges: <i>S.O.S. Spanien i España en llamas</i></p> <p>Programes de ràdio temàtics</p> <p>Voluntaris que recollien fons presencialment</p> <p>Manifestacions en tots els</p>

		<p>pobles de Noruega i de suècia a través de comitès locals</p> <p>Hi ha pobles que decideixen donar un dia sencer de sou</p> <p>Hi ha cinemes que donen la meitat de la recaptació a la causa</p>	
	<p>-El comitè d'ajuda Noruec envia a Espanya a persones que avaluïn quines són les necessitats del país.</p> <p>-El comitè Internacional contra la guerra i el feixisme funda la central sanitària internacional i el comitè internacional per la infància.</p>		<p>Obren llars d'acollida i orfenats a Dènia, Oliva , Teià i Arbúcies</p>
<p>6 de Febrer de 1937</p>	<p>-El president conjunt del comitè Escandinau George Branting dirigia una carta a Federica Montseny (ministra de sanitat) i li oferia enviar un hospital sencer amb capacitat per a 100 llits amb tot inclòs, el material i equip quirúrgic, de farmàcia, ambulàncies, un aparell de rajos x, rentadores, material de cuina, 4 doctors diplomats en cirurgia, 6 infermeres i un comptable.</p>	<p>Les condicions:</p> <p>Que és el govern de la República qui ha de buscar el lloc i que l'hospital ha d'estar a la rereguarda</p> <p>Que la col·laboració és de 6 mesos i després</p>	<p>Les condicions venen per experiències prèvies?</p> <p>Neutralitat?</p>

		<p>s'entrega a la república</p> <p>Que estan pagats els sous de tothom</p> <p>Que l'edifici ha d'estar net, pintat i acondicionat, amb instal·lació elèctrica i d'aigua corrent</p> <p>Que espanya havia d'aportar 15 infermeres i 15 auxiliars de cuina i de neteja</p>
1937	-S'accepta la proposta i es dona com opció l'edifici de l'escola industrial d'Alcoi.	<p>És un edifici gran, amb finestres per airejar</p> <p>La ciutat es troba a la rereguarda</p> <p>Té dues estacions ferroviàries</p> <p>L'edifici es troba a les afores però proper al centre de la ciutat</p>

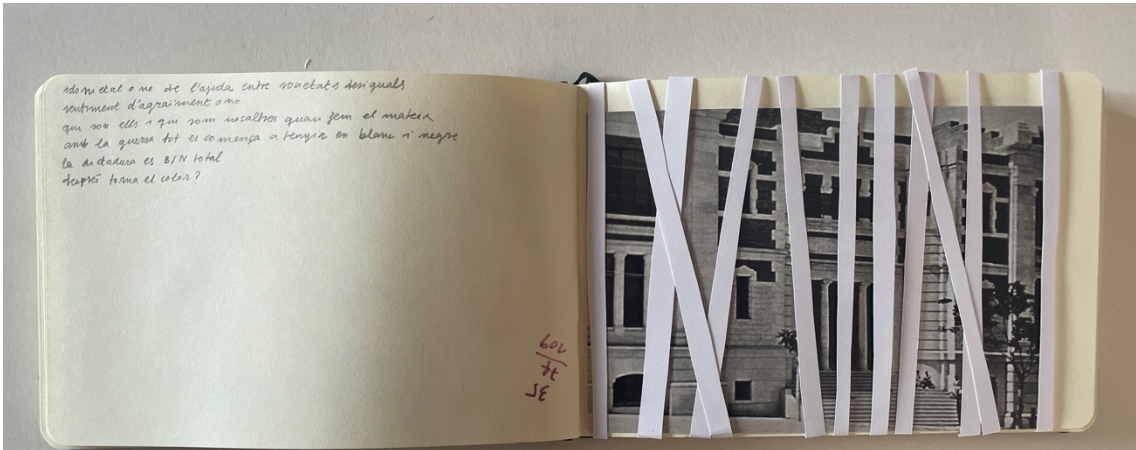
9 de Març de 1937 -Parteix la primera expedició Noruega a Espanya camí de l'hospital.

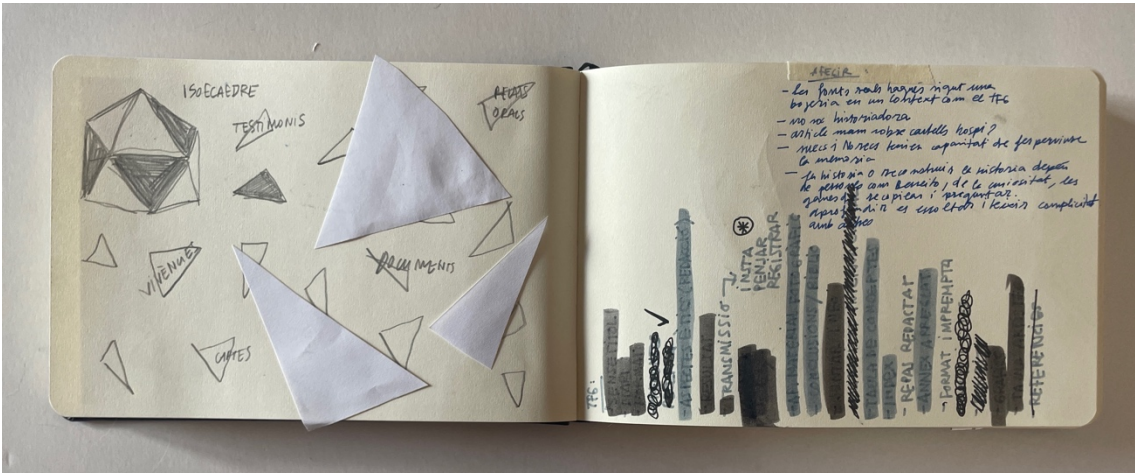
Annex 6. Diari de Procés

Annex 8. Categorització post-its

CATEGORIES

11. Infraestructures i Hospital
12. Serveis
13. Condicions dels soldats
14. Origen dels ferits
15. Diferències culturals/socials
16. Actitud dels soldats
17. Caràcter dels alcoians
18. Ideologia
19. Curiositats i anècdotes
20. Les cures/les conseqüències de la guerra

INFRAESTRUCTURES I L'HOSPITAL		
Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Obres a la ciutat: canonada. Per tenir 16 banyeres i 20 dutxes Per a que l'edifici no sigui vist per l'aviació en els bombardejos nocturns es pintaven les finestres de blau	La ciutat no estava preparada Des protecció i inseguretat, coneixement de les possibilitats	Construcció/Construir Protecció
Al vestíbul hi havia pintades a la paret, una bandera sueca + una noruega + una espanyola a sobre del cap d'una dona que simbolitzava la república	Deixar constància de qui intervé,	Símbols
També un cartell del general Miaja	Homenatge	Política
Cartells informatius per a que els pacients mantinguessin la higiene	Molts eren analfabets, pot	Comunicació

alfabetitzar també
un cartell
informatiu?

SERVEIS

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Servei de barberia (3)	Amb tota la precarietat hi ha un servei d'estètica	Cura
fins 700 llits	Es fa per 100 llits però té capacitat fins 700	Adaptabilitat
Es fa una escola a dintre de l'Hospital	Funció social integrada en una institució sanitària	Alfabetització Funció social Hibridar

CONDICIONS SOLDATS

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Sou dels soldats (10 pessetes per dia) Molts pacients eren analfabets	Precarietat i situació de la societat Espanyola	Precarietat social

ORIGEN FERITS

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
---------------	------------------	-----------

Majoria d'Espanyols però també alguns Alemanys, un Rus i 30 escandinaus

Diferent origen

Els pacients venen de diferents fronts

DIFERENCIES CULTURALS/SOCIALS

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Metges escandinaus tenen més la idea de conservació. De mantenir per exemple els membres del cos si això era possible. En canvi els metges Espanyols anaven més per fer-ho ràpid... i tractaments no tant conservadors	Les dues societats es troben en diferents punts de desenvolupament. El que en aquell moment generava diferències ara generaria consens	Desenvolupament social desigual
Els espanyols morien si no tenien Barber (Presumits)	Percepció dels escandinaus sobre els espanyols. En una situació com la que es viu. Prioritats diferenciades	Ser i saber-se diferents
Problemes de comunicació entre els professionals i també entre professionals i pacients	Existeix una barrera idiomàtica important ja que les llengües no tenen el mateix origen	Diferències
Un doctor parla "asombrado" sobre una infermera espanyola que té molt coneixement!	Acció dels prejudicis	Prejudicis

Frase literal: “Es interesante ver como conviven los escandinavos con los latinos: parecen mas adultos”	Diferencies de caràcter, formació, comportament	
Frase literal: En España nos hemos encontrado con nombres muy extraños. Una vez tuvimos a un Jesús un José y una Maria juntos en la misma sala	Diferencies culturals, cultura catòlica	Cultura catòlica

ACTITUTS SOLDATS

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Alguns soldats ajuden a ensenyar a altres a llegir i escriure		Solidaritat
Literal: El paciente que esta en la cama redacta cartes para aquellos que no saben escribir y luego se las lee en voz alta	Ajuda entre iguals	Ajuda mútua Temps

CARACTER ALCOIANS/ES

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Es destaca per part dels escandinaus l'amabilitat dels Alcoians. Que sense tenir que menjar els conviden als Bars, etc. Estan molt agraïts i no només això. També es destaca que d'aquella experiència van sortir amb amics alcoians per a tota la vida	Els alcoians se senten agraïts i fins i tot s'inicien algunes amistats	Agraïment Amabilitat
Els Alcoians van acceptar molt bé als escandinaus i ells se van sentir ben acollits i acceptats		Acceptació Acolliment

IDEOLOGIA

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>Paraules literals d'un pacient que lluitava en el bandol contrari a la seva família: "Ahora todos y cada uno de los Españoles està obligado a unirse a la lucha para construir una España nueva y major, con libertad y igualdad de oportunidades para todo el mundo"</p>	<p>Defensa d'un sistema democràtic per a Espanya per un desig de millora però també la percepció de necessitat de la lluita o el conflicte com a eina per aconseguir-ho</p>	<p>Llibertat</p> <p>Igualtat d'oportunitats</p>
<p>Frase literal: Segun lo que puedo leer y entender, nuestras posiciones van muy bien, asi que puedes estar seguro de que el perdedor serà Franco</p>	<p>Hi va haver la idea de victòria per part dels escandinaus, en una carta un d'ells explicava com anava el conflicte des d'Espanya</p>	

CURIOSITATS/ANECDOTES

Fragment/idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>La trobada d'un metge amb qui feia d'ascensorista a l'edifici on ell va estudiar a Madrid</p>	<p>Petites històries dintre de la història</p>	<p>Casualitat</p> <p>Vida</p>
<p>Paraules d'un doctor: "Eran humanos hasta la medula"</p>	<p>Respecte al comportament dels soldats ferits</p>	<p>Humanitat</p>
<p>No és fàcil quedarse en la cama</p>	<p>Els soldats s'havien de quedar moltes hores a l'hospital</p>	<p>Temps</p> <p>Espera</p>

	fent repòs i en unes males condicions	
Un home amb 14 punts a l'estomac va ser trobat al cinema	La fortalesa dels pacients	Pacients
Estamos vigilándole de cerca e intentando salvar lo que queda de su talón. “El talón de Franco” como el mismo lo llama		“El talón de Franco” Humor
Quando Jesús ingresó tenía una barba oscura y guardaba extraordinario parecido con la imagen que tenemos de este personaje histórico, pero al saber que nos reímos se afeitó la barba	Històries dintre d'històries, curiositat en les apreciacions dels escandinaus	
Aquí en Alcoi no se nota que España esté en Guerra	Quina guerra?	

SOBRE LES CURES I LES CONSEQÜÈNCIES DE LA GUERRA:

Fragment/Idea	Apunts/Preguntes	Conceptes
Veuen pacients histèrics que s'agiten i es remouen als seus llits, Qui pot dir que aquestes posicions no estiguin relacionades amb la forma en la que instintivament un intenta protegir-se d'una explosió?	Impacte de la guerra en la salut mental dels pacients	Guerra Salut integral
Si le dices a un hombre que le van a dar un permiso, inmediatamente se pondrà bien	Impacte de la guerra en els pacients La malaltia mental com a símptoma de	Reposar-se

Huestes de neuroticos se recobraron de la noche a la mañana, cuando el alto al fuego puso fin a la gran guerra

vivències extremes com la guerra

Feixistes

Moltes vegades senten que els pacients murmuren delirant a causa de la febre o l'anestesia, la paraula: feixistes

Annex 9. Conversa informal amb Angel Beneito

M: Tinc curiositat per saber com vas arribar a fer recerca sobre l'hospital?

A: La tesina la vaig fer de demografia. La historia és fonts i documentació i la demografia es contar. (Dades de mortalitat, natalitat, epidemiologia) No és una percepció meva sinó que hi ha dades que jo puc treballar-les d'una forma diguem mes científica.

Vaig treure la demografia de Penaguila 1570-1970. Vaig veure perquè es morien, quan es casaven etc. Llavors per la meua tesi vaig treballar la mortalitat així que vaig acabar estudiant la mortalitat i les condicions de vida que n'hi havia aquí en Alcoi. Que aquí estaven tots molt contents i satisfets d'Alcoi, lo que passava és que hi havia una societat proletària que va alçar també Alcoi però que ningú comptava amb ella, només comptaven els burgesos, els que tenien una fabrica o una empresa però eixe substrat social de persones desfavorides que van deixar la vida per un jornal de misèria i per unes condicions miserables, mmmm, no estaven, i vaig dir, pos Bueno, vaig a contar això i vaig a fer una comparativa entre Alcoi que era el nucli industrial en el resto de la comarca. La comarca tenia pobles inferiors a 5000 habitants i altres d'un poc més i vaig dir: ho dividixc en tres parts, pobles petits, agrícoles majoritàriament, pobles mitjanets i alcoi. Aleshores quan fas la comparativa et dones compte que durant un període determinat la gent d'Alcoi mori molt més que els pobles del voltant fins que arriba un moment en que la ciutat recondueix eixa mortalitat i són els dels pobles del voltants els que mori mes gent i això són unes causes determinades. És a dir, jo vaig treballar això... També em vaig donar compte que mueren mas los pobres que los ricos indubtablement i dentro de los pobres, mueren mas las mujeres que los Hombres. Això a la ciutat li donava igual...I això és lo que vaig treballar, llavors vaig seguir amb el mateix tema i hi havia un hospital que jo sabia que havia existit, que havia estat, que Bueno hi havia una mínima referencia d'ell i hi havia una serie de persones, en fonts orals que deien que si, que havien estat els suecs, que si, i eren unes infermeres que havien estat allí. I jo deia... i com es deien aquelles persones? I em deien, no lo sabemos... i que feien? Però lo que m'explicaven era ben poc, i aleshores vaig dir...vull saber que va passar en l'hospital. Jo la tesi ja la tenia feta però allà no hi havia trobat dades perquè vaig anar a molts llocs, a Salamanca, a Alcalà d'henares, aci en Alcoi i no hi havia res. La premsa local només deia:

Se ha inaugurado el hospital però res més, res més, hi havia un buit brutal de fonts d'informació. El pas següent era... A mi m'encanta que no hi hagi informació perquè quan la trobes ets únic i exclusiu... no està contaminat. Perquè si hi ha informació, cadascú l'ha treballat, cada escu ha dit lo que li ha donat la gana i després ho has de revisar-ho. Aleshores amb aquesta informació... trobe un senyor, un suec que havia estat treballant amb els brigadistes internacionals, tenia consciència... i em diu: Açò està aquí. La informació està aquí. I vaig anar a buscar-la, que generalment ja ho faig, jo sempre tinc una cosa, la gent d'Alcoi està molt orgullosa de l'arxiu municipal d'Alcoi i és de veres que té coses però la història d'Alcoi no està només aquí... i tots, el xovinisme d'Alcoi els porta només aquí, però la història d'Alcoi està en els ministeris, està en Alcalà, Salamanca, altres llocs, o en l'estranger, perquè de la història dels bombardejos...

M: Com vas aconseguir les imatges dels bombardejos?

Pos això, anant a la font. No creent que la font està en Alcoi.

Només tens que pensar una cosa: LA HISTÒRIA JA ESTÀ FETA. ON ESTÀ? Tots pensem que la història d'Alcoi està en Alcoi i no, hi ha una part d'Alcoi però no... has d'anar a la font i la font has d'anar on estiga...

Et contaré una història preciosa de recerca històrica que és preciosa, després te la contaré.

Lavors això, vaig escriure, vaig demanar permís per anar a treballar allí i Bueno, la ventatja és que jo anava allí i deia: Bueno, estimados señores, quiero trabajar y necesito buscar esta documentación. Cuando viene? Tal día... Pos jo anava, passava allí un temps determinat i vaig aconseguir la font d'informació pertinent, clar molta d'ella, alguna d'ella estava en francès o estava en Suec. Aleshores el francès algo se però el suec... com que la informació que hi havia no era una novel·la sinó que eren cartes, estem aquí, fem allò, fem açò... Així que ho vaig anar treballant i quan tenia dubtes trucava als meus amics suecs i deia: me he encontrado esta frase como la traduzco? Así o así? Perquè fijat, açò és com dos negacions afirmen no? Nono... jo allinavegava poc, però la ventatja que tenia era que parlaven de llits, medicaments etc i això no era difícil de

traduir...després lo que demanaven era pràctic o explicaven, he anat a Madrid, m'he portat tal cosa, aleshores jo vaig adquirir una certa facilitat per traduir aquestes coses...Ara em dius que em pose a llegir un llibre suec i no puc...no és lo mateix. No és lo mateix saber quatre favaes en anglés que llegir a Shakespeare.

Aleshores lo que vaig fer és això i em trobe amb una historia preciosa:

Aci Trobe unes quantes infermeres que els faig fonts orals i em conten lo poc que saben. No sabien gran cosa. I reconstruixc la historia. Com que ademes esta persona (FOLKE) Em va ajudar, perquè comque era una persona ja major, li interessava moltíssim que la historia isquera. Teniem els dos les mateixes ganas! Clar! Perquè ell també deia... HO VAM FER! Eixim el primer de Mayo a fer les manifestacions, venen brigadistes però en la història sueca ningú sen recorda que nosaltres vam tindre un moviment de solidaritat que es deia ajudem a espanya, vam anar, van venir brigadistes, van morir...entonces ell tenia també la mateixa intencionalitat, igual com la meua, de donar a conèixer un fet històric que era preciós que era la SOLIDARITAT INTERNACIONAL.

Vaig allí, em diu, conozco a fulano, vaig em conta coses, conozco a mengano, mel presenta em conta coses i jo immediatament a l'institut el participe a la societat escolàstica... llavors, en el centre. Institut Andreu Sempere.

M: Dius a l'institut?

A: Si, jo vaig tindre molta sort, perquè vaig estar anys com asesor pedagògic, conec els mecanismes de l'educació, perquè jo vaig fer magisteri, vaig fer histories i quan estava allí, em lleven a la prorroga i no et diré perquè...m'envien al cuartel. Estavem en la epoca i en la epoca si et menejaves ho pagaves, em passe dos anys en el cuartel i perc dos cursos i un company meu diu: angel, al magisterio que es plan universitarios, en dos años y dos que has perdido lo tienes. Men vaig a fer magisteri i perfecte... no em resultava difícil saber i fer les coses i jo als meus companys els hi deia, mireu, com que jo he anat a escola jo ja vinc aci en tot lo que no tinc que fer, això ja ho tinc sabut, perquè vaig anar a una escola on vaig vore tot lo que no tenia que fer...ensenyau-me que és lo que tinc que fer, que això és la meitat perquè lo que no tinc que fer ja ho se perquè ho

he viscut. I no és que estiguera molest si no que tenia experiència i sabia que coses no s'havien de fer perquè ni era pedagògic ni res, no funcionava. Vaig fer magisteri, immediatament vaig continuar, vaig acabar la carrera, vaig fer un doctorat i aleshores jo estava ja coneixent tot el sistema educatiu. I quan estava treballant sobre l'Andreu sempre pues fem una exposició sobre ell i quan estem treballant altres coses fem... i aç`...enseguida vaig fer una exposició sobre l'hospital. Encara tenia només mitja idea però ja la vam fer, ja vam posar plafons, vam conèixer dels nostres alumnes que hi havia persones que havien vingut aci a ajudar en plan humanitari i ho anava treballant...

Llavors vaig tenir la sort que em trobe un metges, Eric RABO que era el més jove..va vindre. Em va escriure: me han dicho que usted esta haciendo esto, yo quiero conocerlo. Pos aquí estoy! I venen ell i la dona, el metge era un auelot, i em ve i em dona un grapat de documentació, de fotos i li dic: però oiga, esto llevalo al archivo... i diu: aquí en suècia nadie me ha hecho caso... esto se lo queda usted porque usted aquí hace caso. I llavors ho comences a investigar i a treballar. Entres en la part històrica, la part de metges, de mortalitat, de lo que hi havia, de les persones que venen, qui son...perque venen una quantitat de persones interesantíssimes, per exemple la traductora era espia i va ser amant de Berman...Darrere hi havia uns personatges preciosos...preciosos...cada personatge pa mi era un repte...El Nils Silverskiu que és un metge que era una autoritat en suècia, ve, esta unes setmanes ajudant als altres. És a dir, que cada personatge era magnífic....Vaig conèixer als fills d'estos metges i em diuen venga y haga una conferencia en la universidad de nose cuantos i entro a tindre una relació amb alguns d'ells...que encara dura... esque no és que dure esque ens cartejem contínuament. Como va la vida? Como va la família? Perque vam tindre eixa relació de cordialitat i han vingut aci i han estat aci amb mi, amb la meua dona i la meua família i jo he estat allí... i aleshores la historia m'ha aprofitat per a algo més, per tenir coneixements per relacions socials importants, per a saber que hi havia persones que en una espanya que jo vaig viure en blanc i negre, tots diuen que la van viure en blanc i negre però esque era deveres, era deveres, era aixina... hi havia altres mons i eixos mons els descobreixes a través de la observació, de la experimentació de la historia i tot això et dona a entendre que els documents no estan en Alcoi, els documents estan on tenen que estar i quan treballen els bombardejors... si els que bombardejaven eren els italians: estava clar.

M: A italià...

A: Claro, men vaig a noruega i trobe coses pos men vaig a italià, i en italià trobe... m'entens? Trobe lo que hi ha... jo veig, inclús, va haver una entitat que va dir: haga usted todo lo relacionado con Alicante i dic no...yo vengo a conocer lo que me interesa, no estoy aquí para hacer...a mi los bombardeos me traen sin cuidado yo lo que quiero saber es lo que pasó aquí...porque no es mi especialidad, jo lo que volia saber era quan van bombardejar, qui va morir, que van fer les persones, que van treballar...

M: En el primer llibre...

A: És la versió primera , hi ha coses que no hi són i altres coses que estan en este segon... Però he fet altres coses mes concretes com el tema del doctor manuel bastos ansar... i altres coses mes concretes. Pues mirant eixe tipus de recerques i no conformant-te en que les coses estan en el lloc... que em sembla una cosa super banal per a un historiador. Entonses vaig a explicar-te una cosa que em va passar fa vint i tants anys...

Fa vint i tants anys un senyor em diu. Miquel angel, tinc un mecanoscrit, pa que li pegues una mirada a vore que veus... me l'han portat d'argentina i li pegue una mirada i el manuscrit era la historia d'un alcoià que havia estat en França que l'havien pillat els alemans, contava una historia, era un diari de dia dia, setmana setmana, any a any de tot el que havia patit i darrere posava JOSE FERRI.

I jo dic. Jose ferri....a vore, en alcoi hi havia hagut un regidor, en guerra, que era de Abastos, que es deia José Ferri VERDÚ que sen va anar a frança a comprar aliments per Alcoi però no va tornar...però no va tornar,sen va anar en diners per a comprar-los...

M: Jo m'he llegit un llibre que explica això...

A: Si, eixe era...

Clar, aci en Alcoi, la bibliografia de postguerra, els tres o quatre historiadors locals sempre van dir: Ese señor, siendo de la CNT, se havia llevado la caja y se havia marchado.

Inclús els mateixos companys de la CNT ho van dir.

Jo quan veig això dic hòstia, este és José Ferri i vaig pensar...Aiçò pot ser deveres o mentirà, però si no és cert hi algú ha fet açò el que vol és ficar-me un gol de mucho cuidao. És a dir, que jo escriga una història sobre açò i que no siga deveres així que vaig tindre això casi 20 anys. En el calaix, sempre mirant de reüll a vore si jo podia buscar o trobar que això li donara una realitat històrica. I un dia, treballant l'arxiu Karl Marx de Londres, per això vinc a dir-te, fora d'Alcoi, em trobe una carta, una carta en quatre papers tipo quartilla que conta que: "Nosotros los Españoles hemos hecho esto y hemos hecho lo otro, hemos venido aquí, ustedes, estando nosotros prisioneros de los alemanes, que estavamos nosotros trabajando para ellos porque nos tenian como mano de obra semi-esclava, nos pillaron, nos llevaron hacia inglaterra y estamos ahora en campos de concentración junto a nuestros enemigos de siempre. Nosotros, republicanos que hemos estado luchando en favor de la libertad" i posava: José Ferri Verdú, el mateix nom i la mateixa signatura i contant lo mateix. La Font estava fora, entonces dic, açò, açò és deveres i aquí està la font.

Els fills, estaven vius, els fills vivien en Alcoi així que els veig,estic en ells i em conten coses: si, mon pare se'n va anar després de la guerra, estava en Paris i no podia tornar a Espanya i se'n va anar, jo pensava... se'n va anar a Argentina? I em diuen, no, a Veneçuela, i jo hòstia ja m'ha fotut! Jo pensava.... clar jo ja tenia el fil conductor correcte. Com ademes tenia la premsa anglesa i vaig treballar en companyia d'un professor anglés que tenia algo d'idea d'açò, li vaig proposar, vamos a hacerlo juntos, la historia la tengo però diu: Si Angel, Aqui hay prensa que ratifica lo que hicieron y ademas hay una exposicion en tal sitio y en tal otro, yo vivo cerca de allí y soy professor de esto y me lo sé y lo tengo. Vamos a hacerlo. I vaig i faig el text. Per lo tant, va ser una història preciosa, preciosa.

M: Increible...

A: Increible, si. Es va fer pròleg i es va fer la historia i este tio, quan va acabar la guerra el van treure d'alli perquè els anglesos els van tindre, als 30 o 40 que van pillar d'eixa

forma. Estos homes vivien treballant per als alemanys com a mà de obra semi-esclava. És lo que es diu la organizaci3n told. Hi havia empreses semi-privades, pagades per els Nazis que agarraen mà d'obra esclava o semi-esclava i els obligaven a treballar per fer ports, aeroports, a fer les illes del canal. Allà es va fer el cintur3n atlàntic. Allà va estar ferri, però després el van tornar a la península i ell anava contant-ho tot, tot, tot. I quan s'acaba i venen els aliats que desembarquen en Normandia els alemanys, se'n passen i es queden els Espanyols que estaven allí treballant....De pel·lícula: Estamos libres! Perfecto! I venen els aliats i: Hola aliados!, como que aliados? Llevais la gorra de los alemanes, las botes de los alemanes, vosotros sois alemanes, al campo de concentraci3n! I passen de ser gilipolles a lo mismo. Al cap d'unes setmanes els pillen i els envien a Anglaterra, els passen el canal i els fiquen a diversos camps de presoners i allí...s'acaba la guerra i ells continuen estant de presoners... i és quan Ferri, escriu una carta al parlament i és la carta que està en l'arxiu Karl Marx. Total que al cap de poc temps, els alliberen, ell se'n va a França, no pot tornar a Espanya perquè si torna a Espanya el tio Paco l'ampaloma i diu: pues me marchó a venezuela. En venezuela es casa, té família, refà la seua vida, els fills d'allí, coneixen als fills d'ací i són família que venen contínuament. Els fills d'allí alguns treballen en Espanya i tenen, van superar la guerra d'eixa forma.

Unes històries duríssimes, pos Bueno, eixq història també estava ahi. No estava en Alcoi, però Bueno, això passa.

M: Si, i em sembla molt interessant, una cosa tant bàsica, que sembla tant bàsica... El fet de: has d'anar a buscar les fonts on estiguen...No on tu cregues si no fer recerca.

A: I aixina es fa, jo ara estic buscant coses i així es fa, és buscar una agulla en un paller però vas buscant i buscant, algunes no donen resultat i altres estan dormint "el sueño de los justos" i estàn on estiguen. Com eixes en tenen que haver moltes i Bueno, pos és una forma de treballar que em sedueix i m'agrada simplement. No és que siga mes listo que els demás si no que em serveix eixa forma de treballar, és a dir, m'agrada la història social. M'entens?

M: si, això fa veure el cert vincle que hi ha entre que jo hagi escollit aquest tema per a la meua recerca, perquè realment del que estem parlant és de la societat. Que a mi em sembla importantíssim.

A: Clar, jo ara, **estic fent la biografia d'Evaristo Botella que va ser un alcalde que van matar i si la faig és per això. Perque ell no se'n sabia res d'ell i tots: si, claro, a ell el van matar, i Franco el va perdonar. No el va perdonar...no el va perdonar...**

M: esque clar, quan vaig escollir aquest tema, ja vaig veure que no hi havia res, no trobe res...Quan ho vaig escollir era...lo unic que hi ha és teu...potser jo no sé buscar moltíssim i això és una mancança meua...però que no és una cosa que s'hagi estudiat molt o que ho hagi fet molta gent.

A: Bueno, ten conte un altra.

M: si, i tant.

A: **Fa tres anys, una amiga, una arxivera de Dènia em diu: Angel anem a fer un llibre commemoratiu sobre la guerra. El teu amic Fulano farà sobre els bombardejos i vols fer tu també sobre el hogar infantil que es va fer en Dènia? I jo si, algo sé, algo sé...I li faig unes quartilles sobre l'hogar infantil de Dènia. Paregut a l'Hospital sueco-Noruego però en infantil. I treballant-ho em trobe que a prop d'Estocolmo, més amunt de Bolegne, en uns llocs on jo ja havia estat mes o menos, resulta que hi ha un arxiu que la senyora que es va fer càrrec del hogar infantil, la que va portar l'hogar durant mesos tenia documentació allí. No ho sabíem. I li dic a l'arxivera, mira, podem fer dos coses, o ho fa l'arxiu o men vaig jo i ho porte. Ni pensar-ho! Ni pensar-ho! I Bueno, vam fer un llibre sobre això. Este estiu passat. Es va reconstruir aquesta història.**

Però esque els escandinaus van fer molts més "hogares". Ací en Alcoi van fer un Hospital però en Teià hi ha un. Jo fa anys vaig demanar informació i em van dir que no tenien i ara resulta que la filla de l'alcalde ha fet un treballat sobre el tema. I el home diu: si no ya ya, lo sabemos. I jo: mire, Bueno, bien... m'entens?

M: I del tema dels xiquets, també... osiga, en la zona de la costa en van haver bastants no?

A: si, exacte, en Oliva, esque estava tot relacionat però eren organitzacions diferents, per exemple el de Dènia el van fer, el comitè de mujeres. El comitè de mujeres es van juntar, catòliques, protestants, comunistes i lo que fera falta però eren dones i es van aclarir. Els altres....Esque els van donar una lliçó, les protestants eren beates, però beatorres beatorres eh, però més que els Catòlics eh...

M: Clar, tenien clara la finalitat supose, i passaven per damunt de la seva ideologia entenc?

A: Claro, mentre que els altres, el Comité d'ajuda eren d'esquerres, Bueno els comunistes, els social-democrates, els socialistes... però els de dretes... esque no podies aclarir-te perquè les dretes criticaven això. Porquè estais ayudando a España? Porque nose cuantos? Allí són rojos, allí nose cuantos. Escolta! Alló és una democràcia, és una Republica, ha estat votada i hi ha hagut un feixista que s'ha alçat, nosaltres ajudem! Pois no podeis ajudar porque està el tratado de no intervencion que nosotros no podemos ayudar. Pues ayudaremos de la forma siguiente. Traeremos medicines y haremos hospitales para los soldados però no traeremos armas, total que aquells li van pegar la volta i van vindre i les dones van dir, mosaltros a la nostra, clar l'ajuda va ser molt menor, però també és deveres que, eixos judicis salomònics a mi no m'agraden perquè jo ajude però, a vore, elles van dir, somos tan salomonicas, tan salomonicas, tan salomonicas que vamos a ayudar a hacer una especie de orfanato para los republicanos y otros para los nacionalistas y moltes persones van dir: però als nacionals aneu a ajudar-los? Si són els feixistes que s'han alçat. Claro hi havia molta gent que no ho entenia i entonces van dir: tu vas a dar unes coronas, 50, 100 coronas y vas a decidir si lo das para el hogar de Dènia o para el hogar de ...de...no recorde ara on estava.

M: Vale, ho feien així eh? On tu vulgues van els diners?

A: Clar, i la ambaixadora Espanyola no ho va entendre, va dir: oiga, vamos a ver, ahora, en este momento tenemos unos besties que estan maltratando a las mujeres, ahora en este momento. Com ara que tenim països que són dictadures islàmiques que estan ,altractant a les dones, anem a ajudar a que uns i altres, ajudarem humanitàriament però saben quins són els malos Hostia!

M: Clar, però sorprèn en aquest moment...

A: si clar, saps que va passar? Que quan van arribar les dones allí, eh, l'orfenat que van posar per als feixistes, van començar a criticar-les dient que allí no mandavan mujeres y menos protestantes.

M: clar...

A: Als xiquets, quan tenien la edat els enviaven a la guerra i a les xiques, estaven governades per un capellà. Nyas, volíeu caldo, pos Nyas!

M: clar, és lo que té per les coses diferenciades no?

A: Clar, lo que querais però tienen que haver unes capitulaciones aquí porque clar, no tots pensem lo mateix. Ho entens? Aquelles van dir, nosotras somos tan demòcrates... i van anar estos i van dir: dones i protestants aci? No pot ser. I van acabar barallats, se'n van haver d'anar. I aci, els van deixar una casa, els xiquets estaven la mar de bé i van publicar uns dibuixos, tu saps que els dibuixos de la guerra van molt buscats. Ai, los nenes han hecho dibujitos, vamos a ver que dicen. I los dibujitos de los ninos moltes vegades reflecteixen, avions, ametralladores...Però els dibuixos dels xiquets de Dènia, tot era bondat, no hi havia res de guerra. Tot era el sol, la platja, la confraternitat... perquè van viure un món idilic.

Aquestes coses t'enriqueixen. Vas fent aquestes coses i aquest temps que vas dedicant el disfrutes. El disfrutes perquè hi ha coses que dius, no hagueren eixit, pos Bueno, aquí lo tenemos. Pos Bueno, ya està, quien venga detras que continue.

M: Clar, has rascat i has anat traient coses...

A: Si, i hi ha coses que a voltes molesten.

M: Que vols dir?

A: A la societat alcoiana a voltes els hi molesten les coses perquè a voltes ells construeixen la seva pròpia veritat. La seva veritat la construeixen y passa de pedres a hijos i com és la verdad de los vencedores, l'accepten. I tot això queda en el ideario colectivo fent la diferencia entre nosotros y vosotros. Pero no hay raciocinio, no hi ha discussió. I entonces quan tu, els hi trenques els esquemes pos es caguen en ta mare i ja està. Veges tu este que mos diu! Nosecquantos! Entens?

Vam fer la història d'un capellà, la vam fer també, la història de Paco Aura que va estar molts anys amb açó. Perquè la vam fer? Perquè era necessari fer-la, perquè aquí el tenien i no eren capaç de dir-li res. I un dia, van fer un pont i vam dir, podria dir-se Paco Aura i així ha sigut. Paco Aura venia a l'institut, estava en els alumnes i ens contava coses i els alumnes van disfrutar d'això...

M: El fet de portar la història a l'institut, però també d'una manera activa, de fer coses amb el que tu mateixa estas estudiant em sembla molt interessant.

A: Si, vam fer una exposició molt divertida. Fa uns quants anys, avui dia pareix que s'hagi superat una mica el tema de que les dones puguem sortir a festes i això. Però jo em negue a eixir en festes, jo publique tots els anys en la revista de festes però no vaig mai a arreplegar-la. No em sedueix. Només Ora i col·labora i ja està. Ara avui en dia pareix que les coses hagin canviat però va haver una època que, farà 14-12 anys que: les dones, veges t, estan empoderaes, volen sortir i nosecquantos, i fer una filaeta i la gent però solo una! Veges tu... I a mi em pareixia tot tant estúpid...tant tonto, tant tonto... osiga, que la meitat de la societat són homes i la meitat són dones i que no s'aclarixquen...bueno si esque estem condenats a entendren's.

M: Clar! Això acaba caient per el seu pròpi pes, perquè esque no...

A: Clar... així que vam fer una exposició tota de fotos de dones. En el Andreu Sempere. I vam fer un catàleg, vaig a buscar-lo perquè tenia la seua intencionalitat. Perque totes les coses que fas tenen que tindre la seva intencionalitat.

Busca el catàleg...en porta diversos.

A: A vore si està aci... Ah si! Este es...

Mosatros tots els anys fèiem una exposició, per exemple, d'Andreu Sempere, per a que els xiquets sapigueren qui era este senyor. Alcoi a Gil-Albert quye era el senyor que millor ha sabut escriure d'Alcoi m'entens? I li vam fer un catàleg, li vam posar un eje cronologico per a que es vegi quan passen les coses i açò mira qui fa el pròleg....

M: Antonio Guerra

A: Si, Alfonso guerra em va enviar això. I mira... aquest és el catàleg... "Alcoianes d'Abans", mira, també en vam fer uno de Joan Valls i així els xicons van sabent, la gent que hi havia en alcoi, la gent de fora que viu a la ciutat, aci teníem tants i tants i tants...Sempre hi ha una intencionalitat. Temes alcoians però sempre relacionant-los en altres coses. M'entens?

Pues fijat este quan estàvem treballant que les dones no podien sortir a festes, mira, és del 2002, fa 20 anys. I ho vam fer, mira: elles, aquí tot són fotos no hi ha text. Mira que guapet, va col-laborar mitja escola. Esta és molt bona...I ja veus, aquí estan elles de petites i sense text. I ara, de majors, de grans... aquí tens la senyora, la senyora, la senyora i amb aquestes fotos es poden veure coses com que aquí està el senyor i ella està sentada, també es poden veure les classes socials, esta senyora no és igual que esta...I així els xiquets es van fixant...esta senyora va amb vestit, esta senyora de una

cara de tristesa de mil punyetes, esta és la modernor total...és a dir que té moltes lectures precioses... Això era fer classe! Això era fer classe...

Ja de major, d'acords... aquesta secció és "amb ells"...pos Bueno, esta està sentada, molt bé, perfecte, però mira estos, uno, dos, tres, quatre, cinc xiquets, mira estos, semblen més modernets, mira com estan... ellfuma un puro, este home que és? Burgés o canonaire? Està fent canons o està en un tèxtil? I esta foto, amb l'escalinata és la mateixa que estes? I mira com va d'atildat? Vosaltres voldríeu anar així d'atildats? En el bastó, els guants, etc? Pos això era estatus, i l'estatus social no era ni més ni menos que tenia més diners i d'aon ixen els diners? D'aon eixien?

M: Del treball d'altres, jajajja

A: exacte, tenien empreses. I en aquella època, que sabeu dels sindicats? En les vagues que hi havia? Però les respostes les donaven ells eh, cuidao...

Hi havia també aquestes altres fotos, la secció "Entre elles" i mira-les!Donat conter que fins aquí no hem explicat res! Mira quina banda de senyores! Què són aquests grups, són un equip de futbol? O seran treballadores d'una fàbrica? Perteneixeran a una entitat? De quin tipus serà l'entitat? Serà religiós? Las hijas de Maria, los amigos del Tango? De que serà?

Miren a aquestes dones i així ells van tibant...que fan aquestes dones? A quina escola anirien? M'entens? Qui està enmig de la reunió? Padre hijo y espiritu santo, per tant la recerca social que estas fent-li...I ara elles...

M: Elles vestides de festes! Bonisim!

A: La traca final! T'has adonat? La traca final, elles vestides de festes. Elles vestides, elles vestides...amb admiració! Aquí, la Marianica, en epoca de República, Toma! Fuma! Elles, elles, elles...sense paraules...

M: És molt fort...

A: Sense dir paraules, i qui ho pagava? Pos es van fer moltes diferents...no les tinc totes. També vam fer d'altre tipus, vam fer guies didàctiques... per poder treballar sobre altres coses, el procés d'industrialització i moltes bobes més. Vinc a dir-te que el que es feia tenia una intencionalitat, lo que no volíem, o lo que volíem era, ajudar-los a pensar, no a canviar-los o llavar-los el coco eh, sinó ajudar-los a pensar.

Quan es fa una investigació històrica, hi ha una intencionalitat que es basa en documentació. Demostres que els documents diuen, que van caure tantes bombes, que van morir tantes persones, que va haver un dolor, que les persones van haver d'anar al front, que la taxa de mortalitat d'Alcoi va pujar, que la tisis va augmentar, va haver fam, va haver misèria, va haver molta migració. Després van vindre molts andalusos. Jo recorde haver fet un llibre sobre la migració alcoiana dels cordovesos, quan van vindre aci. Així que vaig anar a Cordoba, a Espejo i a Castro i em van contar açò i allò, com vivien, de que treballaven i entones els andalusos eren mà d'obra barata, nosequantos, entones la història no t'està aprofitant per canviar la societat, t'aprofita per entendre-la.

M: Clar, jo si que pense que entendre-ho si que fa que la societat canvie. El que passa és que això es dona en processos super lents no?

A: és una mirada. El llibre que estem fent sobre els metges, té un altra intencionalitat. Hem agarrat a tots els metges, un company i jo que anàvem a la Salle junts, i ell va fer medicina pediatria i hem treballat conjuntament durant molt de temps sobre.... Pues són metges que es van exiliar, metges que darrere tenen una història personal i claro, els que es van exiliar eren tios molt intel·ligents que tenien una cultura de collons i després se'n van anar a altres països i van ser, director de l'hospital d'açó i de lo altre, que van ser persones que aci hagueren fet una funció que no la van fer quan tenien que haver-la feta. Pues hem agarrat i hem fet unes biografies mediques dels metges que sabem que van naixer i viure en Alcoi, alguns van naixer i viure, altres van naixer i se'n van anar i altres van naixer fora i van treballar a alcoi... De tots, tot lo que hem pogut i fem un

anàlisi social, sociològic dels metges. Els metges alcoians que eren tots burgesia, llevat d'uns pocs, eren burgesia, però gràcies a eixos metges que són burgesia i alguns es claven en política, encomencen a canviar les condicions d'higiene i salubritat a través de l'ajuntament. Vinc a dir-te que tot té la seva explicació. Entonces mosatros lo que fem es agarrar a estos metges i dir: este va estar aci i va fer açò i ells van ser els qui van portar, les noves corrents mèdiques, la pràctica de la medicina, la observació, la experimentació, el microscopi, osea Ramon i Cajal, les vacunacions, m'entens? Estos metges burgesos que van estudiar medicina quan van vindre a Alcoi i van portar eixos coneixements, els ciutadans d'alcoi es van afavorir d'això. Vinc a dir-te, tot té explicació. No és que l'Angel Està hecho un rojo no, no és això, no ho has entès, jo lo que vull és entendre i explicar els processos que porten a les coses. Entonces estos metges, gràcies a això, mentre els altres pobles la taxa de mortalitat era elevada en Alcoi va davallar gràcies a estos metges. Però m'encontre una metge que va ser la primera metge d'Alcoi i de la provincia d'Alacant. Que xulo! Va ser!

Virginia Soler Alberola, sen va anar a Barcelona, va estudiar, era filla d'un treballador, a ella li van donar una beca per a que estudiara magisteri perquè les dones estudiaven magisteri. I ella: yo quiero hacer medicina i en Alcoi, l'ajuntament va dir: Pos no! I ella va pelear i l'ajuntament va dir, pos Bueno, estamos en una epoca que no todo el mundo puede entrar. Tiene que pedir permiso al ministro. Y ademas tu marido o tu padre tienen que darte permiso. Aleshores el pare d'ella va escriure al ministro dient que ell li donava permís i el ministre va escriure al rector de la universitat, de l'autònoma, la nova, la primera de 1900 i el ministre va dir: mire, tenemos una señora que quiere estudiar medicina y el recotr va dir: siempre y cuando no cause problemas, que venga... I van haver...els catedràtics van dir que mosatros si no causa problemas que venga. La xica va vindre, va treure unes notes que el copón, va estar en companyia dels millors metges de Barcelona que además ern gent que estava implicada en política i estava allí, portant-li la botija als millor metges. En la seva promoció estava Barraquer,

M: Qui era?

A: Pos uno dels millors oftalmòlegs que ha tingut espanya, és a dir, que esta xica, està en el lloc adequat, en els coneixements adequats i els pares li diuen, vine a Alcoi i torna a casa.

M: i un cop aquí?

A: Aquí se quedo, Bueno, la primera metge d'Alcoi i de la província d'Alacant, filla d'un obrer. Fa 10 anys ho vaig treure en la revista de festes, ara he fet açó i tinc entès que farem algo. I ja era hora perquè jo de quan en quant, quan faig una cosa d'estes, per exemple l'any passat pues davant de les autoritats. Bueno en una xarrada sobre l'hospital antic, i dic, escoteu que teniu una metgessa que va ser la primera, poseu-li algo, un carrer, algo i ha arribat el moment que es farà algo. Algú es penjarà la medalla, però ja tindrem algo. I jo encantat.

Pots trobar-te sorpreses que dius, pues, això, lo dels metges és lo que fem. Tu estàs fent un treball i sempre tens que aplicar-li el perquè el perquè i el perquè. La història no és el que. Els que fan història i es queden només en el que es queden en no res. Si no vas al perquè t'has quedat com faba. Eres pos això, un cronista. Vino el rey y hizo esto. Perquè bombardejaven Alcoi quan Alcoi ja no tenia fàbriques, no tenien producció ni tenien res? Perquè ho fan?

M: I perquè?

A: pos perquè ara volen amedrantar a la societat i que claudique i entones els hi tiren les tones que faça falta perquè ja... m'entens? Hi ha que entendre les coses, en la medicina lo mateix. El que i el perquè. Gràcies a aquestos metges que van aportar els seus coneixements, la societat moria menys. Bienvenidos. Per a que ademes les aigües, la higiene va canviar. Les normatives municipals, que les canvien també! Pos bé, pos això.

M: Tot açò és molt interessant, em quedaria escoltat tot el rato. Hi ha moltes coses que ja m'has anat explicant. Per a mi era important perquè investigaves el sueco-noruego però també com fas la teva feina. I això m'ho has anat explicant.

A: Home, jo no li done aquest valor a la meva feina.

M: Però en té moltíssim.

A: mira, he tingut la sort de dedicar-me a una cosa que m'han pagat. Jo de jove deia, que vull ser de major? Jo lo que vull és entendre les coses. Pues m'he dedicat a això.

Jo tinc companys que volien entendre les coses i van estudiar filosofia.

M: Clar, la meva inquietut és també arribar a entendre les coses.

A: Això avui dia encara és més complicat que en la meva època.

M: Això no ho sé. Evidentment funciona així, fins aquí he entès algunes coses i lo que em queda per entendre saps? I lo que em queda per buscar per poder entendre. Llavors jo vaig rasant però és una cosa que em mou moltíssim. Em queda molt.

A: és un camí i tant de bó no acabes d'entendre tot.

M: si, entens una cosa mínima i s'obren milers més, així que...

A: Això són les neurones. Ja està! A tope con ellas.

M: Llavors, per tornar al tema de l'hospital. M'ha cridat l'atenció que les persones de sueci i noruega van vore el problema i van voler ajudar a espanya però n'hi havia un germen d'ajuda? Va ser en reacció al feixisme o n'hi ha algun altre tipus de projecte així? La societat escandinava tenia tendència a organitzar-se per ajudar?

A: No sabia dir-te massa. Això t'ho sabia contestar millor un socieoleg suec però si que et dic que en la guerra d'Abisinia, una anys antes, Mussolini va invadir Abisinia i els suecos van aportar alguns metges i algunes ambulàncies, els suecs ho havien fet abans. Van tenir un problema perquè els italians van bombardejar una de les ambulàncies i van matar a uns suecs. Aleshores la societat sueca estava preocupada en Espanya per això, tenien por del que podia passar.

Per això el sueco-noruego el demanen a la retaguardia, és normal, els paguen un segur. Venen en certes condicions, però la societat, tenia aquest tarannà de solidaritat. Els Noruegs van aportar una immensa quantitat de llet condensada i en pols. I Nini Hasdvut va estar aquí amb el seu marit durant tota la guerra. La nini, tindria la teva edat, no tindria més però agafava una furgoneta i la llet en pols que li portaven l'anava distribuint-la per centenars d'orfenats, que no eren orfenats eren llars d'acollida per a xiquets que no sabien on estaven els pares. Una de les nenes, Cristobalina, se la va quedar i se la va afillar. I Bueno, després va tenir altres fills però es va afillar a la Cristobalina. La història de la Cristobalina es que es va casar amb un jutge de pau en unes illes, en el quinto patxo, del quinto patxo. Arriba un matrimoni que s'acabava de casar de Terol i sentint la història li diuen, si tu eres fila de tal. Vinc a dir-te que les coses....

M: Una cosa que em crida l'atenció mentre faig la recerca són aquestes petites històries que surten. Les anècdotes... m'ha cridat l'atenció la història de l'ascensorista, o el senyor que el troben en el cine amb 14 punts a l'estomac.

A: És que el món és un caos i aquestes són les coses que passen!

M: I com van influir els escandinaus en la societat alcoiana, no se si tens idea...

A: Si, ben poc. En això et puc dir, una impressió. No està constatat i tu saps que les coses hi ha que medir-les i pesar-les, per això és una impressió.

En la societat alcoiana van influir ben poc. Moltes de les infermeres es van casar amb pacients perquè en tiempos de guerra surge el amor, i no és broma, passa això. Alguna

infermera es va casar i se'n va anar amb el pacient que havia atés. En Alcoi, crec que hi havia un metge i una infermera que es tenien certa simpatia, cert tilín, i el metge li va proposar que ella el seguirà i ella no va ser capaç i es va quedar soltera tota la vida, no va ser capaç i s'entén, perquè d'estar aci a estar en el reino del frio... L'home venia de sueci i les temperatures i les condicions de fa 70 anys no són les d'ara. Vull dir-te que conec que deprés alguns es van estar cartejant. Et conte una curiositat.

Estic en casa d'una de les filles del metge en Oslo, pos Bueno, estava en casa, ella m'ensenya els llibres que va portar son pare d'aquí, m'ensenya els records i les cartes que es cartejava. I jo mire... i dic, però si este...este es el vecino de mi casita. Es cartejava amb el pare del veí de la meva caseta. Van vindre aci, els vam pujar a la caseta. M'entens? Són fabaes però, aquell de tant en tant li enviava un puro, tenia eixe record, havien fet una certa amistat. Si que és deveres que els suecs sempre van tindre a gala haver vingut a Espanya, molts d'ells es van ensenyar el castellà, alguns metges van estudiar la dieta mediterrània, hay que joderse, eh, ho van estudiar, va haver uno que va a començar a fer treballs sobre la dieta mediterrània, con la mantequilla o con el aceite de oliva? M'entens? Es van sentir, sempre van dir que havien vingut como gente humanitària, como demòcrates y se habian marchado como antifascistas. I els metges que van vindre no eren tots d'esquerres, alguns eren gent de dretes que venia en ajuda humanitària que tenia el seu mèrit eh.

Pos sempre van tindre a gala haver vingut aci. Alguns fills em deien: oh, pues si mi padre cuando llegava navidades, se ponía Tierno y nos contava cuando havia estado en España y nosotros, bobadas del abuelo, y resulta que era verdad! Era verdad! Quines fabaes teniamon pare, lo que contava...Pues sempre van tindre Espanya al cor, de fet uno esta enterrat en Calp. Va vindre, es va comprar un chalet en calp i va acabar ahi. En calp no saben res d'ell... m'entens?

Fijat les coses, sin embargo hi ha coses que he estat buscant i no ha pogut ser. No tot està...

M: dels documents i cartes es desprèn la idea de que estan molt contents i agraïts amb la gent d'Alcoi.

A: Si, el president de la CNT els hi fa un discurs. Este tio era el que mes manava de la CNT. Enrique bañó, que el van afusellar. Este va tenir un fill metge i explica: vinisteis a curar las heridas de nuestros hermanos! Això és preciós.

M: I al contrari?

A: El doctor Rabo em va contar una cosa divertida. Diu que ve una infermera i li diu que si vol anar al cine amb ell. La infermera li diu: No contesto. I al cabo de unes semanas me dice, mañana podemos ir al cine. Asi que hago comprar un lateral. Un palco...i me vino con su hermano pequeño. La miré y me dijo: és la carabina. Jajajaja
La diferencia entre un suec, adult, que el sexe era un altra cosa, però aci en Espanya era totalment diferent. Ell va dirigir les campanyes de vacunació de Suecia durant molts anys, era un pediatra. Era una autoritat.

La majoria dels metges tenia una historia, Bueno la van tindre després una historia.

M: A vore, i per últim. No se si ho especifiques més en algun altra recerca. Em crida molt l'atenció que es parla d'alfabetització a dintre del Sueco-Noruego. Com s'ajuden els soldats però també que es va invertir en una biblioteca.

A: Això estava marcat per la mateixa República. És a dir, la República no sols vola que la gent tingués hospitals sinó que també volia alfabetitzar, volia culturitzar, si estaven malalts a l'hospital i es posava una biblioteca, pos els malalts llegirien i si no, els ensenyaven a llegir. Això era un dels logros, o de les il·lusions que tenia la república, alfabetitzar i culturitzar al personal.

M: Inclús en uns moments on la situació era tant complexa?

A: Si, van haver voluntaris en Alcoi que anaven a xarrar amb els pacients i a culturitzar-los. Tu a lo millor estaves fotut però t'estaven ensenyant coses.

M: És una cosa que no se sol tenir en compte. El fet de que l'espai estigui pensat per a una cosa també pot servir per a un altra en benefici de la societat.

A: Aquesta és la idea. Van demanar llibres, la gent va donar llibres i aleshores hi havia aquesta biblioteca, també hi havia un aparato de radio, en fi, les coses eren aixina perquè la Republica volia alfabetitzar i volia que hi hagués pediatria per als xiquets, la llibertat per a les dones, eixes coses, passar del XIX al XX amb dignitat de la societat.

M: Ara de vegades això no passa, atenem la problemàtica però no s'atenen altres necessitats socials. Atenem la malaltia mental, per exemple però no les causes del brot. Hi ha una sèrie de coses que no es treballen tenint espai per fer-ho. I després, més o menys hem parlat de tot el que jo portava i volia preguntar-te.

Sempre m'agrada donar un espai per si vols aportar alguna cosa més. Sabent que les histories petites, les curiositats em semblen interessants o en relació a l'hospital.

A: No, no se dir-te. Jo quan venen familiars de persones que havien estat en camps de concentració i després aquestes persones que els tenim documentats, venen i és un plaer, encara parlen castellà, s'han quedat en frança on han tingut una vida millor i cultura i recorden, recorden els pares, i pos Bueno, generalment volen fer un cafè amb nosaltres. Perque volen coneixens i ells mos conten coses.

Vull dir-te, que la història, eixa història que es deté quan tu expliques coses es queda com una foto fixa i resulta que darrere continua i això és preciós. Una persona que va tindre una història pareguda a la que t'he contat de Ferri, pos uno de tants, el seu fill es arquitecte francès i està fent en els emirats àrabs autentiques maravilles. Vull dir que , m'entens? I la seva germana és la que ha intentat posar en valor la vida del pare, són coses que dius, Bueno, les families se senten orgulloses del patiment dels pares, si. Perque el patiment era per una causa justa.

Annex 10. Categorització de la conversa informal amb Angel Beneito

CATEGORIES

11. Infraestructures i Hospital
12. Solidaritat internacional
13. La recerca històrica
14. Diferències culturals/socials
15. Idees sobre educació i educació social
16. Caràcter dels alcoians
17. Ideologia
18. Curiositats i anècdotes
19. Història d'Alcoi
20. Condicions dels habitants d'Alcoi en diferents etapes

INFRAESTRUCTURES I L'HOSPITAL		
Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
I hi havia un hospital que jo sabia que havia existit, que havia estat, que Bueno hi havia una mínima referència d'ell i hi havia una sèrie de persones, en fonts orals que deien que sí, que havien estat els suecs, que sí	De l'Hospital Sueco-Noruego no hi havia quasi referències. Només fonts orals	Fonts orals
Aci en Alcoi i no hi havia res. La premsa local només deia: Se ha inaugurat el hospital però res més, res més, hi havia un buit brutal de fonts d'informació		Buit d'informació
Perquè venen una quantitat de persones interessants, per exemple la traductora era espia i va ser amant de Bergman...Darrere hi havia uns personatges preciosos...preciosos...cada personatge per mi era un repte	El repte de descobrir persones interessants	Persones
		Prevenió

El sueco-noruego el demanen a la retaguardia, és normal, els paguen un segur

És una de les condicions que posa el comitè d'ajuda

El president de la CNT els hi fa un discurs. Este tio era el que mes manava de la CNT. Enrique bañó, que el van afusellar. Este va tenir un fill metge i explica: vinisteis a curar las heridas de nuestros hermanos!

Quan marxem, les autoritats alcoianes homenatgen a els escandinaus

Homenatge

SOLIDARITAT INTERNACIONAL

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
Però esque els escandinaus van fer molts més "hogares". Ací en Alcoi van fer un Hospital però en Teià hi ha un orfenat	L'Hospital Sueco-Noruego no va ser l'únic destinatari d'ajuda internacional	Solidaritat internacional Ajuda internacional
Esque estava tot relacionat però eren organitzacions diferents, per exemple el de Dènia el van fer, el comitè de mujeres. El comitè de mujeres es van juntar, catòliques, protestants, comunistes i lo que fera falta però eren dones i es van aclarir Les dones van dir, mosatros a la nostra, clar l'ajuda va ser molt menor	El comitè de dones, juntava dones de diferents ideologies. Van recaptar menys però van fer aquest exercici de diàleg i prioritats. Es van dedicar sobretot a l'infància. On estan les dones del Sueco-Noruego?	Acord Dones
Elles van dir, somos tan salomonicas, tan salomonicas, tan salomonicas que vamos a ayudar a hacer una especie de orfanato para los republicanos y otros para los nacionalistas y moltes persones van dir: però als nacionals aneu a ajudar-los? Si	Tractaven d'acordar les coses i de ser igualitàries en l'ajuda	Igualtat

són els feixistes que s'han alçat. Claro hi havia molta gent que no ho entenia i entonces van dir: tu vas a dar unes coronas, 50, 100 coronas y vas a decidir si lo das para el hogar de Dènia o para el hogar de ...de...no recorde ara on estava.

Els xiquets estaven la mar de bé i van publicar uns dibuixos, tu saps que els dibuixos de la guerra van molt buscats. Ai, los nenes han hecho dibujitos, vamos a ver que dicen. I los dibujitos de los niños moltes vegades reflecteixen, avions, ametralladores...Però els dibuixos dels xiquets de Dènia, tot era bondat, no hi havia res de guerra. Tot era el sol, la platja, la confraternitat... perquè van viure un món idilic

En la guerra d'Abisinia, una anys antes, Mussolini va invadir Abisinia i els suecos van aportar alguns metges i algunes ambulàncies, els suecs ho havien fet abans. Van tenir un problema perquè els italians van bombardejar una de les ambulàncies i van matar a uns suecs. Aleshores la societat sueca estava preocupada en Espanya per això, tenien por del que podia passar

Venen en certes condicions, però la societat, tenia aquest tarannà de solidaritat. Els Noruegs van aportar una immensa quantitat de llet condensada i en pols. I Nini Hasdvut va estar aquí amb el seu marit durant tota la guerra. La nini, tindria la teva edat, no tindria més però agafava una furgoneta i la llet en pols que li portaven l'anava distribuint-la per centenars d'orfenats, que no eren orfenats eren llars d'acollida per a xiquets que no sabien on estaven els pares

Es separava la recaptació segons destinació

Creen un ambient allunyat de les penes de la guerra i això es reflecteix en els dibuixos dels infants

Allà no es vivia la guerra

La solidaritat internacionals dels països de Suècia i Noruega havia succeït abans

Por a les conseqüències

Llocs idilics

Antecedents

Conseqüències

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>La historia és fonts i documentació i la demografia és contar. (Dades de mortalitat, natalitat, epidemiologia)</p>	<p>La història des d'un punt de vista científic</p>	<p>Fonts, documentació i dades</p>
<p>Trobe un senyor, un suec que havia estat treballant amb els brigadistes internacionals, tenia consciència...i em diu: Açò està aci. La informació està aci</p>		<p>On estan les fonts?</p>
<p>Només tens que pensar una cosa: LA HISTORIA JA ESTÀ FETA. ON ESTÀ? Tots pensem que la història d'Alcoi està en Alcoi i no, hi ha una part d'Alcoi però no... has d'anar a la font i la font has d'anar on estiga...</p>	<p>La font s'ha d'anar a buscar on estigui</p>	<p>Anar a la font</p>
<p>Vaig escriure, vaig demanar permís per anar a treballar allí i Bueno, la ventatja és que jo anava allí i deia: Bueno, estimados señores, quiero trabajar y necesito buscar esta documentacion. Cuando viene? Tal dia... Pos jo anava, passava allí un temps determinat i vaig aconseguir la font d'informació pertinent</p>	<p>El viatge de fer recerca sobre història, literalment cal viatjar per trobar la informació</p>	<p>Viatge figurat i viatge real</p>
<p>Ho vaig anar treballant i quan tenia dubtes trucava als meus amics suecs i deia: me he encontrado esta frase como la traduzco? Asi o asi? Perquè fijat, açò és com dos negacions afirmen no? Nono....jo allinavegava poc, però la ventatja que tenia era que parlaven de llits, medicaments etc i això no era difícil de traduir...</p>	<p>Fer les coses amb els recursos dels que es disposa i demanar ajuda</p>	
<p>-Llavors vaig tenir la sort que em trobe un metges, Eric RABO que era el mes jove..va vindre. Em va escriure: me han dicho que usted esta haciendo esto, yo quiero conocerlo. Pos aquí estoy! I venen ell i la dona, el metge era un auelot, i em ve i em dona un grapat de</p>	<p>Treballar un tema et porta a trobar la informació amb paciència</p> <p>El material ha de caure en les mans</p>	<p>La informació arriba</p> <p>Interés</p>

documentació, de fotos i li dic: però oiga, esto llevelo al arxivo... i diu: aquí en suècia nadie me ha hecho caso... esto se lo queda usted porque usted aquí hace caso. I llavors ho comences a investigar i a treballar	adequades, en qui tingui interès	
Els documents estan on tenen que estar i quan treballo els bombardejos... si els que bombardejaven eren els italians: estava clar	La història es fa i les persones que la fan la fragmenten, en aquest cas, les persones que van estar al Sueco-Noruego es van moure, van tornar o van anar a altres llocs i aquests fragments s'han de tornar a recollir	Fragments d'història Recollir fragments Reconstruir
Claro, men vaig a noruega i trobe coses pos men vaig a italià, i en italià trobe... m'entens? Trobe lo que hi ha... jo veig, inclús, va haver una entitat que va dir: haga usted todo lo relacionado con Alicante i dic no...yo vengo a conocer lo que me interesa, no estoy aquí para hacer...a mi los bombardeos me traen sin cuidado yo lo que quiero saber es lo que pasó aquí...porque no es mi especialidad, jo lo que volia saber era quan van bombardejar, qui va morir, que van fer les persones, que van treballar...		
No conformant-te en que les coses estan en el lloc... que em sembla una cosa super banal per a un historiador	La importància de buscar més i no conformar-se	Disconformitat Cerca i recerca
Jo ara estic buscant coses i així es fa, es buscar una agulla en un paller però vas buscant i buscant, algunes no donen resultat i altres estan dormint "el sueño de los justos" i estàn on estiguen. Com eixes en tenen que haver moltes i Bueno, pos és una forma de treballar que em sedueix i m'agrada simplement. No és que siga mes listo que els demás si no que em serveix eixa forma de treballar, és a dir, m'agrada la història social. M'entens?	Aquesta és una manera de treballar. Buscar La dificultat de trobar els fragments	Buscar Dificultat
Fa tres anys, una amiga, una arxivera de Dènia em diu: Angel anem a fer un llibre commemoratiu sobre la guerra. El teu	Exemple de reconstrucció	

amic Fulano farà sobre els bombardejos i ... vols fer tu també sobre el hogar infantil que es va fer en Dènia? I jo sí, algo sé, algo sé... I li faig unes quartilles sobre l'hogar infantil de Dènia. Paregut a l'Hospital sueco-Noruego però en infantil. I treballant-ho em trobe que a prop d'Estocolmo, més amunt de Bolegne, en uns llocs on jo ja havia estat mes o menos, resulta que hi ha un arxiu que la senyora que es va fer càrrec del hogar infantil, la que va portar l'hogar durant mesos tenia documentació allí. No ho sabíem. I li dic a l'arxivera, mira, podem fer dos coses, o ho fa l'arxiu o men vaig jo i ho porte. Ni pensar-ho! Ni pensar-ho! I Bueno, vam fer un llibre sobre això. Este estiu passat. Es va reconstruir aquesta història Jo fa anys vaig demanar informació i em van dir que no tenien i ara resulta que la filla de l'alcalde ha fet un treballat sobre el tema. I el home diu: si no ya ya, lo sabemos. I jo: mire, Bueno, bien... m'entens?

Aquestes coses t'enriqueixen. Vas fent aquestes coses i aquest temps que vas dedicant el disfrutes. El disfrutes perquè hi ha coses que dius, no hagueren eixit, pos Bueno, aquí lo tenemos. Pos Bueno, ya està, quien venga detras que continue.

Vam fer la història d'un capellà, la vam fer també, la història de Paco Aura que va estar molts anys amb açó. Perquè la vam fer? Perquè era necessari fer-la

Quan es fa una investigació històrica, hi ha una intencionalitat que es basa en documentació. Demostres que els documents diuen, que van caure tantes bombes, que van morir tantes persones, que va haver un dolor, que les persones

d'una mica d'història

El procés de recerca com quelcom que enriqueix i com un espai de gaudi

La necessitat de fer recerca sobre història i recuperar els personatges de la ciutat

Tenir intencionalitat amb allò que fas

Gaudir de la recerca

Recuperar detalls

Intencionalitat

Comprendre la societat

van haver d'anar al front, que la taxa de mortalitat d'Alcoi va pujar, que la tassis va augmentar, va haver fam, va haver misèria, va haver molta migració. Després van vindre molts andalusos. Jo recorde haver fet un llibre sobre la migració alcoiana dels cordovesos, quan van vindre aci. Així que vaig anar a Cordoba, a Espejo i a Castro i em van contar açò i allò, com vivien, de que treballaven i entonces els andalusos eren mà d'obra barata, nosequantos, entonces la història no t'està aprofitant per canviar la societat, t'aprofita per entendre-la

Entonces mosatros lo que fem és agarrar a estos metges i dir: este va estar aci i va fer açò i ells van ser els qui van portar, les noves corrents mèdiques, la pràctica de la medicina, la observació, la experimentació, el microscopi, osea Ramon i Cajal, les vacunacions, m'entens? Estos metges burgesos que van estudiar medicina quan van vindre a Alcoi i van portar eixos coneixements, els ciutadans d'alcoi es van afavorir d'això. Vinc a dir-te, tot té explicació

Pots trobar-te sorpreses que dius, pues, això, lo dels metges és lo que fem. Tu estàs fent un treball i sempre tens que aplicar-li el perquè el perquè i el perquè. La història no és el que. Els que fan història i es queden només en el que es queden en no res. Si no vas al perquè t'has quedat com faba. Eres pos això, un cronista. Vino el rey y hizo esto. Perquè bombardejaven Alcoi quan Alcoi ja no tenia fàbriques, no tenien producció ni tenien res? Perquè ho fan?

Fijat les coses, sin embargo hi ha coses que he estat buscant i no ha pogut ser. No tot està...

La història per comprendre la societat i no tant per canviar-la

Que passin certes coses en una ciutat impacta en la ciutadania. La societat se'n pot afavorir o al contrari

El que i el perquè de la història

Impacte

El que

El Perquè

El que no hi és

Que la història, eixa història que es deté quan tu expliques coses es queda com una foto fixa i resulta que darrere continua i això és preciós	Sempre hi ha coses que queden sense trobar	Foto fixa
	Fer història és com fer fotos fixes	

IDEES SOBRE EDUCACIÓ I EDUCACIÓ SOCIAL

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
També em vaig donar compte que mueren mas los pobres que los ricos induptablement i dentro de los pobres, mueren mas las mujeres que los Hombres	A partir de la recerca en història arribes a veure les desigualtats socials. L'educació Social ho té en compte	Pobres-Hombres-mujeres
Jo immediatament a l'institut el participe a la societat escolàstica... llavors, en el centre. Institut Andreu Sempere.	Retornar el que s'estudia a les persones amb les qui treballes	Retorn
Jo vaig tindre molta sort, perquè vaig estar anys com asesor pedagògic, conec els mecanismes de l'educació, perquè jo vaig fer magisteri, vaig fer histories i quan estava allí, em lleven a la prorroga	Conèixer els mecanismes de l'educació	Mecanismes de l'educació
Men vaig a fer magisteri i perfecte... no em resultava difícil saber i fer les coses i jo als meus companys els hi deia, mireu, com que jo he anat a escola jo ja vinc aci en tot lo que no tinc que fer, això ja ho tinc sabut, perquè vaig anar a una escola on vaig vore tot lo que no tenia que fer...ensenyeu-me que és lo que tinc que fer, que això és la meitat perquè lo que no tinc que fer ja ho se perquè ho he viscut. I no és que estiguera molest si no	La importància de saber el que no has de fer, la vivència de pràctiques educatives inadequades com a mesura	

que tenia experiència i sabia que coses no s'havien de fer perquè ni era pedagògic ni res, no funcionava		
I quan estava treballant sobre l'Andreu sempre pues fem una exposició sobre ell i quan estem treballant altres coses fem... i aç`...enseguida vaig fer una exposició sobre l'hospital. Encara tenia només mitja idea però ja la vam fer, ja vam posar plafons, vam conèixer dels nostres alumnes que hi havia persones que havien vingut aci a ajudar en plan humanitari i ho anava treballant...	Transmetre la informació de la recerca	Transmetre
Tot això queda en el ideario colectivo fent la diferencia entre nosotros y vosotros. Pero no hay racionio, no hi ha discussió		Ideari col·lectiu
Paco Aura venia a l'institut, estava en els alumnes i ens contava coses i els alumnes van disfrutar d'això...	Els relats d'altres són importants per als alumnes	Relats d'altres
En la societat alcoiana van influir ben poc. Moltes de les infermeres es van casar amb pacients perquè en tiempos de guerra surge el amor, i no és broma, passa això. Alguna infermera es va casar i se'n va anar amb el pacient que havia atés	Les relacions que es generen en entorns desfavorables	Relacions
-El fet de que l'espai estigui pensat per a una cosa també pot servir per a un altra en benefici de la societat	Espai sanitari, espai social	Espai sanitari Espai social
Aquesta és la idea. Van demanar llibres, la gent va donar llibres i aleshores hi havia aquesta biblioteca, també hi havia un aparato de radio, en fi	En l'ambient sanitari, on hi ha temps, es pot dedicar aquest temps a cobrir altres necessitats de les persones	Necessitats

<p>Jo quan venen familiars de persones que havien estat en camps de concentració i després aquestes persones que els tenim documentats, venen i és un plaer, encara parlen castellà, s'han quedat en França on han tingut una vida millor i cultura i recorden, recorden els pares, i pos Bueno, generalment volen fer un cafè amb nosaltres. Perquè volen coneixens i ells mos conten coses</p>	<p>El que queda d'història en les persones i les ganes d'explicar-ho</p>	<p>Explicar i escoltar</p>
<p>Vam fer una exposició molt divertida. Fa uns quants anys, avui dia pareix que s'hagi superat una mica el tema de que les dones puguen sortir a festes i això Ara avui en dia pareix que les coses hagin canviat però va haver una època que, farà 14-12 anys que: les dones, veges t, estan empoderaes, volen sortir i nosequantos, i fer una filaeta i la gent però solo una! Veges tu... -Així que vam fer una exposició tota de fotos de dones. En el Andreu Sempere. I vam fer un catàleg, vaig a buscar-lo perquè tenia la seua intencionalitat. Perque totes les coses que fas tenen que tindre la seva intencionalitat</p>	<p>Activitat per reflexionar sobre les dones. En Alcoi encara existeix el debat de si les dones poden o no sortir a festes vestides d'home. Les dones ja surten, molt poques i s'estan començant a veure canvis.</p> <p>La importància d'haver treballat aquest tema fa 20 anys</p>	<p>Reflexió</p>
<p>Mosatros tots els anys fèiem una exposició, per exemple, d'Andreu Sempere, per a que els xiquets sapigueren qui era este senyor. Alcoi a Gil-Albert quye era el senyor que millor ha sabut escriure d'Alcoi m'entens? I li vam fer un catàleg, li vam posar un eje cronologico per a que es vegi quan passen les coses Aquest és el catàleg... "Alcoianes d'Abans", mira, també en vam fer uno de Joan Valls i així els xicons van sabent, la gent que hi havia en alcoi, la gent de fora que viu a la ciutat, aci teníem tants i</p>	<p>Incitar a la reflexió a través de treball conjunt</p> <p>Implicació personal, fotos de les pròpies families dels alumnes</p> <p>Colaborar i implicar a tothom que pugui ser-hi</p>	<p>Treball col·laboratiu</p> <p>Fotografies</p> <p>Families</p> <p>Tothom</p>

tants i tants...Sempre hi ha una intencionalitat. Temes alcoians però sempre relacionant-los en altres coses.

M'entens?

Mira: elles, aquí tot són fotos no hi ha text. Mira que guapet, va col·laborar mitja escola. Esta és molt bona...I ja veus, aquí estan elles de petites i sense text. I ara, de majors, de grans... aquí tens la senyora, la senyora, la senyora i amb aquestes fotos es poden veure coses com que aquí està el senyor i ella està sentada, també es poden veure les classes socials, esta senyora no és igual que esta...I així els xiquets es van fixant...esta senyora va amb vestit, esta senyora de una cara de tristesa de mil punyetes, esta és la modernor total...és a dir que té moltes lectures precioses... Això era fer classe! Això era fer classe...

Ja de majors... aquesta secció és "amb ells"...pos Bueno, esta està sentada, molt bé, perfecte, però mira estos, uno, dos, tres, quatre, cinc xiquets, mira estos, semblen més modernets, mira com estan... ellfuma un puro, este home que és? Burgés o canonaire? Està fent canons o està en un tèxtil? I esta foto, amb l'escalinata és la mateixa que estes? I mira com va d'atildat? Vosaltres voldríeu anar així d'atildats? En el bastó, els guants, etc? Pos això era estatus, i l'estatus social no era ni més ni menos que tenia més diners i d'aon ixen els diners? D'aon eixien?

Exacte, tenien empreses. I en aquella època, que sabeu dels sindicats? En les vagues que hi havia? Però les respostes les donaven ells eh, cuidao...

-Hi havia també aquestes altres fotos, la secció "Entre elles" i mira-les!Donat conter que fins aquí no hem explicat res! Mira quina banda de senyores! Què són aquests grups, són un equip de futbol? O

Es pot parlar de classe social, de costums, de moda i de molts altres temes

Es pot parlar de la relació de les dones amb els homes

Es pot parlar de les activitats que realitzaven les dones, amb qui

seran treballadores d'una fàbrica?
 Perteneixeran a una entitat? De quin
 tipus serà l'entitat? Serà religiós? Las hijas
 de Maria, los amigos del Tango? De que
 serà?

anaven, a quines
 entitats pertanyien

Miren a aquestes dones i així ells van
 tibant...que fan aquestes dones? A quina
 escola anirien? M'entens? Qui està
 enmig de la reunió? Padre hijo y espiritu
 santo, per tant la recerca social que estas
 fent-li...I ara elles...

I la intencionalitat
 al final, reflexionar
 més

M: Elles vestides de festes! Bonisim!
 A: La traca final! T'has adonat? La traca
 final, elles vestides de festes. Elles
 vestides, elles vestides...amb admiració!
 Aquí, la Marianica, en epoca de
 República, Toma! Fuma! Elles, elles,
 elles...sense paraules...

També vam fer d'altre tipus, vam fer
 guies didàctiques... per poder treballar
 sobre altres coses, el procés
 d'industrialització i moltes bobes més.
 Vinc a dir-te que el que es feia tenia una
 intencionalitat, lo que no volíem, o lo
 que volíem era, ajudar-los a pensar, no a
 canviar-los o llavar-los el coco eh, sinó
 ajudar-los a pensar.

Sempre amb la
 voluntat d'ajudar-
 los a pensar

Voluntat d'ajudar a
 pensar

No és que l'Angel Està hecho un rojo no,
 no és això, no ho has entès, jo lo que vull
 és entendre i explicar els processos que
 porten a les coses

També, la voluntat
 de entendre tu
 mateix

Voluntat
 d'entendre

DIFERENCIES CULTURALS/SOCIALS

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
Diu que ve una infermera i li diu que si vol anar al cine amb ell. La infermera li diu: No contesto. I al cabo de unes semanas me dice, mañana podemos ir al	Shock cultural, una dona amb carabina	

<p>cine. Asi que hago comprar un lateral. Un palco...i me vino con su hermano pequeño. La miré y me dijo: és la carabina. Jajajaja</p> <p>La diferencia entre un suec, adult, que el sexe era un altra cosa, però aci en Espanya era totalment diferent</p>		
---	--	--

CARACTER ALCOIANS/ES

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>La gent d'Alcoi està molt orgullosa de l'arxiu municipal d'Alcoi i és deveres que té coses però la història d'Alcoi no està només ahi... i tots, el xovinisme d'alcoi els porta només ahi</p>	<p>Caracter d'autosuficiencia i orgull alcoià, no és casualitat allò de: més moral que l'Alcoiano</p>	
<p>A la societat alcoiana a voltes els hi molesten les coses perquè a voltes ells construeixen la seva pròpia veritat. La seva veritat la construeixen y passa de pedres a hijos i com és la verdad de los vencedores, l'accepten</p>	<p>Tendència a amagar la història dolorosa de la ciutat</p>	<p>Amagar la historia dolorosa</p>

IDEOLOGIA

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>No et diré perquè...m'envien al cuartel. Estavem en la epoca i en la epoca si et menejaves ho pagaves, em passe dos anys en el cuartel i perc dos cursos</p>	<p>Moments en els que si dissenties del règim hi havia càstig</p>	<p>Cuartel</p>
<p>(FOLKE) Em va ajudar, perquè com que era una persona ja major, li interessava</p>	<p>Consciència social d'un escandinau</p>	<p>Consciència social</p>

<p>moltíssim que la historia ixquera. Teníem els dos les mateixes ganes! Clar! Perquè ell també deia... HO VAM FER! Eixim el primer de Mayo a fer les manifestacions, venen brigadistes però en la història sueca ningú sen recorda que nosaltres vam tindre un moviment de solidaritat que es deia ajudem a espanya, vam anar, van venir brigadistes, van morir...entonces ell tenia també la mateixa intencionalitat, igual com la meua, de donar a conèixer un fet històric que era preciós que era la SOLIDARITAT INTERNACIONAL</p>	<p>Importància de la solidaritat internacional</p>	<p>Solidaritat</p>
<p>Per a saber que hi havia persones que en una espanya que jo vaig viure en blanc i negre, tots diuen que la van viure en blanc i negre però esque era deveres, era deveres, era aixina... hi havia altres mons i eixos mons els descobreixes a través de la observació, de la experimentació de la historia</p>	<p>La realitat de la dictadura en blanc i negre</p> <p>Coexistència d'altres mons</p>	<p>En blanc i negre</p> <p>Coexistència de mons</p>
<p>El Comité d'ajuda eren d'esquerres, Bueno els comunistes, els social-democrates, els socialistes... però els de dretes... esque no podies aclarir-te perquè les dretes criticaven això. Porque estais ayudando a España? Porque nosecuantos? Allí són rojos, allí nosecuantos. Escolta! Alló és una democràcia, és una Republica, ha estat votada i hi ha hagut un feixista que s'ha alçat, nosaltres ajudem! Pois no podeis ajudar porque està el tratado de no intervencion que nosotros no podemos ayudar. Pues ayudaremos de la forma siguiente. Traeremos medicines y haremos hospitales para los soldados però no traeremos armes</p>	<p>La importància de defendre sistemes polítics democràtics</p> <p>El tractat de no intervenció</p> <p>Es pot ajudar igualment</p>	
<p>La ambaixadora Espanyola no ho va entendre, va dir: oiga, vamos a ver, ahora, en este momento tenemos unos besties que estan maltratando a las mujeres, ahora en este momento</p>	<p>Respecte a que les dones quan portaven "los hogares" també</p>	

	ajudesin el bàndol feixista
Si clar, saps que va passar? Que quan van arribar les dones allí, eh, l'orfenat que van posar per als feixistes, van començar a criticar-les dient que allí no mandavan mujeres y menos protestantes	El bàndol feixista vol la seva ajuda però no que manin
Als xiquets, quan tenien la edat els enviaven a la guerra i a les xiques, estaven governades per un capellà. Nyas, volíeu caldo, pos Nyas!	El bàndol feixista amb l'ajuda feia el que volia
Aquelles van dir, nosotras somos tan demòcrates... i van anar estos i van dir: dones i protestants aci? No pot ser. I van acabar barallats, se'n van haver d'anar	El bàndol feixista les fa fora
I a mi em pareixia tot tant estúpid...tant tonto, tant tonto... osiga, que la meitat de la societat són homes i la meitat són dones i que no s'aclarixquen...bueno si esque estem condemnats a entendre'n's	La importància d'entendre que homes i dones han de viure en igualtat
Sempre van dir que havien vingut como gente humanitària, como demòcrates y se habian marchado como antifascistas. I els metges que van vindre no eren tots d'esquerres, alguns eren gent de dretes que venia en ajuda humanitària que tenia el seu mèrit eh	Venir per ajudar i marxar amb una ideologia
Les coses eren aixina perquè la Republica volia alfabetitzar i volia que hi hagués pediatria per als xiquets, la llibertat per a les dones, eixes coses, passar del XIX al XX amb dignitat de la societat	La República tenia uns objectius que tot i estar en guerra tractava d'aconseguir
La República no sols vola que la gent tingués hospitals sinó que també volia alfabetitzar, volia culturitzar, si estaven malalts a l'hospital i es posava una biblioteca, pos els malalts llegirien i si no, els ensenyaven a llegir. Això era un dels logros, o de les il·lusions que tenia la	El compromís social de la República

república, alfabetitzar i culturitzar al personal

Bueno, les famílies se senten orgulloses del patiment dels pares, si. Perque el patiment era per una causa justa.

Orgull per el patiment

CURIOSITATS/ANECDOTES

Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>Vaig conèixer als fills d'estos metges i em diuen venga y haga una conferencia en la universidad de nose cuantos i entro a tindre una relació amb alguns d'ells...que encara dura... és que no és que dure esque ens cartejem contínuament. Como va la vida? Como va la família? Perque vam tindre eixa relació de cordialitat i han vingut aci i han estat aci amb mi, amb la meua dona i la meua família i jo he estat allí... i aleshores la historia m'ha aprofitat per a algo més</p>	<p>Les relacions que es generen en la recerca poden anar més enllà, és com un altra funció, una funció social</p>	<p>Relació com a funció de la recerca</p>
<p>Fa vint i tants anys un senyor em diu. Miquel angel, tinc un mecanoscrit, pa que li pegues una mirada a vore que veus... me l'han portat d'argentina i li pegue una mirada i el manuscrit era la historia d'un alcoià que havia estat en França que l'havien pillat els alemans, contava una historia, era un diari de dia dia, setmana setmana, any a any de tot el que havia patit i darrere posava JOSE FERRI.</p> <p>I jo dic. Jose ferri....a vore, en alcoi hi havia hagut un regidor, en guerra, que era de Abastos, que es deia José Ferri VERDÚ que sen va anar a França a comprar aliments per Alcoi però no va tornar...però no va tornar, sen va anar en diners per a comprar-los...</p> <p>Jo quan veig això dic hòstia, este és José Ferri i vaig pensar...Aiçò pot ser deveres</p>	<p>Les fonts arriben quan menys t'ho esperes</p> <p>S'han de guardar algunes coses. Mai se sap</p> <p>Cercant altres coses pots trobar fonts de altres projectes</p> <p>Superar la història a través dels relats</p>	<p>Sorpresa</p> <p>Guardar</p> <p>Superar la història</p>

o mentirà, però si no és cert hi algú ha fet açò el que vol és ficar-me un gol de mucho cuidao. És a dir, que jo escriga una història sobre açò i que no siga deveres així que vaig tindre això casi 20 anys. En el calaix, sempre mirant de reüll a vore si jo podia buscar o trobar que això li donara una realitat històrica. I un dia, treballant l'arxiu Karl Marx de Londres, per això vinc a dir-te, fora d'Alcoi, em trobe una carta, una carta en quatre papers tipo quartilla que conta que: "Nosotros los Españoles hemos hecho esto y hemos hecho lo otro, hemos venido aquí, ustedes, estando nosotros prisioneros de los alemanes, que estavamos nosotros trabajando para ellos porque nos tenian como mano de obra semi-esclava, nos pillaron, nos llevaron hacia inglaterra y estamos ahora en campos de concentración junto a nuestros enemigos de siempre. Nosotros, republicanos que hemos estado luchando en favor de la libertad" i posava: José Ferri Verdú, el mateix nom i la mateixa signatura i contant lo mateix. Els fills, estaven vius, els fills vivien en Alcoi així que els veig,estic en ells i em conten coses: si, mon pare se'n va anar després de la guerra, estava en Paris i no podia tornar a Espanya i se'n va anar, jo pensava... se'n va anar a Argentina? I em diuen, no, a Veneçuela, i jo hòstia ja m'ha fotut! Jo pensava.... clar jo ja tenia el fil conductor correcte. Com ademes tenia la premsa anglesa i vaig treballar en companyia d'un professor anglés que tenia algo d'idea d'açò, li vaig proposar, vamos a hacerlo juntos, la historia la tengo però diu: Si Angel, Aqui hay prensa que ratifica lo que hicieron y ademas hay una exposicion en tal sitio y en tal otro, yo vivo cerca de allí y soy professor de esto y me lo sé y lo tengo. Vamos a hacerlo. I vaig i faig el text. Per lo tant, va ser una història preciosa, preciosa

Es va fer la historia i este tio, quan va acabar la guerra el van treure d'alli perquè els anglesos els van tindre, als 30 o 40 que van pillar d'eixa forma. Estos homes vivien treballant per als alemanys com a mà de obra semi-esclava. És lo que es diu la organizaci3n told. Hi havia empreses semi-privades, pagades per els Nazis que agarraen mà d'obra esclava o semi-esclava i els obligaven a treballar per fer ports, aeroports, a fer les illes del canal. Allà es va fer el cintur3n atlantico.

Allà va estar ferri, però després el van tornar a la península i ell anava contant-ho tot, tot, tot. I quan s'acaba i venen els aliats que desembarquen en Normandia els alemanys, se'n passen i es queden els

Espanyols que estaven allí treballant....De pel·lícula: Estamos libres!

Perfecto! I venen els aliats i: Hola aliados!, como que aliados? Llevais la gorra de los alemanes, las botes de los alemanes, vosotros sois alemanes, al campo de concentraci3n! I passen de ser gilipolles a lo mismo. Al cap d'unes setmanes els pillen i els envien a Anglaterra, els passen el canal i els fiquen a diversos camps de presoners i allí...s'acaba la guerra i ells continuen estant de presoners... i és quan Ferri, escriu una carta al parlament i és la carta que està en l'arxiu Karl Marx. Total que al cap de poc temps, els alliberen, ell se'n va a França, no pot tornar a Espanya perquè si torna a Espanya el tio Paco l'ampaloma i diu: pues me marchó a venezuela. En venezuela es casa, té família, refà la seua vida, els fills d'allí, coneixen als fills d'ací i són família que venen contínuament. Els fills d'alli alguns treballen en Espanya i tenen, van superar la guerra d'eixa forma

Mentre els altres pobles la taxa de mortalitat era elevada en Alcoi va davallar gràcies a estos metges. Però

La història a través de les vides de les persones

Vida és història

m'encontre una metge que va ser la primera metge d'Alcoi i de la província d'Alacant. Que xulo! Va ser!

Virginia Soler Alberola, sen va anar a Barcelona, va estudiar, era filla d'un treballador, a ella li van donar una beca per a que estudiara magisteri perquè les dones estudiaven magisteri. I ella: yo quiero hacer medicina i en Alcoi, l'ajuntament va dir: Pos no! I ella va pelear i l'ajuntament va dir, pos Bueno, estamos en una epoca que no todo el mundo puede entrar. Tiene que pedir permiso al ministro. Y ademas tu marido o tu padre tienen que darte permiso. Aleshores el pare d'ella va escriure al ministro dient que ell li donava permís i el ministre va escriure al rector de la universitat, de l'autònoma, la nova, la primera de 1900 i el ministre va dir: mire, tenemos una señora que quiere estudiar medicina y el rector va dir: siempre y cuando no cause problemas, que venga... I van haver...els catedràtics van dir que mosatros si no causa problemas que venga. La xica va vindre, va treure unes notes que el copón, va estar en companyia dels millors metges de Barcelona que además ern gent que estava implicada en política i estava allí, portant-li la botija als millor metges. En la seva promoció estava Barraquer

M: Qui era?

A: Pos uno dels millors oftalmòlegs que ha tingut espanya, és a dir, que esta xica, està en el lloc adequat, en els coneixements adequats i els pares li diuen, vine a Alcoi i torna a casa

-La primera metge d'Alcoi i de la província d'Alacant, filla d'un obrer. Fa 10 anys ho vaig treure en la revista de festes, ara he fet açó i tinc entès que farem algo. I ja era hora perquè jo de quan en quant, quan faig una cosa d'estes, per exemple l'any passat pues davant de les autoritats. Bueno en una xarrada sobre l'hospital antic, i dic,

Comprendre com era una societat a través de la vida d'una persona

Un cop surt a la llum alguna història s'ha de preservar i compartir amb la comunitat

Les persones fem història mentre vivim

Compartir amb la comunitat

escoteu que teniu una metgessa que va ser la primera, poseu-li algo, un carrer, algo i ha arribat el moment que es farà algo. Algú es penjarà la medalla, però ja tindrem algo. I jo encantat

Jo tinc companys que volien entendre les coses i van estudiar filosofia

Una de les nenes, Cristobalina, se la va quedar i se la va afillar. I Bueno, després va tenir altres fills però es va afillar a la Cristobalina. La història de la Cristobalina és que es va casar amb un jutge de pau en unes illes, en el quinto patxo, del quinto patxo. Arriba un matrimoni que s'acabava de casar de Terol i sentint la història li diuen, si tu eres fila de tal

Una cosa que em crida l'atenció mentre faig la recerca són aquestes petites històries que surten. Les anècdotes... m'ha cridat l'atenció la història de l'ascensorista, o el senyor que el troben en el cine amb 14 punts a l'estomac.
A: Esque el món és un caos i aquestes són les coses que passen!

En Alcoi, crec que hi havia un metge i una infermera que es tenien certa simpatia, cert tilín, i el metge li va proposar que ella el seguirà i ella no va ser capaç i es va quedar soltera tota la vida, no va ser capaç i s'entén, perquè d'estar aci a estar en el reino del frio... L'home venia de sueci i les temperatures i les condicions de fa 70 anys no són les d'ara

Et conte una curiositat.

Estic en casa d'una de les filles del metge en Oslo, pos Bueno, estava en casa, ella m'ensenya els llibres que va portar son pare d'aquí, m'ensenya els records i les cartes que es cartejava. I jo mire... i dic,

Un objectiu diferents maneres d'aconseguir-lo

Històries dintre les històries

El món és un caos i aquestes són les coses que passen!

Les relacions i les circumstàncies de les relacions

Amistats entre escandinaus i alcoians

El món és un caos i aquestes són les coses que passen!

Amistat

però si este...este és el vecino de mi casita. Es cartejava amb el pare del veí de la meva caseta. Van vindre aci, els vam pujar a la caseta. M'entens? Són fabaes però, aquell de tant en tant li enviava un puro, tenia eixe record, havien fet una certa amistat

Els suecs sempre van tindre a gala haver vingut a Espanya, molts d'ells es van ensenyar el castellà, alguns metges van estudiar la dieta mediterrània, hay que joderse, eh, ho van estudiar, va haver uno que va a començar a fer treballs sobre la dieta mediterrània, con la mantequilla o con el aceite de oliva? M'entens?

Alguns fills em deien: oh, pues si mi padre cuando llegava navidades, se ponía Tierno y nos contava cuando havia estado en España y nosotros, bobadas del abuelo, y resulta que era verdad! Era verdad! Quines fabaes teniamon pare, lo que contava...Pues sempre van tindre Espanya al cor, de fet uno esta enterrat en Calp. Va vindre, es va comprar un chalet en calp i va acabar ahi. En calp no saben res d'ell... m'entens?

Una persona que va tindre una història pareguda a la que t'he contat de Ferri, pos uno de tants, el seu fill és arquitecte francès i està fent en els emirats àrabs autentiques maravilles. Vull dir que , m'entens? I la seva germana és la que ha intentat posar en valor la vida del pare

Escandinaus contents d'haver fet labor humanitària, satisfets però això a més els impacta en la seva pròpia vida i vinculen la seva vida a Espanya

Les relacions amb els nostres grans. Avui dia tenim molta població gran i no els hi preguntem gaire.

Vivències-Vida

Perquè no preguntem?

HISTÒRIA D'ALCOI

Transcripció

Apunts/Preguntes

Conceptes

<p>Alcoi que era el nucli industrial en el resto de la comarca</p> <p>Però la historia d'Alcoi està en els ministeris, esta en Alcalà, Salamanca, altres llocs, o en l'estranger</p> <p>Clar, aci en Alcoi, la bibliografia de postguerra, els tres o quatre historiadors locals sempre van dir: Ese señor, siendo de la CNT, se havia llevado la caja y se havia marchado. Inclús els mateixos companys de la CNT ho van dir</p> <p>Estic fent la biografia d'Evaristo Botella que va ser un alcalde que van matar i si la faig és per això. Perque ell no se'n sabia res d'ell i tots: si, claro, a ell el van matar, i Franco el va perdonar. No el va perdonar...no el va perdonar...</p> <p>Hem agarrat a tots els metges, un company i jo que anàvem a la Salle junts, i ell va fer medicina pediatria i hem treballat conjuntament durant molt de temps sobre.... Pues són metges que es van exiliar, metges que darrere tenen una història personal i claro, els que es van exiliar eren tios molt intel·ligents que tenien una cultura de collons i después se'n van anar a altres països i van ser, director de l'hospital d'açó i de lo altre, que van ser persones que aci hagueren fet una funció que no la van fer quan tenien que haver-la feta. Pues hem agarrat i hem fet unes biografies mediques dels metges que sabem que van naixer i viure en Alcoi, alguns van naixer i viure, altres van naixer i se'n van anar i altres van naixer fora i van treballar a alcoi... De tots, tot lo que hem pogut i fem un anàlisis social, sociològic dels metges. Els metges alcoians que eren tots burgesia, llevat d'uns pocs, eren burgesia, però gràcies a eixos metges que són burgesia i alguns es claven en política, encomencen a canviar</p>	<p>Alcoi era una ciutat industrial</p> <p>La història d'Alcoi no està en Alcoi</p> <p>Historiadors que dedueixen sense fonts</p> <p>Descobrir història</p> <p>Els metges alcoians eren tots burgesia menys algun van acabar tenint un impacte en la demografia de la ciutat</p>	<p>Industrial</p>
---	---	-------------------

<p>les condicions d'higiene i salubritat a través de l'ajuntament</p> <p>Perquè ara volen amedrantar a la societat i que claudique i entonces els hi tiren les tones que faça falta perquè ja... m'entens?</p>	<p>Els bombardejos no tenien sentit, Alcoi estava parada i no s'hi estava fent res dolent. Eren estratègia per infondre el terror i el pànic</p>	<p>Aquesta guerra</p>
--	--	-----------------------

CONDICIONS DELS HABITANTS D'ALCOI EN DIFERENTS ETAPES

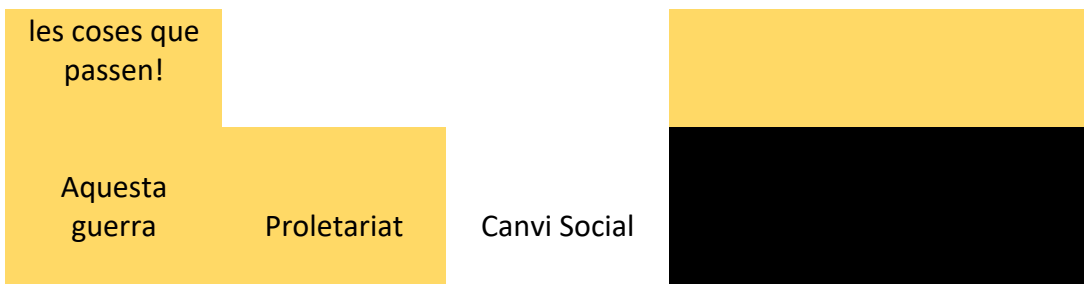
Transcripció	Apunts/Preguntes	Conceptes
<p>Hi havia una societat proletària que va alcançar també Alcoi però que ningú comptava amb ella, només comptaven els burgesos, els que tenien una fabrica o una empresa però eixe substrat social de persones desfavorides que van deixar la vida per un jornal de misèria i per unes condicions miserables, mmmm, no estaven</p>	<p>Una dinàmica que va durar molt. S'ha estudiat ja al segle XX</p>	<p>Proletariat</p>
<p>Durant un període determinat la gent d'Alcoi mori molt més que els pobles del voltant fins que arriba un moment en que la ciutat recondueix eixa mortalitat i són els dels pobles del voltants els que mori mes gent</p>	<p>Abans del Sueco-Noruego</p>	
<p>Gràcies a aquestos metges que van aportar els seus coneixements, la societat moria menys. Bienvenidos. Per a que ademes les aigües, la higiene va canviar. Les normatives municipals, que les canvien també! Pos bé, pos això</p>	<p>Els metges fan que canviï la societat inclús a nivell politic</p>	<p>Canvi social</p>

Annex 11. Taula de recollida de conceptes

S'escullen per a l'obra artística aquells que estan marcats de color groc.

Construcció Construir	Protecció	Símbols	Política	Comunicació
Adaptabilitat	Alfabetització	Funció Social	Hibridar	Precarietat Social
Ser i saber-se diferents	Diferències	Prejudicis	Cultura Catòlica	Solidaritat
Temps	Agraïment	Amabilitat	Acceptació	Acolliment
Igualtat d'oportunitats	Casualitat	Vida	Humanitat	Temps
Pacients	"El talón de Franco"	Humor	Guerra	Salut integral
Feixistes	Fonts orals	Buit d'informació	Persones	Prevenició
Solidaritat Internacional	Ajuda internacional	Acord	Dones	Igualtat
Antecedents	Conseqüències	Fonts	Documentació	Dades
Viatge Real	On estan les fonts?	Anar a la font	La informació arriba	Interés
Recollir fragments	Reconstruir	Disconformitat	Cerca	Recerca

Dificultat	Gaudir de la recerca	Reuperar detalls	Intencionalitat	Comprendre la societat
El que	El perquè	El que no hi és	Foto fixa	Ajuda Mutua
Llibertat	Espera	Reposar-se	Homenatge	Llocs idíllics
Viatge figurat	Fragments d'història	Buscar	Impacte	Pobres-Homes-Dones
Retorn	Mecanismes de l'educació	Transmetre	Ideari col·lectiu	Relats d'altres
Relacions	Espai sanitari	Espai social	Necessitats	Explicar i escoltar
Reflexió	Treball col·laboratiu	Fotografies	Famílies	Tothom
Voluntat d'ajudar A pensar	Voluntat d'entendre	Amagar La història dolorosa	Cuartel	Consciència social
Solidaritat	En blanc i Negre	Coexistència de mons	Relació com a funció de la recerca	Sorpresa
Guardar	Superar la història	Vida és història	Les persones fem història mentre vivim	Compartir amb la comunitat
El món és un caos i aquestes són	Amistat	Vivències Vida	Perquè no preguntem?	Industrial

BIBLIOGRAFIA

Aracil, R. I Villaroya, J. (sense data). *El país valencià sota les bombes (1936-1939)*. PUV.

Recuperat

de:<https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=3eNYqOPXik8C&oi=fnd&pg=PA7&dq=spanienhjälpen&ots=w0gw0ZluWI&sig=P4na3Kg3w42muWGLbQvhv1V0kCs#v=onepage&q=spanienhjälpen&f=false>

Asamblea decolonizemonos, @descolonicemon. (2019). *Descolonicemonos 12 de octubre. ¡Nada que celebrar! Porque resistimos y no nos vamos, este año salimos a reivindicar ILPRegularización.* Twitter. Recuperat

de: <https://twitter.com/descolonicemon1?lang=es>

Asamblea decolonizemonos, @descolonicemon. (2019). *Manifiesto 12 de octubre nada que celebrar ¡Somos el sueño de nuestras ancestas!* Twitter.

Recuperat de:

<https://twitter.com/Descolonicemon1/status/1577236760295182341/photo/3>

Beneito, A. I Blay, F. (2013). *Guerra i revolució a Alcoi: els llocs de la memòria*. Cubicat edicions

Beneito, A. (2007). *Alcoi, Objetivo de guerra*. Zoe Imatge Arts

Beneito, A. (2008). *Bombes sobre Alcoi*. Caja de Ahorros del mediterraneo

Beneito, A. (2004). *El Hospital Sueco-Noruego de Alcoi durante la Guerra Civil Española*. Visual producciones

Beneito, A. i Myklebust, J. (2011). *Escandinavos en Alcoi, solidaridad internacional en tiempo de guerra*. Zoe Imatge Arts

Bivia (2023). *Portal del patrimonio municipal de Alcoy*. Ajuntament d'Alcoi. Recuperat de: <https://bivia.info/opac/busca.php?formTipo=0>

Bolaño, E. (2021). *1550 sillas, una cronología de la guerra*. Recuperat de: <https://historia-arte.com/obras/1550-sillas>

Boletín oficial del estado 34/1958, de 8 de febrero. Otros anuncios y convocatorias oficiales. Boletín oficial del estado, 34, de 8 de febrero. Recuperat de: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1958/034/A00203-00204.pdf>

Chaparro, S., Prieto, E.A. (2018). *El arte en un acto sensible*. Calle14: Revista de investigación en el campo del arte vol 13, pag 186-196. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6287323>

Camacho, F. I Asuncion, A. (2018). *El papel de suècia en la guerra civil espanyola (1936-1939)*. Les Cahiers de Framespa. Recuperat de: <https://journals.openedition.org/framespa/4879>

Carrillo, P. (2014). *La investigación basada en las artes y los medios audiovisuales*. Recuperat de: https://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1405-66662015000100011

Colectivo Democracia (2007). *Charity*. Recuperat de: <http://www.democracia.com.es/proyectos/charity-urban-action/>

Colledemont, E. I Gómez, A. (2021) *Comprender y escribir lo difícil. Relatar perdiéndose en lo conflictivo de la educación*. Recuperat de: <http://curriculosemfronteiras.org/vol21iss2articles/pujadas-mundo.pdf>

Chaparro, S., Prieto, E.A. (2018). *El arte en un acto sensible*. Calle14: Revista de investigación en el campo del arte vol 13, pag 186-196. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6287323>

Estella, A. I Sabén, C. (2008). *La enseñanza en competencias en el marco de la educación a lo largo de la vida y la Sociedad del conocimiento*. Revista Iberoamericana de educación vol47, pag 159-183. Recuperat de:

<https://redined.educacion.gob.es/xmlui/handle/11162/23229>

Grosvenor, I. I Myers, K. (2014). *Cultural learning and historical memory*. Encuentros sobre educación nº15, pag 3.21. Recuperat de:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4985870>

Gomez, J. C. (2017). *Las fotografies de los puentes de Alcoy de Antonio Passaporte*.

Recuperat de: <http://puentesalcoy.blogspot.com/2017/05/las-fotografias-de-los-puentes-de-alcoy.html>

Guggenheim (2023). *Kiefer, Anselm*. Recuperat de:

<https://www.guggenheim-bilbao.eus/la-coleccion/artistas/anselm-kiefer>

Hernández, F. (2008). *La investigación basada en las artes. Propuestas para repensar la investigación en educación*. UB. Recuperat de:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiX3Oarzez9AhXcVKQEhfQsD5wQFnoECAwQAw&url=http%3A%2F%2Frevistas.um.es%2Feducatio%2Farticle%2Fdownload%2F46641%2F44671%2F0&usg=AOvVaw2hpszj_4S9srCIHPA9xH4T

Houdek, M i Philips, K. (2017) *The study of public memory*. Recuperat

de:[https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.0](https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.01.0001/acrefore-9780190228613-e-181;jsessionid=216DFEA090357B561664A51F5CDDFD15)

[01.0001/acrefore-9780190228613-e-](https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.01.0001/acrefore-9780190228613-e-181;jsessionid=216DFEA090357B561664A51F5CDDFD15)

[181;jsessionid=216DFEA090357B561664A51F5CDDFD15](https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.01.0001/acrefore-9780190228613-e-181;jsessionid=216DFEA090357B561664A51F5CDDFD15)

Lecturalia (2023). *Biografia de Art Spiegelman*. Recuperat de:

<https://www.lecturalia.com/autor/1784/art-spiegelman>

Marcilhaci, D. (2013). *América como vector de regeneración y cohesión para una España plural: "La Raza y el 12 de octubre, cincientos de una identidad compuesta*. Hispania vol LXXIII, nº244, pags 501-524. Recuperat de:

<https://hispania.revistas.csic.es/index.php/hispania/article/view/405/397>

Meyer-Thos, C. (1989). *Designin for free fall*. Ink-press. Recuperat de:

http://ink-press.ch/wp-content/uploads/2015/06/Louise-Bourgeois_Designing-for-Free-Fall_Extract_en.pdf

Moya, R. (2023) *El sentido de la birra con Ricardo Moya con Sani Ladán. Sani Ladán, las ayudas a medio-corto plazo, sinó se convierten en dependència*. Youtube. Recuperat de:

<https://www.youtube.com/watch?v=laMdjAyzNCO>

Muñumer, C. (2018). *La destrucción del padre, Louise Bourgeois*. HA. Recuperat de:

<https://historia-arte.com/obras/la-destruccion-del-padre>

Navarrete, B. (2008). *Imágenes inéditas de la guerra*. Las Provincias. Recuperat de:

<https://www.lasprovincias.es/valencia/20080607/comarcas/imagenes-ineditas-guerra-20080607.html>

Quilez, M. (2023). *Juana Francisca*. Recuperat de:

<https://disenadorasgraficas.com/archivo/juana-francisca-rubio/>

Sennet, R. (2006). *El respeto*. Editorial Anagrama

Sennet, R. (2021). *El artesano*. Editorial Anagrama

Sense autor (2019). *El Alcoy de 1930 desde el Aire*. Recuperat de:

https://www.alcoyindustrial.es/alcoy_explicado/el-alcoy-de-1930-desde-el-aire/

Sense autor (2023). Plaza de la república. Recuperat de:

https://www.alcoyindustrial.es/alcoy_en_fotos/plaza-de-la-republica-4/

Sociedad benefica de historiadores, aficionados y creadores (2023). *Cartelistas republicanos de la guerra civil espanyola*. Recuperat de:

<http://www.arte.sbhac.net/Carteles/Cartelistas/JuanaFrancisca/Francisca.htm>

Todo Coleccion. Fotografia de un sargento espanyol en alcoy 1936. Recuperat de:

<https://www.todocoleccion.net/militaria-fotografia/fotografia-sargento-ejercito-espanol-alcoy-10-1936~x67540501>

Tomàs, J. (2023). *Alcoi inèdit*. Ajuntament d'Alcoi

Triquell, A. (2023). *Proyectos*. Recuperat de:

<http://www.agustinatriquell.com/proyectos.php?i=166>